ڳالهہ ٻولهہ ۽ اديش

سنڌ ۾ مومڻ ڪي جوڳي فقير يڪتاري تي ڳائي ٻڌائيندا هوا تہ ، "من نہ مسلمان ٿيو قلمو پڙهيو تہ ڇا ٿيو - دنيا ۾ دل جو مطلب پورو ٿيو تہ ڇا ٿيو ..؟ ساڳيءَ طرح هندو ڌرمي سائين لوڪ چوندا آهن تہ من ڪي مَل نہ ڌوئي گنگا نها يا تو ڪيا هئا ...؟ معني يا ارٿ سمجهي سگهو ٿا. وستار آهي اجايو - تاتپريہ اهو ٿئي تہ هلت ۽ حالت جي حقيقت کي سمجهي سهي وات هلڻ بدران رڳو ٻاهريون ڏيکاءُ ڪرڻ ۽ خوش ٿيڻ مان ڪو بہ ڦل سٺو نہ نڪرندو ۽ ٻر ..؟ سوال آهي تہ اها سهي وات ڪهڙي ...؟ جنهن موجب ڪجي ، تنهن لاءِ آهي ڪوبہ ڪوپريءَ جي گت نياري. ۽ هر ڪنهن جو عقل ۽ ويچار نرالو. اچو تہ ڏسون. اڄڪلهہ جيڪي ڪيو وڃي ٿو سو ڪيتري قدر سهي وات سان ۽ ڇا ان جو ڦل انهيءَ جو ملي...؟ وٺو مثال —

اوائل ۾ يا اڄ کان فقط ٣٠-٤٠ سال اڳي اهڙيون بيماريون يا بيمار ڪو ورلي هئا. هرهڪ گهر ۾ وڏا ۽ وڏيون نہ رڳو گهر ۾ پر اوڙي پاڙي جي بہ پرگهور لهنديون هيون. دواسٽي ڪرڻ، صحت سنڀالڻ جو هوش ۽ هنر هر گهر ۾ هئو. تمام ضرورت وقت وئدا، حڪيم طبيب تمام همدرد، پگهرن مٽ تي شفايابي ملندي هئي ليڪن اڄ ....؟

مفت ۾ تپاس ڪندڙ ڊاڪٽرن جا ڍنڍيورا جام، خانگي ، سرڪاري، خواہ دائي پرشن جون ڌرمائو اسپتالون بہ انيڪ ۽ اجان بہ وڌيڪ ٿيندڙ کُلن. پر بيمار ۽ بيماريون تهن کان بہ وڌيڪ بيعدي مرض بڙهتا گيا جون جون دوا ڪري. ثابتي ، اخبار جو حوالو، مهيم بمبئي ۾ اٺ لک خرچ سان ، پنجين ماڙين واري اسپتال ۾ اڄ کان داخلاشروع، في الحال ٣٥ بسترن جو بندوبست، پر پوءِ سو کن کاٽن تي وڌندو. اهڙيون اٺ نون اسپتالون جيڪڏهن اڃان بہ بمبئيءَ ۾ کلن تہ بہ بيمارن لاءِ پوريون نہ پونديون. وري بہ شڪر ۽ سنڌين لاءِ ڪجهہ سهوليت پيدا ٿي. اسپتال سينڌي جاتين لاءِ آهي. جلد ئي نالو لڳايو. متان جايون پرجي وڃن. [هندستان ٢٤ جون ، ٥ جولاءِ ١٩٦٣] تہ وري هي بہ پڙهو، خانگي ڊاڪٽرن جا بل غريبن لاءِ مصيبت ، سرڪاري اسپتالن ۾ دوائن جي چوري ، پاٽيءَ ۾ رلڪہ ملائي ڏين. وڏيون اسپتالون بيمارن سان ٺمتار، صبح کان شام کاٽين دوا ۽ ٺهيو ٻر تپاس ڪرائڻ جو وارو بہ نہ ملي. ڏنوائن جي ڌرمائو اسپتالن ۾ بليڪ مارڪيٽ ، شاهوڪار ڪم ڪڍيو وڃن. غريب لاءِ جاءِ ناهي.

اخبار جو ٻيو حوالو- اجمير طرف مدارسلهہ گهر ۾ ، نرواسين لاءِ ٤٥ بسترا محفوظ رکيل، هرهڪ بيمار تي سرڪار جو سال ۾ ٻہ هزار رپيا خرچ، هاڻي سرڪار اهي بسترا ڪيائي ٿي، جيڪڏهن انهن ٿيو تہ نرواسي دربدر ٿي ويندا. هئن ۾ علاج ڪرائڻ، طاقتور ڪاڌو کائڻ جي سمرٿي ڪانهي. سرڪار تي زور آڻجي تہ اهو خرچ بند نہ ڪري وغيره وغيره (٥ جولاءِ

۱۹۶۳) ڀاڱو:- ثابت ٿي رهيو آهي ته سرڪار خواه شاهوڪارن جا لکين ڪروڙن جا خرچ دوائن ۽ اسپتالن تي به مرض ۽ مريض گهٽائي نه سگهيا. تڏهن مٿي لکيل جوڳي فقير جي بيت وانگر ڇو ڪين چئجي ته:

مرض مٽيو نه ڪين ڪي — دواخانا کليا ته ڇا ٿيو
داني پرش جي ناموس جو -- مطلب پورو ٿيو ته ڇا ٿيو

حقيقت جو ٻيو پاسو - توهان يا هرڪو ٿي چوندو ته بيمارين جو اپاءُ يا علاج نه فقط دوائن ۽ اسپتالن ۾ آهن ٻيو رستو ٿي ڪهڙو آهي. داني پرش جيڪڏهن اهي کولائي سگهن، کيو ته انهن جو ته ٿاڻ شڪر گذار رهڻ گهرجي. هاڻو ڀاڱو:- اهو سوال ڪجهه قدر برابر آهي اسان انهن کان نٿا چئون ته اهو ڪم چڱو نه آهي. پر ڪين ٻڌل اکين ڏٺل ڳالهه تي به اول ويچار ڪرڻ جڳائي. ونو مثال

اڏ رات جو اڪبر بادشاه محلات ۾ آيو، راڻيءَ کي نوڪر سان گڏ سمهيل ڏٺائين. تلوار سان انهن کي ختم ڪرڻ لاءِ تيار ٿيو. پر حڪومت جو ڏٽيءَ وري ويچار ورايس ته بيربل چوندو آهي ته اکين ڏٺي ڳالهه تي به اول ويچار ڪري پوءِ قدم کڻجي. ٻاهرو نڪري ويٺو. اڌ ڪلاڪ اندر اوچتو راڻي جاڳي. پاسي ۾ نوڪر کي سمهيل ڏسي عجب لڳس- ڌڪ هڻي اٿاريائينس، مٿان هڻ بادشاهي سيج تي ڇو سمهئين (راڻيءَ هڪل مان پڇيس) بيگم صاحبه توهان جو بسترو وڇائي آيس، ڏيهن جي ڪم سبب ٿڪل ٽٽل هوس اکيون ننڊ ۾ ٻٽي لڳيون. مٿي ۾ چڪر اچي ويو. سهارو وٺڻ لاءِ کٽ کي پڪڙيم ته ليٽي ڪري پيس اک نه کلي. گستاخي معاف ڪجي. توهان ته پوءِ آئينءَ ڏسي واڻي پوءِ ته سمهين ها......؟ (نوڪر چيو)

مٺا ماريا: مولڪي ته خبر ٿي ڪالهه پيئي. محل ۾ دنگه دارونءَ جو ٻٽي هليو. ڪجهه اهو خمار، ٻيو ٿڪاوٽ ۽ ننڊ جا جهوٽا، اڌ ننڊ اڌ جاڳ ۾ اچي کٽ تي ليٽيس. مولڪي ته خبر ڪالهه پيئي ته اڄ مزدو ٿيو هٿ پيو آهين. شڪر جو بادشاه اڃان نه آيو آهي نه ته الاجي ڇا ٿئي ها. هاڻي ٻچي هتان. خبردار وري بادشاهي استري تي نه سمهجانءِ. نوڪر ويندو رهيو بادشاه آڙ ۾ لڪي سڀ ڪجهه ٻڌو. دل ۾ چيائين ته بيربل جو چوڻ ٺيڪ آهي. ٻئي نردوش آهن. چڱو ٿيو جو لڪڙو ترار نه هلايم نه ته انرٿ ٿي گذري ها.

ساڳيءَ طرح - سرڪار خواه ڏاتار، اکين سان ڏسن ٻڌن پيا ته جيترين گهڻين اسپتالن ٿيون کولجن اوترو پورت ناهي. بيمار ۽ بيماريون وڌنديون ٿيون وڌنديون. حالت ۽ حالت تي اوهين ويچار ڪو نهي. رڳو اسپتالن وڌائڻ تي زور گهڻو، جڏهن ته چڱن ڀلن جي وچ اسپتالن جو ذڪر ٿو ڪري ته هرڪو پيو چوي ته اهي شاهوڪار ۽ پنڌيءَ وارن لاءِ آهن. اسان جهڙي لاءِ ٿوروئي آهن...؟ ڀاڱو ذرا غور ڪريو ته جن جا اڳــي ڦڪي سٽيءَ مان دک دور ٿيندا هئا، اهي ٿي اڄ اسپتالن جـــي آسري ۾ پهچي بس

(سرير) سنيالڻ جو هوش هجر وڃائي. موٽ آج پڇجي، درد دوا لاءِ پيا پڇڪن. فرض ڪريو ته ٻڪ ٻوڙ سان دوا ملي ۽ وڃي ٿي. پر هڪ سوال آهي ته هيترا سارا لک ڪروڙن جا شاهي خرچ ڪندي، پاڻيءَ وانگر پئسو هاريندي، گهٽي ۾ گهٽيون اسپتالون ۽ دوائون ورڇيا ڪندي به بيمارين يا بيمارن جو عدد گهٽيل آهي ....؟ ۽ ڪٿي آهي اهو فائدو يا بيمارين کان ڇوٽڪارو ۽ آزادي؟ صاف ثابت ٿي رهيو آهي ته بيمار ٻون ۽ بيمار گهٽائڻ لاءِ دواخانا يا اسپتالون جاري ڪرڻ سهي رستو نه آهي. باقي اسپتالن مان دردجو دارون ملي ۽ درد وارا پيا وڌن تڏهن دواخانا کولڻ سند و مطلب پورو ٿيو ته ڇا ٿيو

ڪاش - اهي دواخانا اسپتالون دوائون ۽ انهن لـي هيڏا شاهي خرچ سهي رستي هلايل هجن ها ته بيمارن جو جهڪر ان لـي لـاس ٿي وڃـي ها. ڪريـو فيصلو ته انهيءَ لاءِ جوابدار ڪير ....؟ جن کي اڳي بدن سنڀالڻ جو هوش هئو ان جو هوش وڃائي بيهوش ڪندڙ ڏوهـي ڪير ..؟ عـام ماڻهو ڏوهه ڏين ٿا ڊاڪٽرن تي. هڪڙي چيو ته ڊاڪٽر لڙدئي آهن بي رحم آهن، پئي پڌايو ته لوڀي لالچي آهن. ڏسو هـيءَ اخبار، ٻمبئي ۾ ڊاڪٽرن نيون وڌائي ٻيٽيون ونڻ جو پروگرام رٿيو آهي. [هـ ٠ ٦ جولاءِ ١٩٦٣] ٽئين چيو ته ڊاڪٽر اصل رس ٻاڪ چوڙون تي لڳا آهن، اسان به چئون ته چڱو پلا ڪريو ڊاڪٽرن جو ٻهشڪار، ڪٿو قسم ته وري ڊاڪٽر وٽ نه وينداسين. جهانون ته اهائي ته مصيبت آهي جو انهن ڪري اٿا سکيون. تڏهن چيوسين ته پائرو پريت ڪنهنجي ڪلا ڪري اجايو پنهنجو من نه لپايو. مٿي به ماٿ، مٿي به ماٿ ۾ صبر ۽ شڪر ڪندا ڪريو ته صبر جـو سائين (ايشور) ڪرڻ يا ڪالڏيءَ جهڙ و اولاد ذاري اچي سيني جو ضرور ڇوٽڪارو ڪندو.

هيڏانهن وري ڊاڪٽر دوست پيا پڌائين ته مهراج :- ڏوهه ماڻهن جو ئي آهي اسان ڇا ڪريون اسان ته بيمارين کو نه موڪليون اٿون. لتا جٽا چمڪا ۽ عيش ڪري بيمارين وڌائين پنهنجون پاڻ. اوءِ ڏوهه ڏين اسان تي ته ڊاڪٽر ٿا ڦرين. اسان کي به ته ليمه ٻين وانگر گهر ڪٽنب پالڻو ۽ پنهنجو آئينده ڏسڻو ئي آهي. اوزن پئسن ۾ يا مفت مهيا ڪن ته ملندين خيرالي اسپتال پرپلي او ڏانهن وڃن ۽ سڀ پيءَ ماڻهن جو مغز خراب ڪيو ئي انهن خيرالي اسپتالن آهي. ته جيڪر اسانجو علاج مهانگو ڏسي وڃي پنهنجو دماغ هلائي اڳي زماني وانگر پنهنجو علاج پاڻ ئي ڪندا رهن ها.

هوڏانهن وري ڏاوان سيٺ ڏرمائو اسپتال بابت گهٽ وڌ ٻڌي پيو ٻولي ته اسان ته کهڻو ئي ڌن هاري ڏرمائو دواخانو کولائي پبلڪ يا جنتا ڀائيءَ جي سک سهنجه ۽ پرکهور لهڻ جو فرض پورو ڪيو، چڙهي يا مري ڪٽن چوريءَ جا پاڳم اچان ٻـ جيڪي پڇي ٿو سرپيا ٿا ڪريون ۽ ڏيون. باقي راءِ ڏياچ وانگر انهيءَ رون رون جي رلمکت تي سر وڃائڻو ته ڪو نه اٿئون. مطلب ته اڄ سارو جهان انهن هڪ ٻئي تي ئي ڏوهه ڦٽي رهيو آهي. باقي سڀ ڪري سهي واٽ ڳولڻ ڏيهه مان ڏرت [بيمارين] نـاري جو ويچار

ڪنهن وقت ڪونهي.

پانو: هي فقط هڪ سوال ٻمارن جو ڪونهي. پر اهڙا ڪيترا ئي ڏوهي خواهه پيڪتي سماجڪ ڪارڻ ڪم اهميت اجوڳي، اهو لي پيا هلن. جڏهن جو اٿيجو ٻه گهٽو ئي ٻهو پوڄجي. ڪنهن کي ڏوهه ڏيڻ، يا چوڻ سمجهائڻ جو اڳي وارو زمانو گذري چڪو، اڄ هرڪوئي ٻار کي ٻه سياڻو ٻهو سمجهي. ڪم ڪنهن جي ٻڌڻ ۽ سهڻ لاءِ تيار ڪونهي. ٿنهڪري هر سال نئين معرفت توهان کي ٻڌايو پيا موڪليندا آهيون ته سوچي سوچي ۽ ٻار سنڀاليو ۽ ته اڄان به وقت ڏکيو اچڻو اٿو.

اڪين سان روز ڏسجي ٿيو ته اڄ ايڪسڪسٽ مهالماڻو، خواهه مبدل مدبليون سوسائٽيون سماجون گند ۽ مواد (ناجائز وهدوار) ٻهاري ڪيڻ لاءِ، هر هر طرح جون ڪتائون پڙن ڪمرلن اپديش ۽ ليڪچرن جا جهاڙو ٻهاڪ جي دماغ لي گهٽو ئي گهمائي رهيا آهن پر انجو اثر لوڪن تي اهڙو ئي ٿيو ٻوي جهڙو اونڌي گهڙي تي پاڻي، ڪجهه ڪال اڄان به اهو ئي وايو مبدل قائم رهيو ته رهي کهي ڪلا ڪايا [دوا جو هنر ۽ صحت تندرستي] به لوڪن جي ناس ٿي ويندي. اڳي اپديش جو اثر پئجي، سگهيو ٿي، اڄ نٿو ٿي سو چئو؟

سچيءَ دل سان جيڪڏهن چاهيو ٿا ته ٻار خواهه ٻهو جهان سدائين خوش گذاري ته من ۾ اهڙي لگن رکو، چنتا ڏيو، ويچار وڌائيو ڪجهه ڪم ڪريو.

اسانجو رايو - اڳي اپديش جو اثر ٿيو پئي، اڄ نٿو ٿئي، ڇاڪاڻ ته اڳي هئو برهمڻن جو راڄ ۽ انهن جي هٿ ۾ هئو گرهن جي قانون جو ڪتاب ٻيٽو، نيٺي ۾ آچار وهدوار جا سخت قانون، ڏنهن ته ٽڏيون ڪوسيون ڏئي پيا لوڪن کي انهن تي هلائيندا هئا. پر اڄ برهمڻ پيا آهن توهان جي ڪيسي ۾. انهن جي جاءِ ٻري ٻين، جيڪي ٿيو يا ٿئي پيو سو ته ڏسو ويٺا، پر ڪنهن ٻڌل اکين ڏٺل ڳالهه تي ويچار ڪرڻ لاءِ تيار نه آهيو، اهو ئي آهي گراوٽ ڏانهن ڏڪڻ جو سبب، ته ٿي سال اڳي، ڪميونسٽ ملڪ روس جو پردان منتري ڪروشچيو ۽ آمريڪا ناهيون ڳالهيون ڪرڻ آئي جي وڏي آئيزنهاور هڪصبح جو چمس ته هلو ته ديول ۾ پرارٿنا ڪرڻ هلون. ڪروشچيو کان چوڪ اڪري ويو ۽ ڪين ويو. ڇاڪاڻ ته ڪميونسٽ لوڪ ڌرم، پرارٿنا ۽ ڀڳوان ۾ وشواس رکندڙ نه آهن. اڄ اهو ئي ڪروشچيو يا ڪميونسٽن جو وڏو آمريڪا سان سهڪيون ۽ سهڪار جون ڳالهيون ٻهو ٻولي ۽ ڪجهه قدر هن سان ناهه تي آيو آهي. ساڳيءَ طرح اڄوڪي زماني ۾ خاص [سنڌي جاليءَ ۾ پڙهيل ۽ سڌريل سڏائيندڙ آهن گهڻا. ۽ برهمڻ جي ڪرياڻن ۽ ڪمن کان گهڻي پاڳي هنڪر (نه ڄيئيندڙ) ٿنهڪري براهمڻ راڄ جي حمايت جا ٻه اکر پڙهي ٻڌي لاشڪ ڪن سڀڻن کان چڙ ڪري وڃي ته عجب ئي ڪهڙو ۽ ڪجهه ٻه اکر ٻولي ته وڃن) ..؟

انهن کي عرض - ته برهمڻن جي گهٽ وڌائين جي سڀ خبر اٿئون واد وواد ۽

وڏائيءَ جي خيال کان نه. پر زماني جي حالتن کي ڏسي، ٻولڻ لاءِ سڀني جي خيالن ۽ راين جو ويچار رکي، هيڏانهن وادي سڏائت موجب، جيڪي واجب آهي، اهو ٽـــي ٽپڻي جي هرهڪ اڏاو ۾ ڪجهه قدر لکيو ويو آهي. شانت من ۽ ٿڌي چت سان جيڪي ابياس ڪندا، انهن جون ٽي شنڪائون دور ٿينديون ۽ مهڻن جون بيمار.يـــون منٽن ۾ لهي سگهن ٿيون. باقي هڪ ٻئي تي ڏوهه تقڙ جو دستور هلائڻ نيڪ نه آهي. فقط ڳالهين ڪرڻ جو زمانو ناهي. وقت بڪاري رهيو آهي نه اٿي ڪجهه ڪم ڪريو گهر سنڀاليو.

اهڙو ٿي ويچار - ۽ سڀ ڀاو ڌارون ڌارڻ ڪري جن سڄڻن سهائڪن هي ٽپڻو چالو ڪرايو آهي. ۽ ٻڻ واپاري ڀائر، خواه توهان ڏانهن ٽپڻو ٻهڃائيندڙ ڌرلو ڀـــي **نشڪام شيواڌاري** جيترو سهڪار ڏيئي رهيا آهن تنهن لاءِ نهايت سدن احسان مند آهيون. شال سدن ڀلو ڪندو ڀڳوان ۽ منو ڪامنائون پوريون ڪندو ۽ شال انهن جو ڪيو سڦل ٿئـــي ۽ سيٺي لاءِ هي ٽپڻو سکم ڪاري ٿئي. اهو ئي آهي **اديش ۽ آگي کي ارداس**.

شڀ چنتڪ، سمپادڪ ۽ سنڀالڪ:- **ٺڪورام روپچند شرما** ٩٨٦ ڪئمپ ٣ ڪلياڻ (بمبئي)

هر سال هي ضرور پڙهندا ڪريو قائدا ۽ نيم

(١) هر سال ١۴ جنوريءَ اوڻ تي ٽپڻو سڀ هنڌ ملندو پيا اڳـــي نڪرن نه انهن سان ويس ناهي.

(٢) ٽپڻو ٻهڃائڻ يا وڪرو ڪرڻ لاءِ ڪميشن ڪانه ڏني آهي. شيوا ڀاو سان سهڪاري متر هرهنڌ هلائي پهچائي رهيا آهن ۽ هلندو ئي رهندو. توهان صاحبن کي ٻڻ اهڙو ئـــي سهڪار ڏيڻ واجب آهي. ڪجهه شيوا ڀاءِ ڌارڻ هر ڪنهن جو فرض آهي.

(٣) ريلوي پارسل ٢٥ ٽپڻن کان گهٽ پوسٽ رستي پهچن ٽپڻن کـــان گهٽ ڪونه موڪليا آهن ۽ اڪو موڪليا. چاڪاڻ نه اينترو وقت اٿو ملي، ڪم گهڻو آهي.

(۴) ريلوي ۾ٽي نول وڌيڪ جو خرچ اسان تي. پوسٽ رستي گهرائيندڙ کي خرچ پهچو ڪرڻو آهي. ۽ گهربل ٽپڻن جي رقم اڳواٽ ورتي ويندي آهي.

(۵) پوسٽ رستي پهچن ٽپڻن جو ٻڪ پوسٽ خرچ ١۵ آنا آهي ٽپڻن جي رقم سان گڏ اهو خرچ به موڪلڻ گهرجي. وي پي. ڪونه ڪندا آهيون.

(٦) يادگار قائم ڪرائيندڙ متر هر سال آگسٽ ۾ اڳواٽ ڪرپا ڪري لکي پڙهه ڪن، پوءِ ڏکيائي ٿئي ٿي.

(٧) ٽپڻو يا ٽپڻي ۾ لکيل دوائون موڪلي لاڳيت ۾ فقط ١۴ جنوري کان ٢٨ فيبروري تائين ڏيڻ مهدو هلائبو آهي پوءِ بچت اٿي رهي. گهرجائو متر اڳواٽ لکپڙهه ڪن تہ بهتر نه نه پوءِ اسان جي همت وس نه آهي.

(٨) لکپڙهه واسطي جوابي ڪارڊ اچڻ کپي. نه نه جواب موڪلڻ مشڪل ٿيندو.

(٩) ٽپڻو موڪلي لاڳيت ۾ ڏيو آهي. اگهه بزار جا وڌندا رهن ٿا. هن سال تہ اها

ٽيءَ قيمت ٨ آنا هلائيون ٿا جيڪڏهن اجان به اڳهه نه وڌيا ٻئي سال ضرور وڌائڻي پونديءَ. هر سال اهو اشارو لکندا آهيون. جڏهن سڀئي ڪاڳر وڌيڪ خرچ ڏسبو نه آئو ڏينديءَ قيمت شايد ٻئي سال وڌائڻي پوي.

(١٠) اڪيڙ هه لاءِ ائڊريس ڏسو صفح ١٥ تي.

خطن جا جواب

(١) جوابي ڪارڊ نه اچڻ ڪري سوالن جا جواب ڪونه ڏنا ويندا آهن. (وري به نوٽ ڪريو)

(٢) ٽپٽي ۾ يادگار طور فوٽو ڇپائڻ بابت ڪيترا سڄڻ ڏيئي سان ذڪر ڪيو ٿا لکن ٿا انهن کي ولي آهي ته آڪسٽ ڏاري ڇپائيون يا اڪيڙ هه مڪن. چاڪاڻ ته ڏارمڪ سماجڪ پرچار واسطي ٽپٽو هلايل آهي ۽ سيئي سنڌي ڀائرن هٿان ئي هلائڻ جو اديش آهي. تنهن ڪري فوٽو يادگار واري سان پوندو رهندو. يعني تي سال فوٽو پوندو وري ٽي سال ٿالو يادگار اڪرن ۾ پوندو تنهن بعد وري ٽي سال فوٽو.

(٣) يادگار طور ٽپٽي کي جيڪا مدد سهائتا مقرر ڪيل ملندي آهي اها وري ڏاتن کي واپس ڪئي ويندي آهي (ٻئي ڳالهيون نمبر ٢-٣ نوٽ ڪريو)

(٤) ڏڪيا وٽي گره گوڄر ڇپائڻ جو ڏندو ڪرٽو نه آهي. ٻڌائون ڪندڙ کي ٢٥ ٽپٽا يا گهٽ ۾ گهٽ ١٠ ٽپٽا اول وٺڻا پوندا، تڏهن ئي اهو ڪم ڪبو. ٽپٽو وڌائڻ ۽ ڦهلائڻ جي مراد سان اهو شرط لاڳو ڪيل آهي. شرط ڏڪيو نه آهي ٻڌائو ڪندڙ ٽپٽا وڪڻي پنهنجا پئسا ڀاري سگهي ٿو. معنيٰ **ايڪ پنٿ دو ڪارج** ڀاس ڪرڻ گهرجن.

(٥) واپاري وستن جي اڳهن جي اڳواٽ ڄاڻ حاصل ڪرڻ لاءِ هڪ وستوءَ جا ايڊائي روپيا هڪ مهني لاءِ. اڳهر تري ٧٥ سيڪڙو برابر ٿيندي. ڪمائيندو اهو ئي جنهنجو هلندڙ سال سٺو هوندو. ڏنڌي لاءِ اڳهه جي ڄاڻ اڳواٽ حاصل ڪرڻ ضروري آهي.

(٦) ڪيترا سڄڻ وادو واد جا خط لکن ٿا. انهن کي عرض آهي ته تاريخ مقرر ڪري ڪرائي روبرو ويهي ڳالهائين ته خبر پوي ته پهرين ڪير..؟

(٧) مهيني، مزوري، مهانگائي، اڳهه وڌندڙ، اول اڳهه جي صفائي جوابي ڪارڊ رستي ڪري پوءِ گهرجائو مٿر ڪجهه به گهرائين. اڳواٽ پئسا ڪير به نه موڪلي.

ائڊريس:- **پنڊت ررپچند شرما سنڌو پنچانگ ڪارياليه ڪلياڻ ڪئمپ ٣ (بمبئي)**

خاص شاگردن لاءِ سونو وجهه

امتحان جي پاس ٿيڻ جي ڪنجي، هر سال پاس ٿيڻ چاهيو ته اسان جي **فئنسي بوڪ اسٽور** جا بڪ واپرايو ته ناپاس ڪڏهن به نه ٿيندا. سنا، سستا ۽ ڇپائي وڻ ۾ رعايت ڪئي ويندي. عام ڀائرن لاءِ وهمون، ڀڄيون، چوپڙا بڪ وغيره سهڻا سستا هر وقت موجود آهن. **فئنسي بڪ اسٽور ڪلياڻ ڪئمپ ٣.**

ज्योतिष विज्ञान	شري گڻيشاءِ نمه اڌياءُ پهريون جوتش وگيان	ASTROLOGY SCIENCE

पञ्चैतानि महाबाहो कारणानि निबोध मे । सांख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणाम् ।
अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम् । विविधाश्च पृथक्चेष्टा दैवं चैवात्र पञ्चमम् ।
शरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्म प्रारभते नर । न्याय्यं वा विपरीतं वा पञ्चैते तस्य हेतवः ।

ارٿ :- سنسار جا سمپورڻ ڪرم [سڀئي ڪم] جيڪي به ٿين پيا يا ڪجهن ٿا اُهن جي ٿيڻ جا ڪارڻ سبب يا رستا وارن آهن پنجن. پنجن ڳالهين يا پنجن سببن کان سواءِ ڪو به ڪم نه ٿيندو آهي. اهو سڌانت يا اصول ثابتين سان مقرر آهي.

٢. اول ۾ ايشور پرڀرتا سان يا پنهنجي ئي قسمت سان جنم به سمجهو، ڪنهن به ڪم ڪرڻ لاءِ وويڪ يا اوويڪ جو جاڳڻ. [١] يعني ڪم لاءِ ويچار پيدا ٿيڻ. [٢] تنهن بعد انهيءَ ڪم لاءِ چيشٽا [ڪامنا اڇا] جو واڌارو ٿيڻ. [٣] تهن ڪامنا اڇا جي سڌي ڪرڻ لاءِ ساڌن [اپاءُ] سوچڻ. [٤] انهن ويچارن بعد ڪرتا يعني ڪندڙ پيدا ڪرڻ پاڻ ڪري يا ٻئي کان ڪرائي. ٥، آڌار؛ ڪم ڪندڙ کي آسرو يا آڌار جڙ خواهه چيتن جو ضرور گهربل ٿئي.

٣. شرير من واڻي [ڳالهائڻ] سان جيڪي به ڪجهه ڪجي ٿو تنهن لاءِ ڪارڻ سبب ۽ رستا وارن اهي مٿي لکيل پنج آهن. نياو يا انياو سان، قائدي سان يا بي قائدي ڪهڙي به نموني جيڪي به ڪجي ٿو اهو پنجن سببن يا واٽن کان سواءِ ٿيڻو نه آهي
[شري گيتا اڌياءُ ١٨ شلوڪ ١٣-١٤-١٥]

ڪو به قدم کڻڻ يا ڪهڙو به ڪاربه ڪم، نياو ۽ قائدي سان ڪرڻ لاءِ نه رڳو شري گيتا ۾ پر ٻين به ويدن شاستر آدڪ ڌرمي گرنٿن ۾ گهڻيئي سمجهاڻيون ڏنل آهن. ليڪن، مايا جال ۾ ڦاٿل منش کي اڄ ڪلهه اڀياس ڪرڻ جو وقت ملي ٿو ٿورو، تنهن ڪري پوڄيم وڏن ويچار وڌائي، هاڻوڪي سمي جي منش ڪارڻ، اهڙي پستڪ جي رچنا ڪئي جو لوڪن کي هر هر ڪم ۾ اچي ۽ مٿي لکيل پنجن واٽن جي ڄاڻ اِسا ٿوي نه انهن قائدن موجب ڪم ڪاريون ڪندا رهن. ۽ لڳ ڀڳ اهڙي پستڪ جو ڏاو به وکياڻون پهچائڻ. معني پنج. انگ يا پنج مکيه ڳالهين جي وياکيا [وستار] سنڌيءَ ۾ پهچائڻ کي چڱو آهي ڏٺو.

ڏب لڳائڻ، ڪنهن ڳالهه جي وياکياڻ وڌائي ڏيکا ڏيڻي ڪرڻ مان ئي لالو ٻڌو ڏٺو. جن ترڪال درشي مهاپرشن ڀگوان ڪرشڻ جي وچن الوسار، مٿي لکيل شري گيتا جي پهچائڻ وادي سڌانت موجب، پنجن اسمن يا پنجن واٽن لي لوڪن کي

هلائڻ لاءِ پنچانگ [ٽيپڻي] جي رچنا ڪئي. تنهن کي اڄ خود پنچانگ ڪرتا [ٽيپڻو ٺاهيندڙ] ئي سمجهي ڪو نه ٿا سگهن. انهن ليکي، تٿ، وار، نکيتر، يوگ، ڪرڻ، انهن پنجن جو حساب لڳائي گرهن گوچرن جو ڦل معلوم ڪرڻ کي ئي چئجي ٿو پنچانگ (ٽيپڻو)

سنڌ ۾ ٽيپڻي کان سواءِ ڪو به ٽيپڻو ڏسندا ته آچار وهنوار جو اپديش يا گيان، وگيان، الهاسڪ، سماجڪ آدڪ پنچانگ وادي وار ٿانئن، جو منجهس ذڪر ئي نه هوندو. رڳو گرهن گوچرن جي کورڪ ڌنڌي سان ئي ٿقيل، جو اڪو ڪير سمجهي سگهي ڪم آڻي. برابر اڌ مهي صديءَ کان ٽيپڻا واچيندي پڙهندي ٽيپڻن جي شرڌالن جي ڏاڙهي به اڇي ٿي ويئي پر......؟

فقط ٿالي ماڳ ١٢ راسين جا ٿالا ياد رکڻ يا انهن ٽيپڻي ڪنهن جي راس معلوم ڪرڻ جو گيان به ڪنهن ۾ نه جاڳيو آهي. الٽو جهڪا شرڌا يا وشواس ٽيپڻن لاءِ لوڪن ۾ اڳي هئو اڄ اهو به ڪو نهي ۽ اجان به وڃي پيو گهٽبو. ڀلا ڇو سبب ڪهڙو....؟ جاڪاڻ ته خود پنچانگ ڪرتائن [ٽيپڻو ٺاهيندڙن] پنچانگ جي وياکيا يا وستار جهڪو سمجهيو آهي سو غلط آهي ۽ پاڙ ڇڏي پنن کي پاڻي ڏيڻ مثل آهي.

ڪاش ڄاڻ گيءَ جو آچار وهنوار، پنچانگ وادي سڌانت موجب، پنجن اسمن يا وائن سان پنچانگ [ٽيپڻي] ۾ جيڪڏهن سمجهايو وڃي ها ته اڄ جهڙو هڪڙو پل آدرش وهنوار لوڪن جو ڪين ٿئي ها ۽ اڪو ٽيپڻن لاءِ اوشواس وڌي ها. هر سال ٽيپڻو ونو ۽ پڙهو ٿا ديا پالي هدن ۾ اڪرن تي ڌيان ڏيو.

رام نام يا ڀڳوان جو ٿالو چڱو. پوڄڻ جوڳ لائق، ٿماڳي سمت ساڏو برش ئي اهڙو وڪاس يا پاونا منش ۾ پيدا ڪندا هوا. يعني پرچار ڪندا هئا. اڄ گهٽي پاڳي اهڙي ڏسجن پيا. لباس پرساڏ ۽ پر به آگر واڌو. ٿاڱل مايا جال ۾ ٢- جن مها پرشن ڪانگريس ٺاهي ۽ انهيءَ جو قومي لباس مقرر ڪيو. ٿن ملڪ (ديش) ۽ ماڻهن لاءِ چڱائي گهڙا پريا. ليڪن اڄ اهو ئي قومي لباس پهريندڙ انهن پيا ڏسجن جنن چٽبو آهي ته انس. منهن ملان جهڙو پر اکيون چور جهڙيون. ٣- بزار ۾ هر ڪا شي وستو سني ۽ صحت بخش ملندي هئي. اڄ آهي هر چيز ۾ ملاوٽ. تنهن ڪري ڪنهن سان به وهنوار ڪرڻ يا شي وستو وٺڻ لاءِ اول سوچ ويچار ۽ تپاس ڪرڻي پوي ٿي ۽ ڪرڻ ئي گهرجي. ساڳيءَ طرح ٽيپڻا ۽ ان جا ٺاهيندڙ هلائيندڙ به آهن انهيءَ ڪ. انهن ۾ به کوٽ کوٽيءَ جي گت ليکاري. هر ڪنهن جو رستو ئي نرالو. پڙهيل ماڻهوءَ لاءِ نهوري پرک سگهي آهي ڪتاب جهڙو سنگ تهڙو رنگ لڳڻو ئي آهي. تنهنڪري سڀني عرض اهو ئي ته هر سال ٽيپڻو وٺو پڙهو ٿا پر وٺڻ وقت جاچ تپاس ڪري اهو ئي ٽيپڻو خريد ڪريو جنهن ۾ هجي چڱائيءَ جو چار ۽ وڪاس جي وات.

حاڪم يا راجا، پرجا جي پرگهور لهڻ لاءِ سڀني هنڌ پهچي نه سگهندو آهي. پر

سندس اهلڪار ٻئي لوڪن کي قاعدن تي هلائيندا ۽ سنڀال ڪندا آهن. ڪيتري آباديءَ لاءِ درياهہ ڦرهنڊ نہ هوندو آهي. پر مدڇهائيس ڪينال واهہ، واٽر ورڪس، کوه يا کسيون ٻئي درياهہ جي روپ ۾ ڪم ڏين ٿا. ساڳي طرح، منش جي واڌاري وڪاس واسطي سکيا سمجهائڻ ڏيڻ ۾ اول آهن ويد. انهن کي سمجهڻ يا اهي ڦرهڪ وقت هئڻ مشڪل آهن. سو انهيءَ لاءِ انهن جو اپديش شاستر، پراڻ، اتهاس ۽ شرتيون سمرتيون ۾ آندو ويو، ليڪن هاڻوڪي زماني ۾ انهن کي بہ سمجهڻ ڄاڻڻ لاءِ اوکي وقت وقت آهي ٿورو.

تنهن ڪري روزانو ڪار بہ ڪم ڪرڻ جي قاعدن واري ڪتاب ۾ ٻئي سوکي روپ ۾ ويد شاستر آدڪن جو اپديش، پنجن اسمن يا پنجن ڀاڱن ۾ ڏيئي تنهن ڪتاب جو نالو ٻئي رکيو ويو پنچانگ (ٽيپڻو) ٽيپڻي مان ٻئي هر سال سکيا ملي ٿي پنجن اسمن يا واٽن جي.

هڪ وگيان وات، (٢) اتهاس، (٣) سماجڪ، (٤) ڌارمڪ، (٥) آرٿڪ وات

معمولي مالي حالت سڌارڻ بابت، نمبر ٻهرين وگيان جو وسعار آهي اڌاهہ، ٿورو ٿورو هر سال ٻهرين اڌياو ۾ پيو سمجهائبو آهي ڪريا ڪري پوري ڏيان سان پڙهندا ڪريو. جيڪو سمجهندو ۽ انهيءَ موجب ڪندو ٻئي رهندو اهو ٻئي ڪامياب ۽ سکيو ساڻو ٿيندو.

موٽر، ريل، جهاز، هوائي جهاز، راڪيٽ، بم وغيره هر هڪ ڪم لاءِ مشينري ايجاد جو عقل اڄ وڌيل آهي. اجوڪي انسان جي اُڀ وڃڻ، هلڻ چلڻ، کائڻ پيئڻ ٻئڪ مرڻ جيئڻ بہ آهي ڪل ٿي. تنهنڪري هاڻوڪي زماني جو ماڻو ٻئي سڏين ٿا وگيان يگ مشينري عقل جي واڌاري کي ٻئي اڄ وگيان سمجهيو وڃي ٿو. پر انهن سمجهڻ نہ رکيو آهي غلط پر فائدي بجاءِ نقصان ڪندڙ پڻ. واسطو ۾ ۽ وگيان لفظ جو ارٿ يا معنيٰ آهي وڏيڪ ڄاڻ سمجهہ. ڪم آڻڻ هر ڪنهن شيءِ وستو پداروٿ يا ڪار بہ ڪم لاءِ اول ۾ وڌيڪ ڄاڻ سمجهہ عقل سان فائدو يا نقصان معلوم ڪرڻ ذاتي پرڀم نہ گيان معمولي ڄاڻ سمجهہ. جيڪي بہ ڏسو پڌو، ڪريو ۽ ڪم آڻيو ٿا، تهن مان وڌيڪ ڄاڻ سمجهہ سان وڌيڪ لاڀ حاصل ڪجي تنهن کي چئجي ٿو وگيان. تهن واسطي ٻئي هر سال پڌائي ٿو ٽيپڻو نہ ۽

اول ڏهاڙيو آڪاش ڏي
پوءِ پسو پاتال
پيهي ڪيو پرتال
پرٿويءَ جي پدارٿن جي

پالڪ جنم بعد ٽيپڻي جي حساب موجب ٥ ڳالهيون جنم پتريءَ يا چٺيءَ ۾ لکيون آهن. ١. نالو ٢. نالو رکندڙ ۽ ڪائيندڙ پتا ۽ خاندان جو جو نالو ٣. جنم جو وقت ٤. هند آستان ٥. پوزيشن لياقت طاقت گڻ ڪم بابت.

ساڳي طرح سرشٽيءَ جي رچنا بعد پعدي پعدا ٿيڻ ۽ ڪان پوءِ، آڪاش، پاتال، پرٿوي ۽ جهان جي جوڙ ڏسي، ان جي جوڙيندڙ جهان جي مالڪ جي واقفيت ڄاڻڻ حاصل ڪرڻ لاءِ، اوائل ۾ انسان جي وڏن رشي، منيءَ پورکي آدڪن جي دل ۾ اهڙي پنجن سوال پيدا ٿيا، پر ڪيتري بہ ڪوشش ۽ منٿ ڪئي

ڪندي به معلوم ڪري نه سگهيا ڇاڪاڻ ته ١. جهان جو ٺهيندڙ جا نالا انيڪ. پرماتما، پربهو، ايشور، ڀڳوان، اوم، يا الله، خدا ۽ رب، گاڊ وغيره وغيره سهسر نام هزارين نالا. ٢. نه وري اهي نالا رکندڙ، رکائيندڙ، سڏيندڙ به انيڪ. ٣. ڪيترا ئي يگ گذري ويا، تنهن کان به اڳي الائي ڪڏهن پيدا ٿيو وقت ڄاڻڻ به مشڪل. ٤. هر جاءِ ۾ هر هنڌ موجود، حاضر، ناظر، خاص هڪ آستان ۾ ليٽيل نه. ٥. ڪيترو به علم عقل، هيلا وسيلا، دوا ستي ڪندي به، انهيءَ قدرت جي مالڪ جي طاقت سان، ڪتب جي پنجن پاڻين مان چار ٿيو پون. انهن پڇاڻڻ ئي مشڪل ۽ وري ڪنهن جو دشمن به نه. اڪو دوست سڏائيندڙ. سڀني کي هڪ جهڙو پائيندڙ بي طرفدار جڏهن انهيءَ آدي پرش جو ڪو به پتو معلوم ئي نه سگهيو. الٽ پاڻي نه سگهيا، تڏهن انهن ئي اسان جي وڏن رشين، منين، جوگين آدڪن نالو رکيس **بي انت بي انت بي انت** ۽ پوءِ..

جڏهن اهڙن اڳيان ڏسڻ پڏڻ ۾ نه اچي، تنهن سنساري **جوڙجڪ** کي ئي ڄاڻڻ سمجهڻ جي ڪوشش ورتائون. جڏهن انهن سمجهو ڄاتو، اهو ئي سڀني جي فائدي يا ڀلي خاطر لکيت ۾ رڪارڊ ڪري ويا. اها سڀ سمجهاڻي ويد، شاستر، پراڻ، اتهاس آدڪن ۾ موجود هوندي به سولائيءَ سان سمجهڻ ۽ ڪرڻ لاءِ هر سال ملي ٿي ٽيپڻي مان. هڪ ڳالهه خاص اها ته انهن **ترڪال درشي** مهاپرشن کي کوجنا ڪرڻ يا ڄاڻڻ بعد هر هڪ ڳالهه، هر هڪ ڪم، هر هڪ درشيه جا پنج، ڏهه يا تيرهن يا پنجاهه واٽون رستا ڏسڻ ۾ آيا. تنهن ڪري لئي هر هڪ ڪارئه ڪرم جي سمجهاڻي پنجن **اسمن** يا پنجن واٽن رستن ۾ ڄاڻائي ۽ لکي ويا، جنهن کي چئجي ٿو پنچانگ واد. ۽ سنسار جو هر هڪ ڪاروبار پنجن اسمن يا پنجن واٽن رستن سان پيو هلي ۽ هلندو ئي رهندو. تنهن پنچانگ واد جي وياکيا وستار هر سال لکندي به هن سال سوکيمتا سان لکجي ٿو. جئن ته انهن مهاپرشن کي اول ڏسڻ ۾ آيو هڪ بيدي يا ناريل جي شڪل جهڙو ليڪ ۽ روشن گولو، جنهن کي ڌرمي ڪتاب چون ٿا **اوم برهم جوتي** لنگ ۽ انهيءَ گولي ۾ حالتون بدلايون پنجن.

١. هيٺ مٿي چارئي طرف پرڪاش ڦهلائڻ ڦرڻ. ٢. ڦرندي ڦرندي گرم ٿيڻ. (ڏسو شڪل نمبر ١) ٣. تمام گرم ٿيڻ بعد لوهه جي انهڻ وانگر ڊڪار سان ڦاٽڻ، ٤. جئن **بارود جي سوسڙي** هوائي پرندي مٿي وڃي ڦاٽندي آهي ۽ منجهائنس ننڍا تارا يا چڻنگون ڪرنديون آهن تئن انهيءَ ٿيو روشن ۽ گرم ڦرندڙ گولي جي ڦاٽڻ سان پيا ننڍا روشن گولا سج، چنڊ، نو گرهه آدڪ ۽ تارا اڏامي اچي ڪريا، يا پيدا ٿيا، ڏسو (شڪل نمبر ٢) اهي جيئن گهڻي ٺار بعد پگهر اڪرندو آهي. ساڳي طرح انهيءَ روشن ۽ گرم ڦرندڙ گولي جي ڦاٽڻ بعد جل ورشڻ لڳو. ۽ ڌرتي جي بدرجي اهو گرم گولو يا اوم برهم جوتي لنگ ٿرندو ۽ سمندو الوپ ٿي ويو (غائب ٿيو) تنهن بعد....؟

اهي ننڍا وڏا روشن پرندڙ گولا سج چنڊ آدڪ نو گرهه تارا وغيره جوتي لنگ

شڪل نمبر [١] جوتي لنگ.

شڪل نمبر [٢] جوتي لنگ جو قائم ٿيڻ

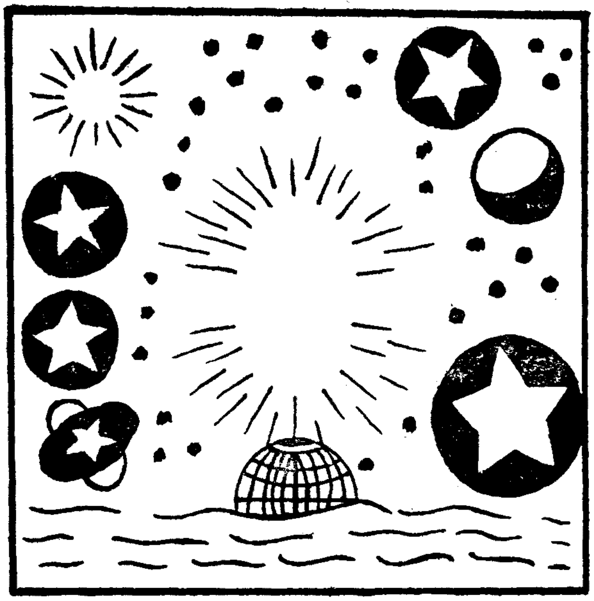

مان اڪيلو گرم ٿيڻ ۽ ڦرڻ لڳا ۽ ساڳئي وقت اهي ٽڙندا هلندا پڌ ڪندا نظر آيا. انهن جي هلڻ، ڦرڻ سبب پيدا ٿيا پنج تتو يا پنج جزا، ١. پرٿوي ٢. جل ٣. اگني ٤. وايو ٥. آڪاش يا آواز، انهن مان جڙ حواهه چيتن، پراڻي توڙي پدارٿ سڀ ڪجهه سنسار ٺهيو انهن پنجن تتون [جزن] مان ۽ وري اهو، پنجن پرڪارن [نمونن] جو ١- اجل چر [پاڻيءَ ۾] ٢- ٿل چر [پرٿويءَ تي] ٣- نڀ چر [آڪاش ۾ گذارو ڪندڙ] ٤- پوٽل [ٻرليءَ اندر] ٥- پرو کيم اکل گمان ڏسڻ ۾ نه اچڻ وارا [ديوتائون توڙي جيو جنت]

نوٽ:- شاستر ڪتن موجب ديوتائن جي به جوڻ آهي ۽ سنساري جيون ڪان طاقت تهذيب، تميز تجويز، تفريح [خوشي، آنند، پرسنتا] انهن ۾ گهٽي آهي. تهن بعد اهي سنسار جا پراڻي، منش حواهه پسون، هڪ ٻئي کي سڃاڻڻ، سمجهڻ يا شيءِ پسا وستو معلوم ڪرڻ، هڪ ٻئي سان وهنوار رکڻ وغيره لاءِ رستا واٽون به ڪم آڻڻ لڳا پنجهه.
١- روپ [شڪل ڏسي سڃاڻڻ] ٢- رس [پاڻياٺو پدارٿ] چکي معلوم ڪرڻ] ٣- شبد [آواز مان سهي ڪرڻ] ٤- سپرش [ڇهڻ سان] ٥- سگند [سگند باس مان معلوم ڪرڻ] ۽ وري اهي روپ، رس، شبد، سپرش، گند، پنج رستا ڪم آڻڻ لاءِ ڪهاڻ اندريون [معلوم ڪرڻ جا حواس] به مليل آهن پنج، ١- روپ ڏسڻ لاءِ اکيون ٢- رس چکڻ لاءِ جڀ ٣- شبد آواز ٻڌڻ لاءِ ڪن ٤- سپرش ڇهڻ لاءِ چمڙي کل بدن جي ڪنهن هنڌ ڪو به لڳو وڌو ڇهڻ چراهر ڪندو ته جهٽ خبر پوندي. ٥- گند سگند باس مان معلوم ڪرڻ لاءِ نڪ. جئن سمجهڻ لاءِ اهي پنج عضوا، اکيون، ڪن، نڪ، جڀ،

(شڪل نمبر ٣)

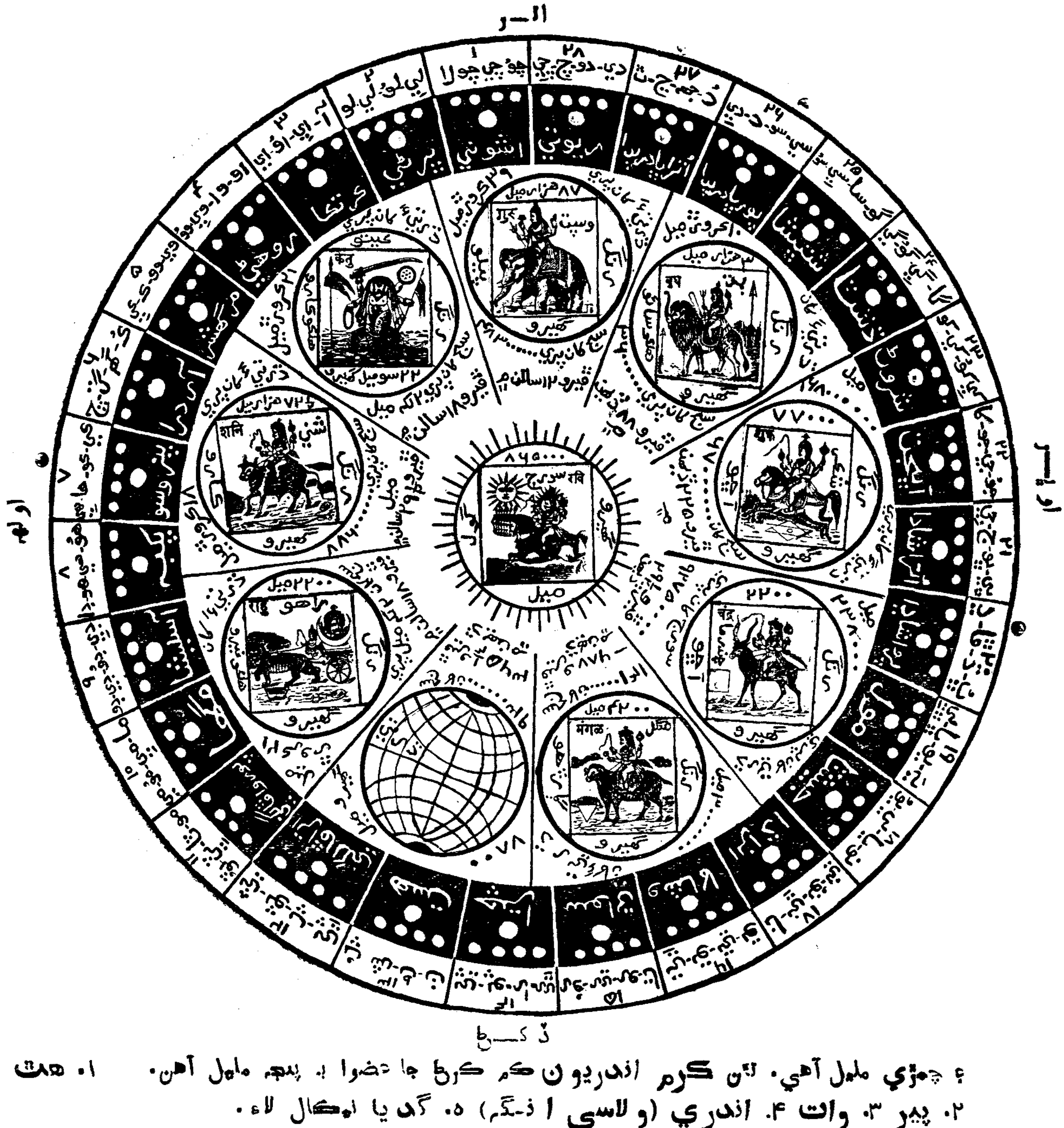

۽ ڇهون مليل آهي. پنج ڪرم اندريون ڪم ڪرڻ جا عضوا به پنجن مان مليل آهن. ١. هٿ
٢. پير ٣. وات ۴. اندري (ولاسي اندري) ٥. گد يا مقعد لاءِ.

هاڻ اڳتي - پراڻين جي پيدائش سان گڏوگڏ انهن جو پالڻ پوشڻ ۽ سنساري سک جو بندوبست قدرت جي مالڪ ڪهڙو ڪيو يا ڇا مان ڪيو..؟ انهن لاءِ وڏن جي ويچار ڌارا ٻڌائي ٿي ته گيان اندريون (سمجهه جا حواس) ملڻ بعد منشن کي اول آڪاش ۾

ظاهر روپ نظارا ۽ ڏسڻ ۾ آيا پنج. ١. **سورج** ٢. **چندرما** ٣. **تارا** ٤. **بادل (ڪڪر)**
٥. **بجلي** (کنوڻ) ۽ وري انهن جا روشن رنگ ۽ ظاهر روپ ڏسڻ ۾ پيا اچن پنج.
اڇو، ڪارو، ڳاڙهو، نيرو، پيلو. (باقي ٻيا رنگ انهن مان ئي ٺهندا آهن) جيتوڻيڪ
گره ٩ آهن. پر سورج چندرما کان سواءِ ٻيا تارن جي روپ ۾ ڏسڻ ايندا آهن. ڇاڪاڻ ته
اسان جي ڌرتيءَ کان گهڻو پري آهن.

وگيان وچار ڌارا [ڪوجنا] سان انهن گرهن جي چار ۽ پنجن ڏرجن ۾ ڏسڻ ۾ آئي.
١- تالو گره جو، ٢- مقرر هنڌ آستان ٣- مفاصلو [ويجهو پري] ٤- هلڻ ڦرڻ جو مقرر
وقت ۽ پنڌ ٥- انهو رنگ يا طبعي اثر جنهن مان ٿيو پوي فائدي نقصان جو (ڏسو
شڪل نمبر ٣ پيج ٢٢ تي) اهي نو گره يا تارا وڏيءَ جيتري ايراضيءَ ۾ هلن ۽ ڦرن پنڌ
ڪن ٿا تنهن سڄي گول (*All Round*) برهمانڊ کي چئبو آهي **ڪڳول**. جنهن جي ماپ
انڪل ١٠٠ ڪروڙ يوجن آهي (يوجن ۾ اٺ ميل) يعني ساري برهمانڊ جي ماپ اٺ سو
ڪروڙ ميل ٺهرايل آهي. تنهن جا ڪيا ويا ١٢ حصا، يعني سڄي برهمانڊ ۾ ١٢ اسٽيشنون
يا ١٢ منزلون آهن، ٿالي ميک وغيره مثل آدڪ ١٢ راسين جي ٿالن سان.

مقرر وقت، معياد ۽ منزل ۽ رفتار موجب اهي گرهه ۽ تارا هر هڪ منزل يعني
راس وٽان لنگهن ٿا ۽ ان ريکا هڪ ٻئي جي، پر اسان جي ڌرتيءَ جي ۽ ويجهو اچڻ ڪري راس ڪرڻ
هڪ ٻئي تي پهچندو طبعي اثر وجهن ٿا جنهن سبب ئي اسان جي ڌرتيءَ مان ٻالڻ پوشڻ
لاءِ کاڌ وڪپڙو آدڪ سڀ قسم جا پدارٿ پيدا ٿين ٿا. سنسار ۾ جيڪي به ڪم آڻيون
ٿا اهو پيدا ٿئي ٿو ڌرتيءَ مان ۽ ڌرتيءَ ۾ اهي پدارٿ نهن ٿا انهن نون گرهن تارن وغيره
جي هلڻ ڦرڻ ۽ طبعي اثر پهچڻ سبب.

وري به ياد ڪريو ته ساري برهمانڊ ۾ مقرر ١٢ هنڌ يا منزلون ٿالي ميک وغيره آدڪ ١٢
راسين وٽ گرهن جو پهچڻ انهن جو طبعي اثر جاچڻ وغيره لاءِ پنجن طرفن ڏانهن ڌرتيءَ
ٿان نهاريو آهي. اول آڪاش ڏانهن پوءِ اتر، اوڀر ۽ ڏکڻ اولهه يعني ٤ طرف پنجون آڪاش
کهڙي طرف ڏانهن ڪيترون منزلون يا راسيون آهن ۽ انهن راسين واري هنڌ يا منزل
جو نقشو کهڙي نزانين جو آهي تنهن لاءِ (بنيان ڏسو شڪل نمبر ٤)

نوٽ:- راسين جي ٿالي هيٺان جيڪا شڪل ڏسو ٿا، اهڙو ئي تارن جو ميڙ آڪاش
۾ ڏسي اهو ئي ٿالو راس جو رکيو ويو. جئن ميک راس جي شڪل گهٽو ته وڪه راس جو
روپ ليکي جهڙو وغيره وغيره. يعني انهن سمجهو ته انهن راسين وارن هنڌن يا منزلن وٽ
تارن ميڙ اهڙين شڪلين جو آهي تنهن ڪري ئي راس جي هنڌ جاءِ جو نقشو اهو ئي
مقرر ڪيو ويو.

نوٽ ٢:- جئن اڇيلهه اي. بي. سي. ڊي. اکرن جي نمونن جو ن جايون پيئون نهن.
تئن اگهي تارن جي ميڙ جي جهڙي شڪل ڏسڻ ۾ آئي تهڙو ئي نقشو انهيءَ راس جي مقرر
منزل لاءِ ٺاهيو ويو.

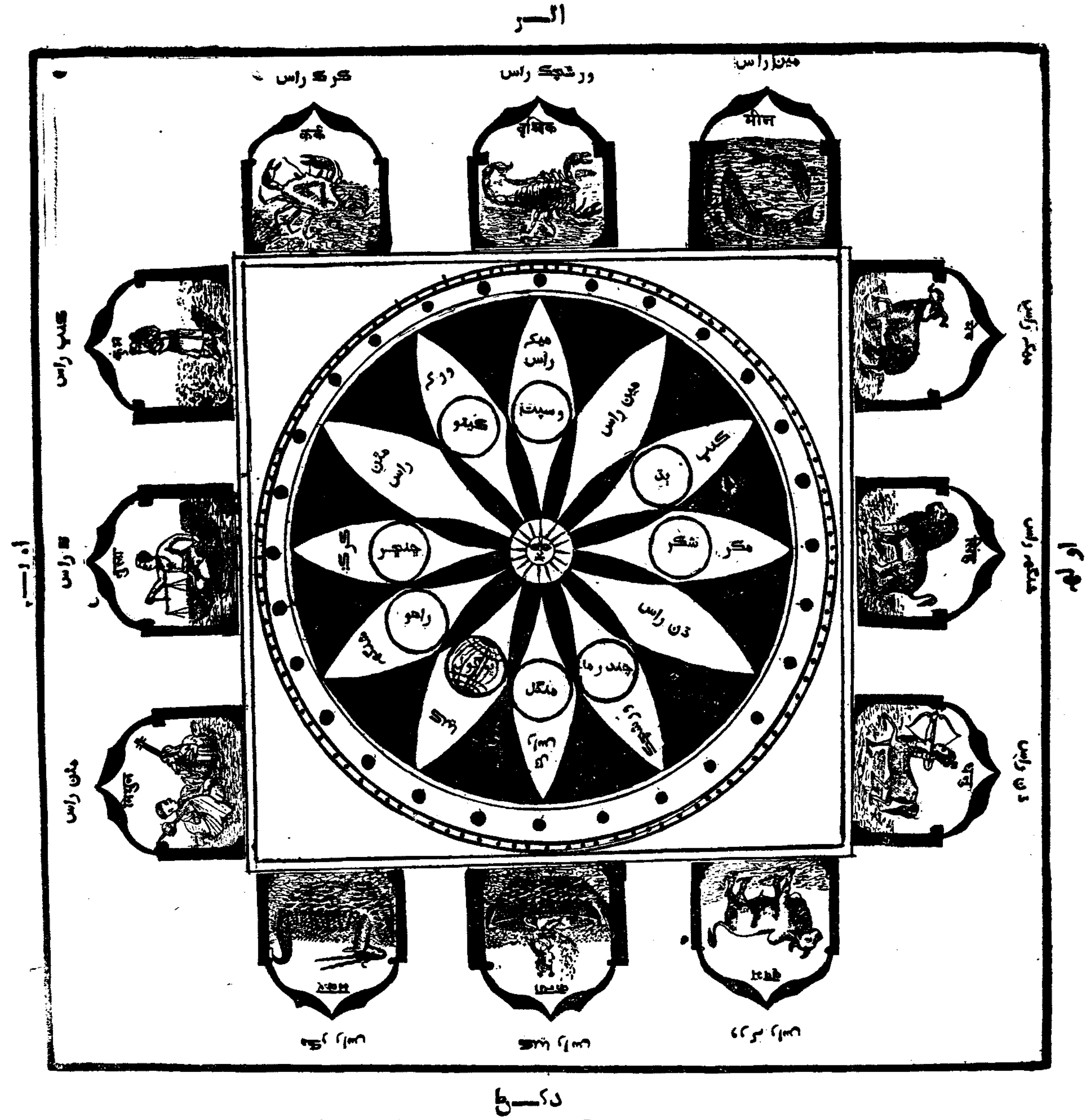

باقي هر هڪ راس جي منزل يا آستان تي هر هڪ گره ڪڏهن .لو ٿهڻي. ڪيترو وقت لو رهي . تنهن مان ڏڪر ، سڪايا ويون ، پنهنجن جي پيدائش ، مهانگائي سستائي ، يا ملڪ ۽ ماڻهن جي حالت بابت ۽ سڀ ڪجهه اڳواٽ خبر ڪڍڻ لاءِ به جوتش ودّيا جي مکيه پنجن انگن جو حساب ڪيو آهي . اهي آهن ١. تٿ ٢. وار ٣. نڪيتر ٤. يوگ ٥. ڪرڻ جملي پنجن جنهن کي اڄ ڪلهه جا ٽپڻا ڪيلنڊر پنچانگ ٿا چون . سو نيڪ ئي آهي .

چاڪاڻ ته سنسار ۾ اهڙڪ ڪم ڪارين يا مشغلا آهن. اهي سڀ پنجن اسمن يا پنجن درجن موجب پاس ٿين ٿا يعني ڪجن ٿا. ليڪن ايڪ ڪين يا مشغلن ۾ جولش وڌيا ۽ هڪ ڪم يا مشغلو آهي تهن کي سمجهڻ لاءِ ئي فقط اهي پنج انگ مقرر آهن لت، وار، لکيتر وغيره واسطو ۾ پنچانگ (ٽپڻي) جي معنيٰ يا ارٿ آهي سنسار جي هرهڪ ڪاريه ڪم يا بداوت جا پنج جزا يا انگ، معنيٰ (See All Things in Five Figures) سنسار جا سڀئي ڪاريه ڪم مثلا سمجهڻ ۽ ڪرڻ لاءِ پنج انگ يا پنج رستا ڪم آڻيو. تهن موجب سنڌي ڀائر ۽ سنڌي ٽپڻو فقط پنجن ڳالهين جاچڻ لاءِ پيا ڪم آڻيندا آهن. ١. لت، تاريخ ٢. مهينو ٣. سنبت سن ٤. ڏڻ وار ۽ موڪلون ٥. فقط پنهنجو ئي آئينده جاچڻ (راس ڦل) باقي لکيتر، يوگ ڪرڻ يا ٻيو جولش جو گورک ڌنڌو اکو ڪير سمجهي اکو سگهي ۽ اکو ڪم آڻي.

هاڻي اچو اوائلي اصول تي - ٽپڻي مان هر سال سکيا ملي ٿي ته سنسار جي سموري سامگري ڪي همت مٽي جاچيو، هرهڪ ڳالهه يا مشغلي کي پنجن پرڪارن يا پنجن درجن لمولن سان سمجهو ۽ پرکيو، تهن لاءِ پهرين ڏ ۾ جو پا لمولو آهي وگيانڪ واٽ، وگيان معنيٰ وڏڪ جاڻ وڏيڪ عقل، جيڪي ٻه ڏسو ٻڌو ٿا، يا جيڪي ٻه پداوت ڪم آڻيو ٿا، يا جيڪي ٻه ڪجهه ڪريو ٿا تهن کي اول وڏيڪ اوهي عقل سان سمجهڻ ۽ جاچڻ. اهي جو ڳڻ اوڳڻ فائدو نقصان معلوم ڪري پوءِ ئي ڪم آڻڻ. ا.ته.ته. ونڻ پدران ڏئي ئي ٿاوڻ پوندو ۽ ونڊو سڪ پدران دک.

اڄ انهن مشغلن ۽ پدارٿن کي سمجهڻ پدران، مشينري وگيان گهڻو وڌيل آهي. هرڳالهه هرهڪ ڪاريه ڪم رڳو مشينن جي ئي مدد سان ٿيو ٿئي. انهي هڙ پدارٿي وگيان جي ئي واڌپي سبب نتيجو جا اٿيو آهي سو ٻه ڏسو. ١. اڄي هاري ناري، ڪوري مرچي، واڍا، ڪاريگر، انيو وڏو پورهيتي ۽ روزگار ۾ رذل، اڄ هڙ ئي ڪم مشينن لي، انهن جو پورهيو ۽ روزگار ويو کسجي يا گهٽجي، توهان ليفيصلو ڪريو ته والدا ۽ بيروزگار ڇا ڪندا آهن.... چوري، جوئا، ڀرشٽاچار، ويڀار، لائي چائي، جهڳڙا فساد، مشينري جي مدد سبب ئي بدمعاشي بد لڇڻ وڌيا آهن.

٢. پنهنجي گهر يا ملڪ ۾ پيدا وار ته گهٽي لڌهن ۽ مهانگائي ۽ ماڻ ٿي مشڪل. چاڪاڻ ته مشينري جي مدد سان مال جي ڏڪا ڏڪ ٻاهر. يعني ٻاهر والي ڪا گئي، گهر ڪي گاون گيت.

٣- اڄي انو پهڻ، ڏ ٿاٽي، کير ڏڌ، مکڻ گيهه، سبڻ پرڻ، دواسڪي، سڀ ڪجهه ايندو هو گهر ۾، اڄ اهو ٻه ڪري پئي مشينون ۽ هاڻي واڻ پنڻ، بزار جو ڪين چين ڪاڻ ۽ فيشن ۽ سنگهماڻن جا سٽر ڪرڻ کان سواءِ، زالن واسطي ٻيو رهيو ئي ڪهڙو ڪم آهي...؟

٤- ڌرم نيتي موجب رات جو کهڻ جي منع، رات جو کهڻ ڙ کي چون نشاچر

معدي واسطي جو گهمندڙ، جانور، پکي يا پوپٽ ٿي ڪري ڏينهن جي پورهئي بعد سوپاڻٽي سڄ لئي هر ڪو ٿي گهر پنهنجو ڏينهن ڏسندڙ، ڊارمڪ ڪتا وارا پنهنجن پاڻ يا سماجڪ آچار ويهوار، اوڙي پاڙي جو حال پاڻي ٿيڻ بعد آرام، وري صبح جو سوپل گهرو ڪم ڪار لاهي وڃن کي ولدنا ڪري ڪم ۾ وڃڻ. ليڪن اڄ:- مشيني سڀيتا جي اثر سبب واسطو رات جو پٽڻ موج اڏائڻ، سوين ٽوٽ ٽرڙا، جڏهن وڃن گهرڙا، ڏرن رات ٽاڻي سڌو سنئيما لڪائي، ته گهر جي جهوري ته پاڻ سندي ناس. اڌ رات گذاري، موالي ٿي موٽڻ ۽ صبح جو ١٠-١١ بجي تائين هيمن هواڊو الو هنڌ ۾، (هيمن معني هيءَ من)

٥- اڄڪي ڪارج منگل ٿي صبح شام ڪلاڪ اڌ دهل شرنائون، اڄ سڄو ڏينهن مشين تي رڙوڙ ٻڪر واري پيڪ، پاڙي ۾ ڪو بيمار هجي، مري پوي، ٿهن جو سڌ سماءَ ۽ کهڪاءُ تي ڪونه.

٦- اڄڪي پڪيت و جهندا هٿا پڪيت، انهن جي گيان ڌيان ۾ هو اپديش، اڄ پڪيت وڄهي ڏي مشين ۽ اپديش اهو ٿي ته اکيان ملاڪي چلي نهين جاتا، يا بالم آئو بسو مهري من ۾، وغيره وغيره. سڄو سنسار نه هوندو ته به اڌ منو جها؟ انهن گانن ٻڌڻ لي پيو چپنيون وڃائي ناچ ڪري پيو گيان ڌيان سڀ گم.

٧- اڄڪي ٻکيه هون، ڌرم ڪريا ڪرم يا سمجهاڻي، گهر گهر ۾ براهمڻ وڃي ڪرائيندو پڙهائيندو هو ۽ سڀني واسطي ٿي هلڻ لاءِ سمجهائيندو هو. ليڪن اڄ:- هر ڪنهن مندر ٽڪاڻي جي پٺين چئن تا سوادا سوادا يا سنگرو سنگرو جا آواز پيا اچن ۽ وري عجب اهو ٿي ته مشين جي مدد سان جنتريون اپديش جون ڀالڪون وڏيڪ، اوٿرو ٿي وري آدرش آچار ويهوار جا پريل ديکڙائي اونڌايا ٿين، بگاڙو پرشنا چاريه وڌندو پيو وڃي. پاڻو: هڪ ۾ ڳالهه الٽي هلندڙ هجي ته ڪٿي درگذر ڪجي، پر اڄ ته ڪوڙيءَ ڪي لي گهرو آهي. هرهڪ قدم ۽ ڪم الٽو پيو هلي. واسٽو ۾ جڙ يعني بي عقل، جڙ آهن ان قسمن جا هڪ جاندار (پسون ۽ حيوان) پيو بي جان جڙ بدارت آهي مشيٺري. ٻالدر ڪي تلوار هٿ ۾ ڏيئي حڪومت جو ڏئي (راجا) چادر تاڻي پيو سمهين، اڌ رات بعد چوري لاءِ چور گهريو سندس آرام گاهه ۾، ٻالدر کي ڦيرا پائيندو ڏسي ڏٺائين ۽ لڪيو ويٺو، اچانڪ پورن ڪان نانگ پلنگ تي چڙهي وڃي راجا جي بدن تي ويٺو، ٻالدر ڏٺو ۽ مارڻ لاءِ جنهن تلوار مٿي ڪئي ٿي هيائينس ته هڪدم ٽپو ڏيئي چور اچي تلوار واري ٻانهن پڪڙيس. ٻالدر ڪان رڙ ڪري ويئي ۽ هلي ڪشمڪشا. گوڙ ٿي راجا جرڪ پريو، چادر لاهي ڦٽي ڪري هڪدم اٿيو. نانگ ته ويو ڀڄي، ٻالدر کي بعد ڪري چور کي چيائين تون ڪير آهين ۽ ڇا ٿيو آهي، چور ٻڌايس ته چور آهيان چوري لاءِ آيس. نانگ توهان مٿان چڙهي آيو. ٻالدر نانگ کي مارڻ لاءِ جنهن ٿي تلوار ٿي هڻين ٽئين هڪدم تلوار واري ٻانهن اچي پڪڙي ماڳس. جيڪڏهن هٿ ڪيئي ها ته نانگ سان

ڳڻ لوهارن کي به ان ڪري وجهي ها. ڇوڪريءَ جي ڏوهه ۾ سزا ملي ته حرڪت ناهي، مگر **جڙ ٻڌيءَ** واري دوست جي غفلت کان لوهارن جي حوالي ويئي، اهو ٺيڪ نه ٿيو. راجا ٻڌي ۽ خوش ٿيو ۽ پنهنجو انعام ڏيئي ڇڏائينس ته سچ ٿو چون - **نادان دوست کان دانا دشمن چڱو.**

ساڳي طرح - بي جان جڙ پيداوار (مشينري وغيره) جو گهڻو واهپو به انسان کي بي عقل ۽ جڙ ٻڌي وارو بڻائيندو آهي. مٿين مثالن مان ئي سمجهي سگهو ٿا. هاڻي ته هڪ ٻئي کي ناس ڪرڻ لاءِ به مشينري بم تيار ڪيا ويا آهن ۽ اهي ئي راڳ، ٽرانا پيا ڳائين ۽ وڄائين ته مرنداسين - **مگر پيو ملڪ به برباد ڪنداسين - دل شاد ڪنداسين - دل شاد ڪنداسين.**

ٻانو:— اکين سان اڄ ڏسي رهيا آهيو ته اهڙيءَ مشينري وگيان انسان جي انسانيت ناس ڪئي آهي يا نه..؟ ڪريو فيصلو.

سرڳواسي **ديش ڀڳتا** مهاتما گانڌيءَ اهڙي ديش هلايو ته **جڙواد** (مشينريءَ) پٺيان نه ڊوڙو- ٻانهن ٻي ڀاڙيو، گهر گهر ۾ چرخو ۽ هٿ جو ڌنڌو هليو چالو ڪيو ته ايڪو ۽ بي روزگاري هرگز نه ٿيندي. ساڳي طرح ٽيپڻو به هر سال ٻڌائي ٿو ته **بي جان پيداوار** مشينري وغيره جو گهڻو واهپو نه ڪيو، **جڙ** نيت **جڙ** ئي بڻائيندو، **جڙواد** ڇڏي **چيتن واد** جا اپاسڪ ٿيو ته دک ئي دور—

اهو چيتن واد آهي قدرت جي **ڪائنات**. سج، چنڊ، تارا ۽ گرهه، آڪاش، وڻن وانگر هر وقت مٿي **نهاري** قدرت جو ڪتاب پڙهو ۽ سمجهو، انهن جي قاعدن نيمن موجب سڀ ڪم ڪريو. اهي قاعدا نيم هر سال ٽيپڻي ۾ ٻولندا آهن. جيڪڏهن چاهيو ٿا ته زمانو سڌري ۽ برڪت پوي ته هر وقت آسماني بناوت جو ئي ابياس ڪندا رهو ڇاڪاڻ ته سارو سنسار آڪاشي بناوت جي آڌار تي هلي رهيو آهي. (سج، چنڊ ۽ گرهه تارن سبب) انهن جي رفتار چال ۽ قاعدا نيم ڄاڻڻ ۽ ڪم پاس ڪرڻ لاءِ اول مقرر ڪئي آهي **راس.** ۽ راس جي آڌار سان پيا سڀ قاعدا نيم سمجهڻ ۽ ڪم آڻڻ ۾ سولا ٿيندا آهن.

وري به ياد ڪريو— ١. جڙ وادي وگيان مان واڌارو نه ٿيندو، اڳي پوءِ نقصان ضرور ڪندو. ٢. سيٺي وگياني ٻڌي نه سگهندا. جيڪي ٽورا ٻڌندا، انهن جو عقل ٻڌي جڙ ضرور ٿيندي ۽ ٻين کي تباهه ڪندا يا **آزار** پيدا ڪندا. انهن ڪري جيڪڏهن هر هڪ ڪار ۾ ڪامياب ٿيڻ ۽ زندگي **خوشحال** بڻائڻ چاهيو ٿا ته جوتش وديا موجب گرهن تارن جي قاعدن نيمن جي ڄاڻ رکو ۽ اهڙيءَ موجب هلڻ ۽ ڪرڻ سان ئي برڪت پوندي آهي. نمبروار اهي قاعدا، اڳتي پڙهو ۽ ڪم آڻيو. ۽ صفحه ٢٨ تي اول ڳولهيو پنهنجي **راس.**

— —•••—•••— —

پنهنجي نالي واري راس پاڻهي ڳولي ڪڍڻ

سمجهاڻي- ٻارهن راسين جا نالا هيٺ ڏجن ٿا. پنهنجي نالي جو اکر راسين جي سامهون ڏنل اکرن ۾ ڪٿي نه ڪٿي اچي ٿو ته اها پنهنجي راس سمجهڻ گهرجي. ٢. هرهڪ راس ۾ نو اکر ايندا آهن. اهي بيت وانگر ياد ڪرڻ سولا آهن. هرهر ٽپڻو کولي راس معلوم ڪرڻ کان ياد ڪرڻ ئي بهتر آهن.

نمبر ١ راس ڳولڻ ۽ ياد ڪرڻ واسطي	راس جو نالو	راس جو سوامي	نمبر ٢ وڏيڪ اکر
چؤ چي چو لا ليءِ لؤ لي لو آ	ميکھ	منگل	ل ل ا
ايءِ اؤ اي او وا ويءِ وؤ وي وو	ورکھ	شڪر	و و ب ب
ڪ ڪيءِ ڪ ڪهه ڱ ڇ ڪي ڪو ها	مٿن	ٻڌ	ڪا ڪ ڪز گهه ڇ ه
هيءِ هؤ هي هو ڏا ڏيءِ ڏؤ ڏي ڏو	ڪرڪ	چندرما	هه هه ڊ ڊؤ
ما ميءِ مؤ مي ٽا ٽيءِ ٽؤ ٽي	سنگهه	سورج	م م م ٽ ٽ ٽ
ٽو پ پي پ ش ڻ ٺ پي پو	ڪنيا	ٻڌ	پا پ پؤ ٺا
را ري رؤ ري رو ٽا ٽيءِ ٽؤ ٽي	تل	شڪر	ر ر ر ت ت
ٽو نا نيءِ نؤ ني نو يا يي يؤ	ورشچڪ	منگل	ٽو ن ن ن ي
يي يو ڀ ڀيءِ ڀ ڌ ڦا ڍ ڀي	ڌن	وسپت	يا ڀ يؤ ڌ ڦ ڍا ڀو
ڀو ڄ ڄيءِ کا کيءِ کو کي ڳ ڳ	مڪر	ڇنڇر	ڄا ڄ ک ک ک گا گيءِ
گؤ گي گو سا سيءِ سؤ سي سو د	ڪنڀ	ڇنڇر	گ س س س ش دا
ديءِ ڏ جهه ڃ ٿ دي دو ڇ ڇي	مين	وسپت	ي د ڏ ٿا ڏي ڏو ڇ ڇ

وڏيڪ سمجهاڻي- مٿي لکيل نمبر ١ ۾ راسين جا اکر ياد ڪرڻ لاءِ ساڄي کان کاٻي پڙهڻ ۽ ياد ڪرڻ گهرجن جيئن ته. چؤ چي چو لا لي لؤ لي لو آ ميکھ **راس**- اکرن کان پوءِ راس جو نالو گڏي ياد ڪرڻو آهي.

بي قاعدي ٻالا- مولچند ڌن راس، چيتانند ورشچڪ راس، ميگهراج منگهڻل شنگهه راس، هاسانند آ-و د ومل ڪرڪ راس ۾ جاڻجن. پنهنجي راس ڏسڻ بعد ڏاڍو واپار ۽ ڪاميابي واسطي ٢٩ صفحو پڙهو ۽ ڪم آڻيو ته گهاٽو هرگز نه ٿيندو. آزمايل آهي.

ٽيڻي جي قاعدن موجب ڏنڌو ڪريو گهاٽو هرگز نه پوندو

[خاص آزمايل]

توهان ڪنهن کي ڪيترو لهڻو اول اهو ڏسو. پوءِ ڪنهن ڪم ۾ هٿ وجهو ته فائدو ضرور پوندو
راسين موجب لهڻي ڏيڻي جي حساب جو نقشو آزمايل

هيٺي پنهنجي راس ڏسجي ان جي هيٺ	١	٢	٣	۴	۵	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢
	ميکه	ورکه	متن	ڪرڪ	سنگهه	ڪنيا	تل	ورشچڪ	ڌن	مڪر	ڪنڀ	مين
بالڪل ٺوڪ و فائدو ڪڏهن نه نقصان پوي	مين ميکه ورکه	ميکه ورکه متن	ورکه متن ڪرڪ	متن ڪرڪ سنگهه	ڪرڪ سنگهه ڪنيا	سنگهه ڪنيا تل	ڪنيا تل ورشچڪ	تل ورشچڪ ڌن	ورشچڪ ڌن مڪر	ڌن مڪر ڪنڀ	مڪر ڪنڀ مين	ڪنڀ مين ميکه
وچولو پورو پورو لاڀ سک سان رهجي ايندي مطلب قائم	متن ڪرڪ تل مڪر ڪنڀ	ڪرڪ سنگهه ورشچڪ ڪنڀ مين	سنگهه ڪنيا ڌن مين ميکه	ڪنيا تل مڪر ميکه ورکه	تل ورشچڪ ڪنڀ ورکه متن	ورشچڪ ڌن مين متن ڪرڪ	ڌن مڪر ميکه ڪرڪ سنگهه	مڪر ڪنڀ ورکه سنگهه ڪنيا	ڪنڀ مين متن ڪنيا تل	مين ميکه ڪرڪ تل ورشچڪ	ميکه ورکه سنگهه ورشچڪ ڌن	ورکه متن ڪنيا ڌن مڪر
گهاٽو پورو ٿئي و ٿاڪ نه ٿيندو	ڪنيا ورشچڪ	تل ڌن	ورشچڪ مڪر	ڌن ڪنڀ	مڪر مين	ڪنڀ ميکه	مين ورکه	ميکه متن	ورکه ڪرڪ	متن سنگهه	ڪرڪ ڪنيا	سنگهه تل
ڏرام ستو الرالپ مطلب قائم	سنگهه ڌن	ڪنيا مڪر	تل ڪنڀ	ورشچڪ مين	ڌن ميکه	مڪر ورکه	ڪنڀ متن	مين ڪرڪ	ميکه سنگهه	ورکه ڪنيا	متن تل	ڪرڪ ورشچڪ

پنهنجي راس ڏسڻ بعد ڪيئن فائدو پوي- تنهن بابت ٻاهواري، ڏيڻي ليڻي، مٽي مائٽي، آفيسرن مان ڪم يا ڪنهن سان ڪو وهنوار ڪرڻو هجي. ڪنهن به شهر ۾ او ڪري، ڏانڊو، ناڻي جي سيڙپ ڪرڻي هجي. مثال واپار ڪپڙو، ڪمڊ، ڪرياڻو وغيره وغيره ته اول انهي پهرين اڪر موجب راس ڏسو. مٿي لکيل نقشي ۾ پنهنجي راس ڏسجي ۽ پنهنجي راس جي هيٺ لکيل راسين ۾ ڏانڊو ۽ شهر، ماڻهوءَ جي نالي سان وهنوار ڪرڻو هجي ته پنهنجي راس ڏسي ساڳي پاسي ان جو قل پڙهو ته ڪهڙي پوئين راسيون فائدو ڪندڙ آهن. انهن سان وهنوار ڪريو.

نوٽ:- جڏهن چنڊ، راهو يا خراب مهادشا راس کي هوندي ته اهو وقت گهٽ و ڏاڍي ضرور ڏيڻي آهي.

مسافريءَ ۾ ٻين ڪارين ڪمن ڪرڻ واسطي قاعدا ۽ نيم

مسافريءَ ۽ شڀ ڪمن واسطي (ڀدرا)

مينهن، مڪر، وڇ، ڪرڪ، سرڳ لوڪ ۾
ڪنيا، مٿن، تُل، ڌن، پاتال لوڪ ۾
ڪنڀ، مين، ورشڀ شنگهه، مرتيو لوڪ ۾
آهي جنهن راس ۾ اپائي ڏينهن چندرما
هلندو آهي جنهن راس ۾ جيترو وقت چندرما
هلندڙ هجي انهيءَ وقت ۾ اُٻاريا ۾ شامل
لکيل لوڪن ۾ ڀدرا جو واسو ٿئي ٿو. فقط
ڪنڀ مين ورشڀ شنگهه جي ڀدرا ۾ مسافري
يا شڀ ڪاريه نه ڪرڻ گهرجي.

لڳن جو (پرشن) ڪم ٿيندو يا نه؟

مينهن، ڪرڪ، تُل، مڪر جلد ڪم ٿيندو.
وڇ ۽ شنگهه، ورشڀ، ڪنڀ، دير سان
مٿن ڪنيا، ڌن، مين، نه ٿيندو پڪ ناهي.
ماڻهون رستي پڇندا آهن ته لڳن وقت ڪم
ٿيندو يا نه؟ جي توهان ڄاڻو ته هن وقت
لڳن ڪهڙو هوندو ته مٿي لکئي موجب ٻڌائي
سگهندا. هر هڪ لڳن ٻه ڪلاڪ هلندو آهي.

ڪهڙين ٿٿين ۾ شڀ ڪاريه ۽ مهورت ڪجي

ٻڙوا، ڇٺ، ايڪادشي، نندا ٿٿيون آهن.
ٻيج، سپتمي، ٻارس ۽ ڀدرا ٿٿيون آهن.
ٽيج، اشٽمي، تيرس، جيا ٿٿيون آهن.
چوٿ، نومي، چوڏس، رڪتا ٿٿيون آهن.
ڀدرا ۽ رڪتا ٿٿين ۾ مهورت شڀ ڪم نه ڪجي

ٻار ڄمڻ بعد اول ڏسجي (يم گهنٽ)

آرتوار مگها، سومر وشاکا، منگل آردرا، ٻڌر
مول، وسپت ڪرتڪا، شڪر روهڻي، ڇنڇر
هست جنهن تاريخ ۾ جيترو وقت مٿيان ڏينهن
۽ نکيتر هجن ته يم گهنٽ جو يوگ ڄاڻجي.
جنهن ۾ ڄاول ٻار ڪجهه اُن ڪجهه نقصان
وجهندو يا پيدا ڪمن.

چندرمان ڪهڙي طرف

مسافريءَ ۾ ٻين ڪمن واسطي چندرما
ڏسبو آهي.

مينهن - شنگهه - ڌن - اوڀر طرف
وڇ - ڪنيا، مڪر، ڏکڻ طرف
مٿن - تُل - ڪنڀ - اولهه طرف
ڪرڪ - ورشڀ - مين - اتر طرف

قل- سامهون چندرما ڪارج راس ڪري
ساڄي سلامتي، کاٻي ڌن جي هاڃي، پٺيرو
موت يا نقصان.

مسافريءَ واسطي ڏسا سول

سومر، ڇنڇر اوڀر طرف. وسپت، ڏکڻ شڪر
آرتوار اولهه - منگل، ٻڌر اتر کاٻي ۽ پٺيرو
سڀ ڪم طرح فائدو ڏيندڙ ساڄي سامهون
هر طرح بيحد نقصان وارو.

مسافريءَ واسطي ڪال چڪر بابت

آرتوار - اتر- سومر اتر اولهه جي ڪنڊ، منگل
اولهه ٻڌر - ڏکڻ اولهه جي ڪنڊ، وسپت
ڏکڻ شڪروار ڏکڻ اوڀر جي ڪنڊ، ڇنڇر
اوڀر طرف سمجهو. سامهون ۽ ساڄي هر طرح
نقصانڪار. کاٻي ۽ پٺيرو فائدي وارو.

مسافريءَ واسطي يوگني جاچڻ

ٿٿيون- ٻڙوا، نومي اوڀر- ٽيج، گيارس
اوڀر ڏکڻ جي ڪنڊ- پنجمي، تيرس ڏکڻ
چوٿ ٻارس ڏکڻ اولهه، ڪنڊ ڇٺ چوڏس
اولهه- سپتمي پورنما اولهه اتر جي ڪنڊ ٻيج
ڏسمي اتر- اشٽمي اماس اوڀر اتر جي ڪنڊ
کاٻي ۽ پٺيرو فائدو ڪندڙ ساڄي ۽ سامهون
نقصان.

نقشو نمبر ۲ راسيون ۽ انهن جا نمبر

نمبر	۱	۲	۳	۴	۴	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
راسيون	ميکه	ورکه	مٿن	ڪرڪ	شنگهه	ڪنيا	تل	ورشچڪ	ڌن	مڪر	ڪنڀ	مين

نقشي موجب راس جو نمبر مقرر ٿيل. راسين جا نالا ۽ انهن جو نمبر اهڙو ياد هئڻ گهرجي. جو ڪير به پڇي ته فلاڻي راس کي فلاڻي راس ڪاٿون نمبر آهي يا ڪاٿون گهر آهي، اهو هڪدم ٻڌائي سگهجي. ائين ته ڪنڊليءَ ۾ راسين جا نالا ڪو نه لکيا آهن پر هر هڪ راس جو نمبر وجهو آهي تنهن ڪري نالا ۽ نمبر راسين جا ياد هئڻ تمام ضروري آهن. هاڻي هلو اڳتي. سمجهو ته ڪنهن ماڻهوءَ جي راس ڪنڀ آهي، تنهن لاءِ جاچڻو آهي ته سياڻي سنڌي تاريخ ۱۴ چيٽ جي چندرما ڪهڙو آهي ۽ ڪاٿين گهر ۾ آهي؟ نقشي موجب ڪنڀ راس ٻارهون نمبر آهي. پر جيڪڏهن توهان جي راس ڪنڀ آهي ته توهان ان کي پهريون نمبر يا پهريون گهر ڪري سمجهو. هميشه پنهنجي راس کي يا جنهن جي راس کي جاچڻو هجي ته ان جي راس کي پهريون گهر ڪري سمجهو. مٿي پڙهي آيا ته ۱۴ تاريخ چندرما ڪنيا جو آهي. هاڻي توهان پنهنجي ڪنڀ راس کان هڪ ٻه ڪري ڪنيا راس تائين ڳڻيو ته ڪنيا راس ٿيندي اٺون نمبر يا اٺون گهر ڪنڀ راس کي. ائين نمبروار ڳڻيندي **مڪر راس** ٿيندي ٻارهون گهر ڪنڀ راس کي.

(۷) هاڻي معلوم ٿيو ته توهان جي ڪنڀ راس کي سياڻي ۱۴ تاريخ جو چندرما اٺين گهر ۾ هلي ٿو. ڇاڪاڻ ڪنيا راس اٺون گهر آهي ڪنڀ راس کي. هاڻي باقي اهو ڏسڻو آهي ته اهو چندرما ڦل خراب ڏيندو يا سٺو..؟ تنهن لاءِ هميشه ياد رکو ۴-۸-۱۲ گهر ۾ چندرما خراب ڦل ڏيندو آهي. مٿين حساب موجب ڪنڀ راس کي ڪنيا راس جو چندرما اٺين گهر ۾ آهي تنهن جو ڦل سمجهو ته خراب ملندو.

(۸) پنهنجي راس کان چوٿون گهر سک، آرام جو اٺون گهر موت، بيماري ۽ نقصان جو، ٻارهون گهر خرچ وڌيڪ، کاڌو نقصان ڪندڙ ڄاڻيا آهن. چوٿين، اٺين، ٻارهين گهر ۾ ڪهڙو به گرهه هوندو ته ڦل خراب ڏيندو (اهو خاص او مت ڪريو) ٻين گرهن کان سورج چندرما جلد راس بدلائين ٿا. يعني سورج سنڪرانت موجب مهيني مهيني ۽ ليڪن موجب ٻن ڪلاڪن بعد راس بدلائي ٿو، چندرما ۵۴ ڪلاڪن بعد. تنهن ڪري ٿي ڏک، سک، جهيڙو يا شانتي، فائدو نقصان، لاهه چاڙهه، پنهنجو يا دنيا جو ٿيندو رهي ٿو. انهن گرهن جي چال رفتار جو حساب جاڻي، ڦل لکجي مان واقف ٿي، هر وقت هلندي چلندي خبرداريءَ سان جيڪو ڪاربه ڪم ڪندو رهندو، اهو ڪڏهن به ڏکي نه ٿيندو ۽ نڪي ناڪامياب ٿي ٿيندو.

فرض ڪريو - توهان ڪا مشين لڳايو ٿا، جيستائين ان جي ڪل پرزن جي قاعدن

جا واقف نه ٿيندا ليستائين انهيءَ مان فائدو وٺي نه سگهندا. اِهي خبر يا اهي قاعدي ڪم آڻڻ سان اُلو سڌو وڃائڻو پوندو. ساڳيءَ طرح سنسار کي گرهن روپي مشينريءَ ۽ سڄي سپ سک ۽ پرڪرت ملي رهيا آهن ۽ ملندا رهندا. سنساري منش انهن جـــي لڪندي جا قائدا نيم ڄاڻي خبرداريءَ سان هلندو رهندو ته هر طرح جا سک حاصل ڪندو. اڻڄاڻائي سان ملندا اهنجر، ايذاءَ ۽ آفتون. اڳي جڏهن ايتري ڄاڻ نه هئي ته هر ڪو رُئي براهمڻ کان پڇي نيو ڪم ڪندو هو ۽ گهڻي ڀاڱي سک سنتوش جو وقت پئي گذريو.

ليڪن اڄ ....؟

(٩) چندرما ۽ سورج ستين گهر تي **درشٽي** يا نظر وجهن ٿا. اهـــو ستون گهر جڏهن توهان جي راس کي چوٿين، اٺين ۽ ٻارهين آهي ته اهي هلندڙ ٥٤ ڪلاڪ پڻ قل خراب ملندو. ڇاڪاڻ ته چوٿين، اٺين ۽ ٻارهين گهر ۾ سورج چندرما هجي يا انهن تي فقط نظر رکندڙ هجن ته به قل خراب ڄاڻجي.

مثال - اڄ ورشڪ راس ۾ چندرما آهي. ورشڪ کان نمبروار هڪ ٻه ڪري ستون راسيون ڳڻيو ته ورکه راس ٿيندي ستون گهر ورشڪ راس کي. يعني ورشڪ راس وارو چندرما ورکه راس تي درشٽي وجهي ٿو. هيڏانهن توهان جي راس جڏهـــن ڪنڀ آهي ته ورکه راس چوٿون گهر ٿيندي ڪنڀ راس کي ۽ **قل خراب** ڄاڻو. انهيءَ حساب موجب جنهن به راس ۾ چندرما يا سورج هجي ته ستين گهر تي ان جي درشٽي آهي اها ستين گهر واري راس جنهن تي درشٽي پوي ٿي. توهان کي جڏهن ٤-٨-١٢ گهر تي آهي ته قل خراب سمجهڻ گهرجي.

(١٠) جڏهن درشٽيءَ جو حساب ڪرڻ ڏکيو سمجهو يا ياد نٿو رهي ته ٻيو رستو هي ڪم آڻيو. **فرض ڪريو** ته توهان جي راس **ڪنڀ** آهـــي. اها ڪنڀ راس ٿي توهان جي راس يعني پهريون گهر، تنهن ۾ چندرما هوندو ته قل سٺو ڏيندو. تنهن بعد ٻيو گهر مين راس قل خراب ٽيون گهر ميکه راس قل سٺو چوٿون گهر ورکه قـــل خراب. اٺين نمبروار ڳڻيو. (١) سٺو (٢) خراب (٣) سٺو (٤) خراب (٥) سٺـــو (٦) خراب نمبروار هڪ سٺو ٻيو خراب هلندو. ڏٺي **ليکي** هر هڪ ماڻهو پنهنجي راس کان هڪ ٻه ڪري ١٢ راسيون ياد رکي ۽ چندرما جي درشٽيءَ جو قل اکي تي سٺو ۽ ٻڌي اکه تي خراب سمجهي. **مثال** ڪنڀ راس واري کي **اکي** يعني پهريون گهر ڪنڀ قل سٺو. ٻڌي يعني ٻيو گهر مين راس قل خراب. وري اکي ميکه راس گهر نمبر ٽيون قل سٺو. وري چوٿون گهر ٻڌيءَ جو ورکه راس قل خراب. انهن نمبروار قل سمجهڻ گهرجي.

جڏهن اڃان به سمجهي نه سگهو ته هيٺ ڏنل نقشي ۾ اول پنهنجي راس ڏسو انهي هيٺان جيڪي ٻيون راسيون آهن انهن جو قل خراب سمجهڻ گهرجي.

هر هڪ راس کي ڪهڙي راس وارو چندرما خراب ڦل ڏيندڙ آهي؟

پنهنجي راس ڏسو	۱ ميکه	۲ ورکه	۳ مٿن	۴ ڪرڪ	۵ شنگهه	۶ ڪنيا	۷ تل	۸ ورشچڪ	۹ ڌن	۱۰ مڪر	۱۱ ڪنڀ	۱۲ مين
پنهنجي	ورکه	مٿن	ڪرڪ	شنگهه	ڪنيا	تل	ورشچڪ	ڌن	مڪر	ڪنڀ	مين	ميکه
راس جي	ڪرڪ	شنگهه	ڪنيا	تل	ورشچڪ	ڌن	مڪر	ڪنڀ	مين	ميکه	ورکه	مٿن
مٿان لکيل	ڪنيا	تل	ورشچڪ	ڌن	مڪر	ڪنڀ	مين	ميکه	ورکه	مٿن	ڪرڪ	شنگهه
راسن وارو	ورشچڪ	ڌن	مڪر	ڪنڀ	مين	ميکه	ورکه	مٿن	ڪرڪ	شنگهه	ڪنيا	تل
چندرما خراب ڦل	مڪر	ڪنڀ	مين	ميکه	ورکه	مٿن	ڪرڪ	شنگهه	ڪنيا	تل	ورشچڪ	ڌن
ڏيندڙ جاتجي	مين	ميکه	ورکه	مٿن	ڪرڪ	شنگهه	ڪنيا	تل	ورشچڪ	ڌن	مڪر	ڪنڀ

هر هڪ راس کي ڪهڙي راس وارو چندرما خراب ڦل ڏيندڙ آهي؟

تاڪيد: هر هڪ راس واري کي هر هڪ ۵۴ ڪلاڪن بعد ان، من، ڌن ۾ ڦيرو ضرور اچڻو آهي. اڳواٽ چنڊ معلوم ڪري سوچي سمجهي هلبو ته من شانت رهندو.

مثال: ڪنهن وقت ڪم سان ٻه چار دفعا وڃو ٿا. نٿو ملجي يا جواب ئو ڏئي. ڪم نٿو ڪري. توهان کي ضرور ڪاوڙ ڪروڌ يا رنج ان تي ٿيندو ۽ وڌيڪ ٻه ڳالهائي ويهندءُ بلڪ جهيڙو وير وروڌ ٻه شروع ٿي ويندو. اهو آهي غلط وهنوار.

جيڪڏهن توهان کي اڳواٽ ڄاڻ آهي ته اڄ چندرما توهان لاءِ سٺو نه آهي يا جنهن وقت وڃو ٿا اُهيءَ لاءِ چندرما خراب آهي يا جنهن طرف وڃو ٿا اُهيءَ طرف ڀڻ چندرما سٺو نه آهي ته توهانکي ناڪاري جواب يا ناڪامي ملندي ۽ رنج، ڪاوڙ، ڪروڌ نه ٿيندو. ڇاڪاڻ ته ڄاڻ اڳيئي اٿو ته اڄ هن طرف يا هن منجهان ڪم ٿيڻو آهي.

(۱۰) جيڪڏهن چندرما معلوم ڪرڻ جي واٽ ياد اٿو، هلندي چلندي ڏاڍو واپار ڪاروبار ڪم ۾ جتي ٻه جنهن سان ڪو ڪم اٽڪي ٿو، اُهي ڀاڻ لاءِ ۽ اُهيءَ لاءِ چندرما معلوم ڪري اڳواٽ ڄاڻي سگهو ٿا ته ڪم راس ٿيندو يا نه؟ ته نه مفت ماري ڪرڻ مان فائدو ئي ڪهڙو....؟ ۽ الٽو واد وواد يا دک پيدا ٿي پوندو، پاڻ تي ڪنٽرول رکڻ جو اهو ئي رستو آهي ته قدرتي ڄاڻ حاصل ڪري من شانت رکو.

چندرما جو ٻين ڪارين ڪمن سان واسطو:- (۱) مسافريءَ واسطي چندرما سامهون يا ساڄي پاسي هجڻ سٺو ۽ ڪاميابيءَ جو نشانو. (۲) بيماريءَ وقت چندرما خراب هوندو يا دشمن خراب هوندي ته ڊاڪٽر ڪيتريون ٻه دوائون ڦيرائي بدلائي ڏيندو مگر فائدو نه پوندو. جيستائين اهي هلندڙ چندرما جا ۵۴ ڪلاڪ گذرن نه تنهن ڪري اڀرائي نه ڪرڻ گهرجي. من شانت رکجي. فقط بيماريءَ تي قبضو رکجي وڌڻ نه ڏجي.

ٻماري وڌڻ کان روڪيل هوندي ته ٻڪ ٿي ٻڪ ٥٤ ڪلاڪن بعد ٻيمار چاڪ ٿي ويندو. (٣) ڪنهن به وقت ڪو شيءِ ڪاريه ڪرم ڪريون ٿا يا ڪو نئون ڪاره شروع ڪريون ٿا ته چندرمان جي معرفت پدرا يعني **اشڀ ڏينهن** يا شڀ ڏينهن ۽ اهو وقت معلوم ڪري ڪرڻ گهرجي ته ته اشڀ وقت ڏينهن تي ڪاره ڪرم سڦلتا نه پائيندو. ڌانپريه اه جوتش وديا مان ملن ٿا فائدا ۽ نيم. مدش کي فائـدي نيم ۽ انتظام جو پـابند رهڻ ضروري آهي. جي نه رهندو ته جيڪي نقصو اڪرندو يا اڪري پيو اهو خود سمجهي سگهو ٿا.

سنڪرات موجب ڪاريه ڪمن ۾ سڦلتا جو نقشو

قائدو ۽ ان جو ڦل	نمبر وار ٻارنهن راسيون ۽ ان جو ڦل			
ڪاميابي، جلد ڪم راس ڦل سٺو	١ ميکه	٤ ڪرڪ	٧ تـل	١٠ مڪر
" ڪجهه دير سان ڦل وچولو	٢ ورکـ	٥ شنگهه	٨ ورشڪ	١١ ڪنڀ
ناڪاميابـي وگهن، ڦـل خراب	٣ مـٿن	٦ ڪنيا	٩ ڌن	١٢ مين

سمجهاڻي (١) ڪو به نئون ڪم، نئون ڌندو شروع ڪرڻ، کوهه، تلاءُ، باغ نهرائڻ، چاهه جوڙائڻ، زمين ۾ ٻج پوکڻ، ماڻهو ڪرڻ، نوان دوست مٽ ڪرڻ، هر هڪ نئون ڪاره ڪم شروع ڪرڻ واسطي نقشي مـوجب سٺو ڦـل ڏيندڙ **سنڪرانت** جڏهن شروع ٿئي ان ڏهن تي شروع ڪرڻ گهرجن. سنڪرانت شروع ٿيڻ جو نقشو ۽ سمجهاڻي مٿي صفحه ٣٤ تي ڏنل آهي.

(٢) جيڪڏهن ميکه ورکه آدڪ ١٢ ئي سنڪرانتن جا مٿي صفحه ٣٤ تي ڏنل ۽ سنڌي انگريزي مهنا تاريخ سميت سنڪرانت جـي لڳڻ جا سب توهان کي ياد آهن ته پوءِ ٻيا ٽپڻي ڏسڻ جي به هلندي چلندي ڪاره ۽ ڪمن جا پروگرام ٺاهي سگهو ٿا ۽ ٻين کي واقف ڪري سگهو ٿـا. پر جيڪڏهن سنڪرانتن جا نالا ياد ڪرڻ ۾ ڪٺن آهن ته فقط سنڌي يـا انگريزي مهنن موجب هيٺ ڏنل نقشو ڪم آڻيو ۽ سمجهڻ بـه سولو ياد ڪرڻ بـه سولو آهي.

قاعدو ۽ ان جو ڦل	سنڌي انگريزي مهنن موجب ڪاره ڪم ڪرڻ جو نقشو			
ڪاميابي، جلد ڪم راس ڦل سٺو	چيٽ اپريل	آکاڙ جولاءِ	اسو آڪٽوبر	پوهه جنوري
" ڪجهه دير سان ڦل وچولو سٺو	ويساک مي	ساوڻ آگسٽ	ڪتي نومبر	ماگهه فيبروري
ناڪاميابي، وگهن اٽڪون ڦل خراب	جيٺ جون	بدو سيپٽمبر	ناهري ڊسمبر	ڦڳڻ مارچ

ساري ڀارت ۾ هندو جاتيون واپاري وڪاس لاءِ قدم قدم تي هي ڪم آڻينديون آهن. عام جي سهوليت واسطي هيٺين چوگهڙين جي سمجهاڻي واري ڀاڱي تي به سنڌيءَ ۾ ڇپيل هوندو آهي.

ڏينهن جا چوگهڙيا

	آرتوار	سومر	منگل	ٻڌر	وسپت	شڪر	ڇنڇر
١	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال
٢	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ
٣	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ
٤	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ
٥	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل
٦	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ
٧	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت
٨	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال

رات جا چوگهڙيا

	آرتوار	سومر	منگل	ٻڌر	وسپت	شڪر	ڇنڇر
١	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ
٢	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ
٣	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ
٤	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت
٥	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل
٦	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ
٧	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ	شڀ	چنچل	ڪال
٨	شڀ	چنچل	ڪال	ادويگ	امرت	روڳ	لاڀ

نوٽ:- مٿين چوگهڙين مان شڀ امرت ۽ لاڀ ڪم ڪرڻ لاءِ چڱا آهن. هرهڪ چوگهڙيو ڏيڍ ڪلاڪ هلندو. ڏينهن وارا صبوح کان رات وارا سج لٿي کان ڪم آڻڻ گهرجن. ڪنهن ڪم لاءِ وڃو ته يا جنهن وقت ڪنهن ڪار ڪوليو ته اهو وقت چوگهڙيو سٺو نه هوندو ته ڪم سڦل نه ٿيندو.

گم ٿيل يا چورايل شيءِ ملندي يا نه

نڪشتر							ڪڏهن ملندي	ڪهڙي طرف
روهڻي	پکيه	اتراڦا	وشاکا	پو-شا	ڌنشٽا	ريوتي	جلدي ملندي	اوڀر طرف
مرگشر	اسليشا	هست	اتراڌا	اتراشا	شتڀکا	اسواني	ٽن ڏينهن ۾ ملندي	ڏکڻ ”
آردرا	مگها	چترا	جيشٽا	ابڀجت	پو-ڀا	ڀرڻي	هڪ مهيني ۾ ملندي	اولهه
پونرووسو	پو-ڦا	سواتي	مول	شروڻ	اترا-ڀا	ڪرتڪا	اصل نه ملندي	اتر ”

جنهن ڏينهن ڪا به شيءِ گم ٿي وئي هجي يا چوراڻي وئي هجي ۽ نڪشترن مان ڪو نڪشتر ان ساڳئي ڏينهن هجي ته ڏيکاريل نقشي موجب ڏسڻ گهرجي ته ليندي يا نه، يا ڪڏهن ليندي؟

ڦار پائڻ [فالنامو] اڻر پرشن

گرهن جي هلڻ ڦرڻ جي چال موجب حساب ڪري جيڪو ڦل ڪڍجي ٿو تنهن کي ٿي جوتش چئجي ٿو ۽ اهو ٿي گهڻو ڪري سچو اڪرندو. فالنامي کي ٿيڻ ۾ جوتش ڪري ٿا ليڪن سو غلط آهي. هي جوتش جا حساب نه آهن. پر آدرش ستيه ورلي وارن مهاپرشن جا ويچار ۽ انڀو، آد جڳاد کان ڦار پائڻ جو رواج هلندو اچي ٿو. هن جا انيڪ نمونا پستڪن ۾ آهن. ستيم، آدرش، وشواس واري کي هن مان گهڻو فائدو ملندو ۽ ان کي گهڻ مشڪري طور هر هر روز روز ٻي واڇي ڪم آڻڻ سان ڪوبه ڦل نه ملندو آهي تمام ضروري حالت ۾ اول ايشور کي پنهنجي آشا پابت وينتي ڪري ڪنهن به انڪ تي آڱر رکجي ۽ ڏاڻي پاسي انهيءَ انڪ جو ليکيل جواب پڙهو. ناڪاميابي ملي ته دل نه لاهيو، اڌم محنت ۽ ستيم ورتي ڇڏڻ نه کپي. هفتي بعد وري ڪم آڻڻ گهرجي.

روزگار واسطي جدا خانو ۽ ٻين سڀني ڪمن واسطي من ڪامنا جو خانو ڏسڻ گهرجي.

منو ڪامنا پوري ٿيندي يا نه؟

۳	۷		۷
۲	۱	۱۰	۹
۶	۵		۴

۱- آشا جلد پوري ٿيندي ۲- اڃا دير آهي. ۳- ڪامنا سڦل ضرور ٿيندي. ۴- اميد گهٽ آهي. ۵- اميد جلد پوري ٿيندي. ۶- تمام دير سان. ۷- وقت سٺو هلي رهيو آهي، اميد چڱي طرح پوري ٿيندي. ۸- ٿوري ڪجهه دير آهي. ۹- آسرو ٿورو رک. ۱۰- ڪجهه دير سان آشا پوري ٿيندي.

روزگار بابت

۷	۱		۵
۴	۹	۸	۳
۹	۱۰		۲

۱- واپار مان ڪجهه ملندو. ۲- روزگار گهٽ ملندو. ۳- ڏينهن ڏي ڏينهن سٺو روزگار ملندو. ۴- پنهنجي موڙيءَ سان ڏيتي ۾ گهاٽو آهي. پيو ڪو نمونو ڪم آڻ. ۵- پنهنجي سچائيءَ سان سٺو روزگار ملندو. ۶- گهٽ لاڀ حاصل ٿيندو ۷- گهڻي جفاڪشيءَ سان روزگار ملندو. ۸- واپار نوڪري وڌائيندو. ۹- واپار مان نقصان ٿيڻ جي سهاري روزگار ملندو. ۱۰- اڃا به محنت ڪوشش وڌ لاڀ ضرور ٿيندو.

ضروري نوٽ

ڪارج ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿيڻ واسطي ضرور هيٺ لکيل ڳالهين يا قاعدن جو ويچار رکڻو آهي ۽ انهيءَ موجب ئي ڪرڻو آهي.

(١) هيٺين ڪارج ڪرڻ شروع واسطي- ١- سنڪرانت ٢- لڳن ٣- چندرما جي راس ٤- ويلا يا چوگهڙيو ٥- تٿ ٦- نڪيتر ٧- ڏينهن ٨- پدرا ٩- جنم ڪنڊليءَ جا گرهه ١٠- چالو سال ۾ گرهن جو اثر.

(٢) ڪنهن سان ڀائيواري، مٽي مائٽي دوستي يا گڏجي ڪم ڪرڻ يا ڏيڻ وٺڻ وغيره واسطي قاعدا ٽي. (١) جنهن سان ڀائيواري ڪجي (٢) جنهن شهر ۾ ڏيڻ ڪجي (٣) جيڪو ڏيڻو ڪجي تنهن جي نالي جي اکر موجب صفحه ٢٨ تي ڏنل لهڻو ڏيڻو واسطي جو مطلب جاچڻ بعد ۽ مٿيان نمبر ڀرڻ وارا سڀ قاعدا ڪم آڻڻا آهن!

(٣) مسافري ياترا واسطي- (١) جنهن طرف وڃو ٿا تنهن طرف چندرما سنئون آهي يا نه؟ (٢) ڏساسول (٣) ڪال چڪر (٤) تٿ يوگني (٥) پدرا (٦) چوگهڙيو ويلا (٧) لڳن (٨) چندرما چوٿين اٺين ٻارهين جو (٩) ٻين گرهن جو اثر.

(٤) اهي ڳالهيون يا قاعدا جڏهن سڀ ٺاهه هوندا تڏهن هلندي چلندي ڪٿي به ٻيهجا ڪارج ڪم ڦيرائي ۽ ڪاميابيءَ سان پاس ڪري سگهبا. هن سال سورج جي سنڪرانت ۽ راس جي چندرما ٻانت سمجهايو ويو آهي آئينده نمبروار سڀ لکنداسين. جيڪڏهن ڏنوان ڀاڳوان ۽ سکي رهڻو آهي ته قدرت جي گرهن روپي مشينريءَ جي قاعدن کي چاڻي سمجهي انهيءَ موجب ڪبو ته زندگي سکي، جيون گلشن بهار بڻندو.

(٥) ڪن جو رايو آهي ته اهڙي مٿاڪٽ مغز خوري ڪم ڪندو قاعدا سمجهڻ ياد ڪرڻ ئي مشڪل. ڪي چون ٿا ته سنسا ۽ ڀرم آهن وغيره وغيره. تنهنجي جواب ۾ ٻه اکر- قاعدن تي نه هلبو ته، قدرت جي مالڪ کي ڪس ڪاله لڳندي مگر گهاٽو پاڻ ڏي ئي وڃڻو آهي. اڳي انهن قاعدن تي گهڻو هلندا هوا. اڄ ٿورو، ٿپاس ڪريو ۽ گهاٽو اڳي هٿو يا اڄ؟

(٦) سالن جا سال ڀيا امتحان پاس ڪرڻ ۾ لڳايو ٿا اُتي هن وگيان وديا جي قاعدن سمجهڻ لاءِ هڪ سال ته ضرور ابياس ڪريو. ڪي ڀرم يا سنسو انهن ڳالهين يا قاعدن کي سمجهي ٿو ته وگيانڪ، الهاسڪ، سماجڪ چاڙهه سان ڀيٽ ڪاٿي. پنهنجي عقل وويڪ کي سهي سمجهڻ تڏهن ئي واجب آهي جڏهن ٻين سان رايو ڀيٽي ارٿه ڪري. بهرحال- قدرت جو ڳاڙهو انهيءَ وگياني قاعدن موجب هليو آهي ۽ هلندو رهندو. جيڪو سمجهي انهيءَ موجب سنسار ۾ هلندو چلندو اهو ئي سک ۾ جيون گذاري سگهندو. مڃو يا نه مڃو مرضي توهان جي.

النشري جوتش شاستر متالسار ٽي. سنڌ و ڀهاسڪ النترگمت. وگيان و ياڪيا ترڪيٽڻ

پرٿمو اڌياءِ (ڀهراون اڌياءِ سماپت)

ديو ديوتائون رشي مني آدڪن ۽ پڻ ٻهادرن، مهاپرشن، لوڪن پنهنجي وڏن جهڙو
چرترواڻ ۽ ايڪ ست پرش ٿيڻ ۽ انهن جهڙا گڻ گرهڻ ڪرڻ لاءِ، انهن جا جنم ڏڻ
يا ورسيون ورش، هر سال ملهايون ٿا. اهڙن شڀ موقعن لاءِ انهن جون تٿيون تاريخون
مهنا، هر سال پڌائي ٿو ٽيپڻو. معلوم ٽيپڻي مان اهو پئي سگهيا ملندي اتهاس جي. يعني گذريل
وقت جي وارتائن جي.

اتهاس مان ڇا معلوم ٿين ٿيون مکيه پنج ڳالهيون. ١. وگيان، ڪلا ڪاريگري، ڀاوس، آڪاش خواه **آدم** جو اتهاس. ٢. وارتائون لوڪ ڀڳ جيون چرتر راجا، پرجا ۽ مهاپرش وڏن ۽ ڪل خاندان جو آچار وهنوار پڌائي ٿو **اتهاس** ۽ پڻ گذريل وقت جو انداز ماپ، تاريخون، مهنا، سال، يگ. ٣. **سماجڪ** - اڳي سماج پنگت يا آپس جون رهڻيون رسمون، رواج، ميل ميلاپ ۽ وهنوار. ٤. **ڌارمڪ** - ڌرمي ڪرتائون، ڌرم ڪرم فرض اصول تي هلڻ، سچائي ۽ ڪوڙائيءَ جي خبر پوي ٿي اتهاس مان. ٥. **آرٿڪ**. مالي حالت لاءِ هڪ تندرستي ۽ طاقت پيو غريبي شاهوڪاري ڏڻ ۽ مال ملڪ خواه مائهن وٽ اڳي ڪيترو هئو....؟ ڇاڪاڻ ته انسان کي **سست** مان **چست** بڻائيندڙ، واٽ ڏيکاريندڙ آهي اتهاس. ٽيپڻي مان سگهيا ملندي ته اتهاس پڙهو ۽ اتهاس اڌ پر (ٿاهيو) ته مهاپرشن وانگر لوهان جو ڇا جس ناموس ۽ نالو اجر، امر رهي. پر اڄ اسانجي سنڌي قوم جو اتهاس ڪهڙو پيو ٿو ٿئي ۽ لکجي سو به ڏسو ۽ پڙهو.

گجراتي، بنگالي، مارواڙي، پنجابي تامل وغيره هندستان جي هر هڪ ديش جاتيءَ کي جدا خاص پنهنجي لپي يعني اکر ۽ ٻولي پڻ آهي. ساڳي طرح سنڌي قوم کي پڻ جدا خاص سنڌي ٻولي ۽ سنڌي اکر هئا ۽ آهن. اول ۾ **هٽائي اکر** پوءِ **عربي سنڌي اکر** ياد رهي ته هندي، شاستري يا ديوناگري اکر سرو ديشي سڀني ديشن لاءِ مقرر اکر هئا ۽ آهن. سنڌي اهي ئي ڪم آڻيندا هئا. مگر ٻين پرانتن ۽ جاتين وانگر سنڌ ان کي پڻ هڪ پڌران ئي اهو نا خاص جدا پنهنجي لپيءَ يعني اکرن جا هوا ۽ اڄ به آهن ۽ اڃا تائين پيا ڪم آڻين.

٢. هن وقت ڀارت ۾ ڌرم ڀاشا ۽ راجيه ڀاشا (سرڪاري ٻولي) هندي شاستري يا ديوناگري اکرن ۾ ۽ هندي ٻوليءَ ۾ هلندڙ آهي ۽ هلندي رهندي. پر هندستان جي ڪنهن به پرانت يا جاتيءَ يا قوم، پنهنجي خاص ٻولي خواه اکر ڪو ڇڏيا آهن نڪو بدلايا آهن نڪو بدلائيندا يا ڇڏيندا پر..؟

فقط سنڌي قوم ۾ ڪي اهڙا ڪهه سياڻا اڪابر آهن جي ويچار ڪري رهيا آهن ته سنڌي اکر ڇڏيو، سکيل آهيو ته به انهن کي طلاق ڏيو ڪم نه آڻيو ۽ ٻين کي نه به سيکاريو.

٦- اڪبر خان اورنگزيب تائين يا انهن کان به اڳي ۽ پوءِ سنڌ خواه هند جي هندن کي ڪيترن ئي ڪشٽن ۽ ڪندائن مان لنگهڻو پيو ۽ اردو، فارسي، انگريزي اکرن پير ڄمايا. اهڙي خاص **سنڪٽ ڪال** ۾ به سنڌي توڙي هندي ڀارتواسين، پنهنجي عام لپي يعني هندي اکر، ۽ خاص لپي يعني مڪائي، خاص پنهنجا اکر ڪين ڇڏيا يا بدلايا. ڪشٽن سهندي به هر هڪ ديش هر هڪ قوم جاتي، پنهنجا **اتهاسڪ اکر** قائم رکندي آئي. سنڌ ئي ڇو، ليڪن اڄ ....؟ جڏهن اڳي کان وڌيڪ آزاد آهيون، مڪائي ماڻهن خواه سرڪار جو اکرن ڇڏڻ بابت ڪو زور ظلم ڪونهي. ۽ وري ساري هندستان جي ڪنهن به پرانت يا قوم جاتيءَ پنهنجي لپي يعني اکر خواه ٻولي بدلائي نه آهي. تڏهن ڀلا سنڌي **سورمن کي هلڪڙائي** ڏيکاري هڪدم پنهنجا اتهاسڪ اکر ڇڏڻ جو ڪهڙو ضرور..؟ ڪريو فيصلو. ڇا اهو عقل جو ڪم آهي ..؟

٧- **هڪ ٻيو مثال** - هندي ٻولي ۽ ديوناگري يا شاستري اکر آهن عام ڪلاس جا اکر يعني سڀني جا. پر، هر هڪ ديش هر هڪ جاتيءَ کي پنهنجي خاص ڪلاس جا اکر به آهن يعني پنهنجا. ۽ سنڌ ان کي ڇو. انهن ڪري وري به سوچ ڪريو ته **فرسٽ ڪلاس** يا خاص ڪلاس جي ٽڪيٽ هوندي به، سواءِ ڪنهن خطري ۽ لاچار جي. خاص ڪلاس بدلائي يا ڇڏي. جيڪو عام ڪلاس ۾ وڃي ويهندو ته اهو عقل وارو چئبو ....؟

٨- جيڪي لاچاري سبب عربي سنڌي اکرن کي ڇڏڻ لاءِ ديوناگريءَ جا حمائتي بڻائي رهيا آهن، انهن بابت پڙهيل ڪڙهيل سنڌي ڀائرن جا ڪيترا ئي مڙ سمهڻ هرسال ڏيندا رهيا آهن. ۽ چڱيءَ ڇاڻ ڪري لرائي ڪيو ويو آهي ته سنڌي اکر ڇڏڻ لاءِ سنڌين اهي سبب ضروري ۽ وزنائتا نه آهن.

جيڪڏهن حالتون سڌارڻيون آهن ته ڪتابن ڇپڻ يا اخبارن ۾ سوال جواب ۽ دليل بازي ڪرڻ مان سڌارو ٿيڻو ناهي ۽ اڪو ٿيو ئي آهي. انهن ڪري سال به سال هي وستار نه لکبو. گذريل سال انهن ديوناگريءَ جي حمايتن جي دليلن جا گهڻا جواب ڏنا ويا آهن باقي رهيلن جا جواب هن سال لرڻ ڪري لکي پورا ڪجن ٿا.

دليل نمبر ١ - چون ٿا ته ديوناگري هندي اکرن جي آئيو پٽا (الفا بيٽ) آهي **پنجٽيهہ اکري** (٣٥ اکرن جي) عربي سنڌي آهن گهڻا يعني ٥٢ اکر. تن ۾ به وري ڪيترا ساڳئي اچار جا جهڙوڪ، الف ۽ ع، ت ط، ذ ز ض ظ، ڪه خ، س ص ث، ڪ ق، ساڳئي اچار وارا ٻه ٻه ٽي ٽي اکر ياد ڪرڻ آهي ڏکيو بوجو ۽ سکندڙن لاءِ مونجهارو ۽ لکڻ ۾ ڪهڙو اکر ڪم آڻجي.

جواب ١:— عربي سنڌي اکر ٥٢ آهن ته هندي شاستري يا ديوناگري اکر آهن ٦٤ يا ٦٥ فقط ٣٥ ڪونهن. ٢٠ ته ديوناگري اکرن ۾ به گهڻيئي ساڳئي اچار وارا اکر آهن جهڙوڪ الف ٢ نمونا अ आ، ک ٻه اکر ख ष، جهه ٻه اکر झ ऋ، ڻ ٻه اکر ण ण، ل ٻه اکر ळ ल، ش ٽي اکر ष श श، جملہ ١٤ اکر، تن مان اڪ ويا الفا بيٽ ۾ (آئيو پٽا ۾) باقي

واڌو ساڳئي اچار جا ٿيا ٦ ٠ ٣. سنڌي ٻولي ڳالهائڻ ۽ لکڻ ۾ ٻ ڦ ڱ ڠ ڻ ڃ ڄ ڏ ڙ اکر ڪم ايندا آهن. هندي شاستري يا ديوناگري اکر آهن خاص هندي يا هندستاني ٻوليءَ لاءِ مقرر، هندستاني ٻوليءَ ۾ سنڌيءَ جهڙا ٻ ڏ ڱ وغيره مٿيان اکر ڳالهائڻ لکڻ ۾ ڪم ڪونه ايندا آهن ڇو ته انهن اکرن جا ٺهيل لفظ ئي هندستاني ٻوليءَ ۾ آهن. هاڻي سنڌي ٻولي هندي اکرن ۾ لکڻ لاءِ، هنديءَ جي ڪن اکرن هيٺان ٻڙي يا ليڪ ڏيئي سنڌي اکر ٻ، ض، غ آدڪ مٿين اکرن جهڙا ٺهرايا ويا آهن جهڙوڪ، هندي اکر ب ब تنهن هيٺان ليڪ ڏيئي ٺاهيو اٿن، ॿ ٻ، ساڳي طرح फ ڦ کي، ٻڙي هيٺان ڏيو फ़ ف، اهڙي نموني ॻ ڱ، ग़ غ، ज़ ز، ॼ ڄ، ख़ خ، ॾ ڏ، ड़ ڙ، ढ़ ڙهه، اهو خاص نمونو سکڻ ۽ لکڻ کي ياد ڪري ڪم آڻيو پوندو. اهي آهن جملي ١٠.

٤- عربي سنڌي اکرن جو هجيئو ڪرڻ لاءِ اچار آهن اٺ جهڙوڪ، اَ اِ اُ آ اي ايءِ او اوءِ ۽ هندي اکرن لاءِ هجيئون يا اچار स्वर آهن ١٦. ڏن ۾ ٻه خاص اٺ هجيئون يعني اچار ته اکرن جي روپ ۾ ياد ڪرڻا ۽ لکڻا آهن جهڙوڪ، अ ا، आ آ، इ اِ، ई ايءِ، उ اُ، ऊ اوُ، ए اي، ऐ ائي ۽ رو خاص اچار ऋ، جملي اٺ اکر.

٥- اچا ٻه خاص مقرر ونديڪ هي اکر ياد ڪرڻا ۽ لکڻ ۾ ڪم آڻڻا آهن جهڙوڪ اوم ٻه نمونا ओं، ॐ، شري श्री، شت क्ष، گرمُ ٻه نمونا جملي ٦ اکر. هاڻي مٿان کان وٺي جوڙ ڪريو ته ديوناگري لپيءَ ۾ ڪيترا اکر آهن.

٣٦	اکر آلوپٽا (الفابيٽ) جا، گهٽا پرائس جي ٻالبوڌ موجب ڏسو جواب نمبر ١.
٦	اکرن جا ساڳيا اچار جن جهڙا الفابيٽ ۾ اڳيئي آهن ڏسو جواب نمبر ٢.
١٠	اکر واڌ ۽ ٺهراڙو ٺهيل ٻ ڦ خ غ وغيره ڏسو جواب نمبر ٣.
٨	اکر هجيئون اچارن جا يعني ماترائن بدران ڏسو جواب نمبر ٤.
٦	اکر خاص ونديڪ اوم شري وغيره جا ڏسو جواب نمبر ٥.
٦٦	سمورو جوڙ ٦٦ اکر، پر چوڪ هوندي ته ٻه ٦٤ کان گهٽ نه ٿيندا.

انهن جي ياد ڪرڻ بعد ڪ ڪا ڪي ڪي هجيئون يا ماترائون يا لاڳاپائون ياد ڪرڻ، تنهن بعد ٻه ٽي اکر گرامر جي قائدي موجب ياد ڪري گڏڻ يا گڏي لکڻ اهڙي محنت هوندي به وري چوڻ ته عربي سنڌي اکرن کان ديوناگري اکر سولا ۽ ٿورا آهن سو آهي اڻ ڄاڻ لوڪن کي سرمون پائڻ.

دليل نمبر ٢- عام طور عربي سنڌي اکرن کي زبرون زيرون ڪونه ڏيون آهن جنهن ڪري سکندڙن کي هڪ ڪري برابر لفظ پڙهڻ ڏکيا ٿا لڳن. تنهن ڪري عربي سنڌي اکر ڇڏڻ ٿي گهرجن.

جواب ٢:- جن کي پنهنجي ٻوليءَ جا اکر ۽ لفظ ياد آهن ۽ ڳالهائيندڙ آهن. اهي
ٻيا زير زبر جي ٻه سمجهي سگهن ٿا. ٻالڪ ڇهه مهينا لکڻ اکرن جو ٻه مطلب ڪڍي ويندا
آهن. سکندڙ ٻالڪن ۾ اهڙو فهم جيترو وڌيڪ پيدا ڪجي اوترو سٺو.

٢. سنڌي ٻوليءَ جا وڏا، نه رڳو عربي سنڌي اکر، ٻالڪ ان ڪانَ ٻه ڏکيا هئا سي
اکر ٻيا ماڻهن جي سمجهي پڙهي سگهندا هوا، اها هٿي انهن ۾ ڪلا ڪاريگري هنر عقل
يا سمجهڻ جو فهم. يعني (ART) اڄ اها لپي فهمي ۽ سمجهه عقل ڇڏائي رهيا آهن
ديواڳريءَ جا **حمايتي**. ٿيٺي مان سکيا ملي ٿي **اتهاس** جي. سنڌي ٻارن جو فرض
آهي وڏن جي ڪلا ڪاريگريءَ جو اتهاس قائم رکڻ.

٣- گذريل سال ۾ اليڪشن ۾ ورتمان سمي جا مهاپرش ۽ هندو ڄاڻيءَ جا هڪاري
سمت ولوپا پاوي يا شري لهرو آڏڪ ٻڻ اهو ٿي اپديش ڪري رهيا آهن ته، هندو
غير هندو ۽ **فرقيپرستيءَ** جا خيال من مان ڪڍو. گهڻو ٻاشاڻون ۽ لپون سکو ته،
ڀاشائي واد ووادلهي ۽ هڪ ٻئي ۾ ميل ميلاپ ٻه وڌي (سمت ولوپا جو اپديش) ساڳي
طرح شري لهرو پيو سمجهائي ته اڄ روس، انگلنڊ، عرب وغيره ملڪ ٻه هڪ ٻئي جي
ويجهو اچڻ ۽ ميلاپ وڌائڻ لاءِ وڌيڪ ٻوليون ۽ اکر پيا سکن. تو هان ڪيئي ٻه جنهن
ديا سان وهنوار ۽ ميلاپ ڪري هلڻو آهي ته وڌيڪ ٻوليون ۽ اکر سکو. نه ته سڏبا کوهه
جا ڏيڏر (ڏسو هندستان اخبار ٦ آڪٽوبر ١٩٦٢)

نهايت ئي عجب ۽ ارمان آهي انهن ئي مهاپرشن جا **چيلا چاٽي** سنڌي ڪانگريسي
۽ انهن جون **ڊيلي** ۽ **ويڪلي** اخبارون، انهن مهاپرشن جي ئي اپديشن جو ترو ڪيئي
رهيون آهن-

ڪنهن ڪتاب ۾ پڙهيو اٿئون ته، ڪلڪتي جي ملٽريءَ مان آفيسر آيو هو مسٽر
مارٽن، رات جو ڪو ٿا ٻرڻ لڳس ڪن. گهڻيئي دوائون ايا و آزمايائين. آزار نه لٿو.
ڪنهن سنڌيءَ ڏنس صلاح، ته صاحب ڪوٺن جو استاد اٿو ٻلي. گهرايائين ۽ ٻڌيون هڪ
ننڍي ٻي وڏي. رات جو ٻلين جو ٿيندو آهي آرام حرام. صاحب در بند ڪري سمهيو،
ته ٻلين ڪئي مياؤں مياؤ ۽ ڦت ڦت، سمجهائين ته شايد **حاجت** جو خيال ٿيو اٿن. (ٻلين
کي) مٽي هنڌ ٿي لاهي وڃڻ ٿو سو، تنهن ڪري اٿي در کولڻائين. اوچتي ۾ اها
رات ٻه اکين ٿي گذريس.

صبح جو وايو گهرائي چيائينس ته در جي ٿاڪن ۾ ٽونگ ڪيو- هڪ ننڍو ۽ ٻيو وڏو
هنن ٻلين جي اچڻ لاءِ، وايي چيو ته هڪ ئي ٽونگ ڪافي آهي، صاحب فرمايو اٿن
وري ڪيئن ٿيندو...؟ نوکي جيئن چئجي تيئن ڪر. وايي ٻه سمجهيو ته هوٿل جي
ڪاڏي ٿي هر ڀل هنن صاحبن جي عقل جا اسڪرو ٿيندا آهن ڍلا. تنهن کي هٿن سي ٻرٿا
ڪري ڏيکارجي ته مڃي، اول وڏو سوراخ ڪاهي صاحب کي چيائين ته هڪل پنهنجي
ٻلين کي ته ٻئي لنگهي وڃن ٿيون يا نه...؟ صاحب اهين ڪيو ۽ ڏٺو ته وايي جو عقل

ويچار ڪيترو ابتڙ. پر جڏهن ان مان نه ٿي سگهي ته صاحبيءَ جي پوزيشن تي ڏٺي پنڇر.
خصيص واپو ۽ ڪيس اُن عقل سمجهندو. ان ڪري روب رکي چانس ته هڪ نئي
وقت پڳي ته هن مان لنگهي ۽ سگهندو ن، اڳي پوءِ نمبروار اڪرڻ سان هن جو پنهن
جو قائم ويست (اڳواڻ) ٿيندو. حق حقانيءَ لنگهه پنهنجي آڪي ماڻ گهرجي. اون سوال جواب
۽ ڪر، ڪم ڪري وڃ. واپو ۽ چالي ويو ته صاحب پنهنجي پڙ سمجهي ته ويو آهي،
مگر هاڻي اجايا اپ لڳا دليل وڪڙ وجهي ۽ درووازي جو ڪالو خراب ڪري ۽ فقط پنهنجي
ڳالهه اڳي ڪرڻ ٿو چاهي. سو ڪم ڪري ويندو رهو.

ساڳي طرح اسانجا اهي سنڌي پليل پاڻ ڏيو لاڳريءَ جو دم پريندڙ، شري
نهرو آدڪ مهاپرشن جو خواه پنهنجي سنڌي پاڻن جو سوال جواب ۽ ويچار پڙي پنهنجي
ڪهل پل چوڪ پاسب سمجهي ته سڀ ڪجهه ويا آهن. پر فقط پنهنجي ڳالهه اڳي ڪرڻ لاءِ
اجايا اپ لڳا دليل وڪڙ شڪڙ وجهي لوڪن کي گمراه ڪري اچا ۽ منجهائي ڇيا آهن.

هاڻي اهن وقت دليل وجهي ڪر رهيو آهي خاص هڪ پر. جڏهن جو ڪجهه ڪجهه
الڪ سنڌي لوڪن لئي ٿيو پوي. ۽ رهيو ڪهڙو سنڌي جاليءَ جو احساس ۽ شان ڪيئن پيو
گهٽ لئي سو ۽ پڙهو ۽ ويچار ڪريو.

دليل نمبر ٣- پاڻو: جن سان رهڻو ۽ ڏاڍو وهنوار ڪرڻو آهي. انهن جالي اکر
علم سکيو ته جيءَ پر جاءِ ڏيندا ۽ سک ملندو. ته جهاڙوءَ سان ڀاري ڀاهر ڦٽو ڪندا
لوهان کي. **جواب** آلي سنڌ ۾ ۽ قابل قندار، ڪوئٽا ڪراچي يا جتي ۽ ڏندي واپار لاءِ
سنڌي ويندا هئا ته اتي اهو علم اکر پيا سکندا ۽ ڪمائيندا هئا. هت ۽ اچڻ شرط ڪيترن
انهن شروع ڪيو ۽ ڪن پيا پاڪ ڪندا ئي رهندا. اهو دستور ته هلندڙ ئي هئو ۽ آهي
باقي الهيءَ لاءِ اپديش ۽ صلاح ڏيڻ لاءِ پاڻيتال مهاڻا جو ضرور ڪهڙو....؟

دليل نمبر ۴- پاڻو: عربي سنڌي اکر هاڻي هتي ڪم نه ايندا ڪوا، اجايو ٽا
انهن پنهان چند ڳاريو ۽ خرچ ۽ وڌايو. **جواب**- سچ پچ انهن صلاحن لئي سنڌي لوڪن
لئي اهڙو ابتو اثر ڪيو آهي جو اچ خود اهي لئي عربي سنڌي اکرن ڇڏڻ جون صلاحون
ڏيندڙ يا انهن جون اخبارون هاڻ گهوڙا مهاڻي رهيو آهن. ته اڙي هاءِ هاءِ شل ۽
ڪنهن جي مت مار جي. ڏسو ته هن سنڌي پاڻن کي ئي ڇا ويو آهي..؟ اسان چيو ته
ته عربي سنڌي اکر ڇڏيو ته هي همراهه اکرن سان گڏ سنڌي پولي ۽ پيا ڇڏين. سنڌو
سنڌون عيسائي ڪرستانن جي ڪاليو پت انگريزي سڪولن ۾ پيا پار پڙهڻ لاءِ موڪلين
۽ گهر ۾ ۽ لڏين پارن سان هندي پولي پيا ڳالهائين. سنڌي جو نالو ئي ڪم.

پهرين قسم اٿو پالي پڌر گر جو. سنڌي پاڻو ڏاڍا ٿيو. پنهنجي مالر پوسيءَ جي
پولي، وڏن جي الهاڪ منڍي سنڌي پولي ته ڇڏيو. پر سائين- جي وڃي شهه پيا،
مو لڳا مشڪل ان جو. چٽل لمر ڪمان ۾ مو ئي ۽ ايندو آهي. پنهنجي ڪئي جو ويڄم
نڪو طبيب، ذاڙ ڏڙ سنڌي لوڪ پارن کي انگريزيءَ لئي پيا موڪلين اوڪريءَ جي

غرض سبب، باقي ٿلهي ڌارا ڌما ڪالي يا هندستاني سکن ۾ ڳالهائين. تنهنجو آخر اهو ئي پنهنجو جوءِ، ديس ۽ ويس ته ويو باقي هئا اکر ٻه ٽي لپي ۽ ٻولي اها به چاڙ وئي. جڏهن انگريزن کي ڪيڻ لاءِ هلچل پئي هلي، تڏهن ڪتابن ٻوڙي ليکڪن وسولي انهن جو اتهاس پئي پڙهائون ته انگريز اصل اڻ سڌريل هوا. جهڙا جهنگلي، ڪپڙا پائڻ به ڪو نه ايندا هئن. هندستان ۾ اچڻ بعد ئي ڪجهه سڌريا. هاڻي آيا آهن سنڌي - ڪجهه وقت بعد انهن لاءِ به شايد اهو چوڻ ۾ اچي ته سنڌي سڌريل ڪو نه هئا. جنهنکي نه هو پنهنجو ديس ۽ ويس اڪا پاشا، ٻولي اکو لپي يا اکر ۽ اتهاس ڏواريخم وغيره اصل سنڌين کي ڪجهه ڪو نه هو. فقط دهل جي ڪڙڪي تي جهمريون پائي لهي چاڻندا هئا. اصل ايتري قدر اڻ ڄاڻ هوا جو رسوئي ڪرڻ ۾ ڀاڄيون ڪريلا پسنديون ته ڇڏيو فقط دال به رڌڻ ۾ ڪاڻڻ سنڌين کي ڪانه ايندي هئي. ۽ اهي ئي هندستاني پاڙ ثابتي لاءِ پيش ڪندا سنه ١٩٦٢-١٩٦٣ جون هفتيوار سنڌي اخبارون، ڇاڪاڻ ته اڄ اهو ئي انهن ۾ لکجي ۽ پڙهجي پيو سنڌي جاتيءَ جو اتهاس.

ڪن مترن کي اسان جي هن چوڻ لکڻ تي شايد دل ۾ ڪجهه دک ارمان لڳي يا ڪي ٿوڙيءَ مان ڦاٽڪم پٽائي هڪ جو پيو پڙ ڪانهيندڙ ارٿ ڪيڻ. انهن کي وري به عرض اهو ئي ته پاٿو: وري به اتهاس اٿلايو، ڀڳوان ڪرشن ڪن کي ڏسڻ ۾ پئي آيو ايشور روپ، ته ڪن کي پٽ اولاد برابر، ڪن کي متر دوست ته ڪن کي وري دشمن جي روپ ۾ پئي نظر آيو. اها ئي ڪرشڻ جي گيتا، يا تلڪ گيتا، گانڌي گيتا، اگر اهي ئي. مطلب ڪيڻ جو واچار هر ڪنهن جو نرالو، ساڳي طرح ٽوٽي ۾ اسڪول وارتائن جو ارٿ مطلب ڪير اٿو ڪيدي ته عجب ئي ڪهڙو....؟

نيت مريادا موجب- ڪنهن به ڪتاب جو حوالو اول کان آخر تائين ڏسڻ هي، اوهون اپياس ڪري سمجهڻ گهرجي نه چوندڙ، لکندڙ جي من جي ڀاونا يا مراد ڪهڙي آهي گڏيل سال به ٽوٽي ۾ لکيو ويو هو ته اسان جو ڪنهن سان ويرو ڌ يا ضد ڪونهي ڪنهن جا طرفدار نه آهيون، پارٽي بازيءَ جو اصول نه آهي. ڪنهن جي دل دکائڻ جي ڀاونا نه آهي هن سال وري به اهڙي اکر دهرائجن ٿا.

نهايت ارمان سان لکڻو پوي ٿو ته عام سنڌي اکرن پاٻت برهمڻ خواه غير برهمڻن جا ڪمتراڻي سوال جوابي خط آيا، پر رو برو ويهي سوال جواب ڪرڻ جي همت انهن ۾ ڏسڻ ۾ ڪانه آئي. باقي وري به عام لوڪن کي موڳهاري ۾ وجهڻ ۽ گمراه ڪرڻ لاءِ اڃا به پيا قلمي ٽڪاو جام ڪيڻ. ۽ وري اهڙي غلط وهنوار ۽ پرچار کي همٿ ٿيندڙ، پاڻ ۾ ڦوٽ پيدا ڪري ٿڏي جنگم چالو رکندڙ آهن اهڙي ڊيلي ويڪلي سنڌي اخبارون.

نيتي مريادا آدرش آچار وهنوار ۽ قانڌي قانون تي هلائڻ لاءِ هر سال اگر لڳندڙ لڳي تو ٽوٽو. جنڪو ناجائز يا غلط آچار وهنوار ۽ پرچار، عام جنتا لاءِ نقصانڪار، هاڃي ڪندڙ ڏسبو، پڌرو، انهن کي رد ڪري ڏيڻ سڌارڻ، سچي واٽ ڏيکارڻ جو فرض پالڻو آهي.

ٿي آهي پنچانگ ڪرتا کي (ٽيڻو هلائيندڙ کي) لکڻ جي خاص اها مراد هئي ۽ آهي ته الهيءَ غلط پرچار ۽ واد وواد کي بند ڪرڻ لاءِ هڪوار وري به ڏرين کي ويهارو وهاري هڪ ٺـــي فيصلو ڪجي ڪرائجي. ته ته اهو واد وواد ۽ ڦـــوٽ سنڌين کي اڳيان به رسائل پهچائيندي.

تاريخ ۽ تواريخ

الهاس ڀلي تواريخ ٺهندي آهي وقت جي ماپ سان، مدت ڪلاڪ ڏينهن گذرڻ تنهن مان پڻ تاريخون مهينا سال بڻجن، جنهن باپت پڻ اڳيان جي شروع ۾ ذڪر ڪيو ويو آهي سنڌي جاتيءَ، سنڌي ٻولين جي تاريخ ۽ تواريخ ڪيئن بڻي ٿي هلي ۽ ٿئي ۽ آخر ان جو نتيجو ڇا نڪتو تنهن باپت سنڌي ٻولين جو ڏيان ڇڪائجي ٿو. ڇاڪاڻ ته پنچانگ (ٽيڻي) جي اهائي سڪيا آهي ته پنهنجو الهاس نه ڀلجو ۽ الهاس قائم ڪريو.

سڪول ڪاليج تائين پڙهندڙ خواهه ڪلارڪ کان ڪليڪٽر ڪمشنر تائين، ڪنهن به سنڌيءَ پاڻ کان پڇيو ته ٻڌاءِ اڄ سنڌي تاريخ ڪهڙي آهي ....؟ چوندو الائي پلا مهينو ڪهڙو آهي ..؟ چي الائي . ۽ وري ٿي پيو جڏهن ڇنڊائڻ لاءِ چوندا ته الهيءَ جو ضرور ڪهڙو آهي ...؟ اڄ هتي جن سان رهڻو آهي اهيئي ٿي اسم ياد ڪرڻا آهن.

هائو سائين- هتي هندستاني پاڻ تاريخ ٻڌڻ لٿ ڪم آڻيندا آهن. پلا ٻڌاءِ- اڄ لٿ ڪهڙي آهي ...؟ چوندو الائي مهينو ...؟ چي الائي . واپاري ڏنڌي جي وهنوار وارا اڃا ڪجهه ڪجهه، لٿ تاريخ هندي خواهه سنڌي ٻڌائي سگهن ٿا. باقي ڪاليج ۽ ڪرسيءَ تائين اوچي پدويءَ تي پهتل ٻنهي طبقن کان ٻاهر. نه هيڏانهن جا نه هو ڏانهن جا (سنڌي خواهه هندي کان)

ناتال - گڊ فرائيڊي ايسٽر وغيره عيسائي سوسائٽي وڏا ڏينهن پڇندا ته ڪهڙن مهينن ۾ ٿيندا ته جهٽ پٽ ٻڌائي ويندا ۽ جيڪڏهن رام نومي، جنماشٽمي، دسهڙو ڏياري يا الراڻي هوليءَ باپت پڇندا ته ڪهڙن مهينن ۾ ٿيندا آهن ته چوندا الائي. جيڪڏهن سڀ نه ته به ڪجهه ٻاڳي سنڌي پاڻ الهيءَ الهاس وڃار وهنوار ۽ پنهنجي ٺٽ تاريخ مهني جي ڄاڻ کان اڻ ٻنهي بي خبر. ۽ سچ پڇ جڏهين اسان جا سنڌي پاڻ پنهنجي ٺٽ تاريخ مهني وغيره آچار وهنوار جي سڀ خبر ۽ ڄاڻ رکندا هوا تڏهن هئو برهمڻن جو راڄ. مڃو پيا نه مڃو معني ٿو هان جي حقيقت کي لڪائي نه سگهبو ته برهمڻ ٿي پيا هر وقت هر مهني يادگيريون ڪري ڪرائي وڏن جي واٽ تي هلائيندا هوا. ليڪن اڄ..؟ اهيئي برهمڻ خود پنهنجي ٺٽ، تاريخ ۽ وڏن جي واٽ کان پاسيرا پيا ڏسجن ۽ اڻاويهن جون يادگيريون به گم ڪرائي رهيا آهن. ڏاڍي ته هندستان اخبار ۾ هر مهني پيئي ملندي آهي. ۽ اهيئي مسان ڪنهن برهمڻ ماڻسان جي ودوان پريشد طرفان هر مهني اخبار ۾

پڌرائي پيئي ٿيندي آهي. خبر ناهي ته مشهوري لاءِ يا پبلڪ جي ڀلي واسطي. پر ثابتيءَ طور ڪٽي هڪ حوالو اخبار جو پيش ڪجي ٿو.

سيپٽمبر مهني جا پرب — ۳ سيپٽمبر منگل سنت ٽيارائي ۽ آهه ماتيءَ جا شراڌ، ۴ سيپٽمبر ٻڌر شراڌ ٻهراڻ پٽي اڪم جا، ۵ سيپٽمبر شراڌ ٻيو، ۶ شراڌ ٽيون ۽ گڻيس چوٿ، اهڙي طرح ايمروار شراڌ چوٿون پنجون ڇهون کان ٻارهون وغيره سڀ سيپٽمبر جي ٽيارخن تي، آخر ۾ ۱۹ سيپٽمبر چنڊ، ۲۶ درگااشٽمي، ۲۸ دسهڙو، ۲۹، ۳۰ سيپٽمبر گيارس ۽ ٻردوش وغيره وغيره (هندستان اخبار ۲ سيپٽمبر ۱۹۶۳).

هاڻي ڪريو ويچار — ۱. اول ۾ اهڙي اخبارون ڪڍڻ ايلون ته پاڻ پنهنجي سنڌي ۽ سنڌيت لاءِ چڙيو. وري اهڙي ڀلي اخبارون يا انهن جا ڏڻ، سڀئو ڪري دنيا جي اڳيان ثابت ڪري رهيا آهن ته سنڌين جي سنڌيت ۾ مهنو، ڏينهن، تاريخ آهڙي ڪانهه.

۲. ٻيو ايلون ته عربي سنڌي اکر ڇڏيو، ديوناگري هندي سکو. پر انهيءَ تي ديوناگريءَ هنديءَ ۾ به شايد مهنو لسٽ تاريخ ڪانهي. لڏهن ته انگريزي مهنن ۽ تاريخن تي پيا سنڌين جا سڳورا پرب پڌرا ڪن. جيڪڏهن سنڌين جي سنڌيت ۾ ڪو احساس مهنو يا لسٽ تاريخ آهي ته اهو ڪم انهن تيو هٿ وٺي سنڌيت جي جڙ ناس ڪرڻ.

۳. اهڙي اخبارون ۱ انهن جا ڏڻ، درواڙن ۽ راڄ گوپال آچاريه تي پيا ڪاوڙ ڇنڊين. تي پنهنجي هنديءَ کان وڌيڪ انگريزيءَ سان نيهن لڳو اٿن وغيره ۽ انهن جي ليڊر، گلا پڻ پاسي خود پاڻ تي انگريزيءَ جا اپاسڪ وڌيڪ. سنڌي هندي مهنن لسٽ تاريخن ڪان.

۴. ڌنڌي واپار ۽ سرڪاري ڪاروبار ۾ اڄ انگريزي تاريخون مهنا چالو آهن. انهن ڪري شايد سبب ڏنو وڃي ته ڏڻ پرب به انهيءَ سهوليت خاطر تي انهن لکن ٿا.

ليڪن سچ پڇ، اهو ويچار تي نقصانڪار آهي. **الف.** اڳي سنڌ ۾ به انگريزي وهنوار هلندڙ هئو. لڏهن به سنڌين کان پنهنجا مهنا تيون تاريخون ابترا ته وسريا جيترا هٿ ڪ. جن نپٽن تان ڏڻ وار ڏسجن ٿا. انهن ۾ خود سنڌي، هندي، انگريزي وغيره تاريخون مهنا آهن. خاص انهيءَ لاءِ ته هرهڪ قوم جالي پنهنجي لسٽ تاريخ موجب ڪري. انهن نه ڪرڻ آهي پنهنجوئي ڪڇھ وڃائڻ.

ک — جيڪڏهن سنڌين کي پنهنجي سنڌيت قائم رکڻي آهي، ته اندر پاهر ڌاڻي پيئي اول سنڌي تي هلڻو ۽ ڪرڻو آهي. انهن لاءِ اول پنهنجي لسٽ تاريخ جاڻائي پوءِ تي سهوليت خاطر مطابقت ۾ ڪٽي انگريزي يا ڪا ٻي لسٽ تاريخ خواهه مهنو لکڻ گهرجي ۽ ته رهڻي جا ٻه آهه باقي جن سنڌي پاڻن کي مهنن تاريخن جي يادگيري آهي. اها به اڄ ڪلهه جي اخبارن جي اوٽ وٺندي جاڻ ويئي.

گ — ڏڻ پرب هندو ڌرم جا، تن جي مقرر تاريخ لسٽ بدران انگريزي مهنا

تاريخون لکڻ سو نه سوجهين ٿي ٿيو. الٽو اهو چئبو ته ڏڙ ريڊيو ته سسي ڀاڪري. پائو. ذرا سوچڻ ويچارڻ جي ڳالهه آهي. هڪ ٻاسي اخبارن جو حال اهو جو ڪهڙي هيڻ ڪرتي نهين. همت سان ٿيڙ ڪم ڪري ٻوء ڪن داهون ته اڙي هاء هاء. ڏسو ته سنڌ ۾ن ڪي ٿي ڇا ويو آهي. جو ٻهڪوي سنڌي ٻولي ۽ سنڌيت ته ٿا چڙ ٻن. ٻئي ٻاسي اسان جي ٻرهمڻ پاٿرن جو به اخبار جي اوٽ ۾ حال اهوئي. اوُران اپڊيشي آپ نه ڪري. تنهن سبب جهڙو مونجهارو ۽ نقصان سنڌي جاتي کي پهچو پوي سو به همت لکجي ٿو.

اخبار ۾ سنڌن نيايو ته. تاريخ ٥ سيپٽمبر ١٩٦٣ شراڌ پيو، تاريخ ٦ ٿيون، ٧ چوٿون، ٨ سيپٽمبر شراڌ پنجون ڇهون ڳڻ. اهڙي طرح ٻوء نمبروار شراڌ ستون ٨-٩-١٠ وغيره وغيره. هاڻي ڪيڏو ويچار. مونجهارو يا نقصان نمبر ١- اڳي شراڌ پڌائيا يا ڳڻبا هئا تئين لي. هاڻي تنهن ٻدران پڌائن ٿا نمبر. ڪيترا پيا سمجهن ته ڪلياڻ ڪئمپ ۾ نمبر آهن پنجن. نمبئي ۾ ١٠٠ کان نمبر يا گهٽ وڌ. تنهن واڪرو پتر لوڪ جي شهر جا به شايد نمبر آهن ٢. پيا وري الهون پيا سمجهن ته ڪلياڻ ڪئمپ جي پرين مڙسن واڪرو پتر لوڪ جا بزرگ به شايد ٻاڻ ۾ ٿهل ڪونهن. اخبار جي لکڻي موجب ٨ سيپٽمبر تي ٥ ٦ نمبر وارا ڳڻجي اچن ته باقي ٻين نمبرن وارا آپيشاهي انڌ جي اثر هيٺ ٿا ڏسجن.

٣- ٿيان وري تاريخ ٨ سيپٽمبر تي پنجون ڇهون ڳڻ شراڌ. بدران ڇهون ستون پيا سمجهن. گهر ۾ زال چوي ته اڄ ٥ ۽ ٦ نمبر شراڌ ڳڻندا. مڙس چوي نه نه اڄ ڇهون ستون نمبر آهن. ثابتي ڀيڻي لاء اهائي اخبار. شراڌتي ٻهش ڪئي نه ڏس. پنجون ڇهون نمبر ڳڻ اڄ ٨ تاريخ لکيل آهن نه؟ مڙس چوي ته پنگم جو لوٽو چاڙهي پوء اهائي پڌرائي ڪئي اٿن ۽ مٿان ڪان وٺي اخبار پڙهه. شراڌ شروع ڪيا اٿن تاريخ ٣ سيپٽمبر کان اڄ ٨ تاريخ آهي. ٿن کان ٨ ٿائين ڳڻ. ته. اڄ ڇهون نمبر شراڌ آهي يا نه....؟ وڏيڪ ستون ته ڳڻاس نه سنڌن مرضي باقي نمبرن جي لکي موجب پنجون شراڌ اڄ هرگز ڪونهي، آخر ٻئي پڳا گر ٻراهمڻ مرلي مشروٽ. جنهن چيو ٻابا، پتر لوڪ جي پنڊتن جا دفتردار ڪاڳري رهندا اٿو بمبئي ۾. انهن کان پڇو. اخبار جي لکڻ موجب ته آهيو ٻئي ٻرابر ٻر زال مڙس جي تڪرار ۾ مان ڪو نه ٻولدس.

نقصان يا رولو نمبر ۴- ٻه ايائي ٻجا منجهند، رسوئي ڪائي مهراج اچان آهليو ٿي مس نه ٽيليفون جي چلاهت وڌس آرام ۾ خلل. شل ڪا جنگهه ۾ ٻانهن ٽڪرٻس الائي ڪهڙو سست منجهيو اٿن. آرام به حرام ڪري ڇڏيو اٿن. سمهڻ ٻئي ٿي فون جو چولڪو ڪٽي ڪاوڙ ۾ رڙ ڪيائين الو... الو.... ڪير ٿو ڳالهائي....؟

مان آهيان مهراج! مسز اڏوال ليڊواڻي، ايم-بي-بي-ايس ائنڊ ايڪس-واء زيڊ ٻال گرنجوئيٽ آف لنڊن. تالو ٻڌي مهراج سڄاڻي ته ويس، ٻر تالي ٻڌيان اکرن جو ايڊو ڊگهو پچ لڳل ٻڌي ڪاوڙيل دماغ تي ڪجهه ٿڌا ڇنڊا اچڻ لڳس، ٻر ٿوم ٿوع ۾ چيائين، هائو چئو ٻلا....؟

مهراج سوامي--سهرم جي ٻارهماسي ڪرڻي آهي ڪڏهن ڪريون...؟ هر مهني ڪهڙي لٺ ٽي ماشڪ ڪارائيندا آهيو (مهراج ٻچڙو) ڇاڪاڻ مهراج اسان ۾ اهو دستور ڪونهي روڪ ڏيو آهي. ڀلا- ڪهڙي مهني تاريخ تي گڏ ريو هو....؟ (مهراج ٻچڙو) ڇاڪاڻ مهراج تاريخون مهنا ياد رکنديون آهن وڏيون. سس پس يا ڪا ٻي وڏي آهم ڪانه سنڌي تاريخ مهنو ته اسان کي ياد ڪونهي. باقي آگسٽ مهنو هتو تاريخ ياد ناهي نوڪرياڻي پڇي ڇڙو ته ڪيارس به هئي. ڇڙو ته ڪيارس تي ڪريون....؟

ه ا:— ڪيارسون مهني ۾ ٻه ٿينديون آهن. سهائي هئي يا اونداهي اوڪرياڻيءَ کان پڇي ٻڌايو (مهراج ڇڙو) او ڪرياڻي....؟ مهراج سوامي اها ته ٽيون ڏينهن وڃي سهرم وقت پهتي. ليڪن ڀاڳي ڀلا ٽڪيٽ گاڏيءَ ۾ چڙهي. ٽي-ٽيءَ کي ڏسي هلندي گاڏيءَ مان ڪڍي ٽپو ڏنائين. ڪر لا اسٽيشن تي ڪري پيئي. هاڻي ڪنهن کان پڇون....؟ ڏهن مهراج ورايس ته اخبار روز پڙهو ٿا ته سنڌي ٻولي ۽ سنڌيت لهِ چڱيو. عجب آهي جو توهان سنڌين کي ضرور ڪمن واسطي به سنڌي تاريخ مهنو ياد رکڻ گهرجي. باقي سنڌي ٻولي ۽ سنڌيت ڪيئن قائم رهندي..؟

ٿي پئي مائيءَ به روڪڙي ٻڌايس ته مهراج اهو رستو ته توهان ٽي ڏيکاريو آهي. توهان جا ٽي مهراج اخبار ۾ لکندا آهن ته ڪيارس ٨ مئي، سنڌارائڻ ١٧ جون، دسهڙو ٢٨ آڪٽوبر، چنڊ ١٤ آگسٽ وغيره وغيره. سنڌي تاريخون مهنا ته خود توهان جي مهراجن اسانجا گم ڪيا ڪرايا آهن. اسان ٽي ڏوهه ڪيئن ٿا هڻو..؟

مهراج به اچي منجهيو، ڪهڙو جواب ڏئي. سمجهائين ته ٻرابر مشهوريءَ جي مرض ۾ قاتل اسانجا ٽي مهراج ڀيا انگريزي تاريخن مهنن تي ڏڻ ٻارڻ جون ٻڌايون ڪن. آخر ڇاڪاڻ سس ته ڀلا پيو ڪو نشان پتو ياد اٿو. جنهن ڏينهن وڏو ديوان گڏ ريو هو..؟ ايشان پتو...؟ مدت ٽرسي مائيءَ چيو هائو هاڻي ياد ٿو اچيم. سهرم مهني جا عاشورا هئا. ساهڙيءَ جي گهر وٽان تابوت ٽي لنگهيا. اهي ڏسڻ موٽي وڃا هواسين. اچي ڏٺم ته سهرم سر ڳچ گم ٿيو پيو هو. او ڪرياڻيءَ واري شرمت جا چوڪا وڌس.

ٿيو ٿيو سمجهم سياڻي ديوان جڏهن آفيس مان اٿي ته پڇندو وڃي. (مهراج ڇڙو)

ائين وري ڪيئن ٿيندو مهراج:- سياري جو سج پنجين بجي آفيس ڇڏيون، گاڏي ۾ گردي ۽ گوڙ، اسانجو گهر امپٽيءَ جي الف اکر الڏبري نگري ۾، توهان جو ڪاف اکر ڪولابا ۾، الف ۽ ڪاف ۾ جيترو مفاصلو سمجهو ٿا او ٽروٽي توهان جي گهر ۽ آفيس وچ ۾ پنڌ. جي پڇڻ ايندا ته گهر ڪڏهن پهچندا. ٽنهن سواءِ سياڻي ڪيارس به آهي معان سياڻي ٽي ٻوپ ته اچ ٽي تياري ڪريون نه..؟

الي ٽيليفون به لڳو گهرڪڻ. مهراج به اچي اٿيو. الو... الو.. ڪنڌي آهي رين اڪو ڇاڪاڻ سس ته ڇگو شام جو ٦ بجي پڇجو. الو... الو... هن وقت لنڊ جا جهو ٿا ڀيا اچن. الو... الو.... مغز ڪم ٿو ڪري. الو... الو.... جاچان گهرين ٻلن جو حساب ڪريان.

الو .. الو .. هن جهان ۾ نه کهٽوئي پيا گهٽ وڌ هلون ٿا پر لوڪ جي پنڌن سان ڪارپيٽ ڪ . ڦاٽانجي . الو ... الو .... سمجهيم نه دادي ...؟ ٦ ٻڌ-ي شا...م..پ....چ....
(فون ڪاٽا)

تنهن نه وڃي مهراج جي مو ڪلا ٿي. لڳو پڇ ڳهڙ ڪرڻ . ڇا چيائين... آگسٽ مهنو.... گيارس ته هئي ، سهائي هئي يا اونداهي ..؟ اسان جي مهني ۾ انگريزي مهنا ٿين ٿا آگسٽ ڪڏهن آکاڙ جي اڌ کان ساوڻ جي اڌ تائين ڪڏهن ساوڻ کان ڀدي جي اڌ تائين پيا ڪٽي ٿيٽي مهنا ڇاچون پر گيارس الائي ڪهڙي ..؟ شل ڪا ماريو پس - دماغ لڙائي لڙائي پنهنجو حاضو ۽ چمي وڌائين ۽ راه هٿ نه آيس . وري ويچار وراس ته محرم جا ڏاڍو ڏسڻ ويٺي هئي مسلمانن جا. پيائي هائو هائو. ڏاڍو ڪهڙا آهن اسانجي سنڌي تاريخ ١٠ تي گيارس ته ٿيندي آهي . ٩ يا ١٠ تاريخ تي . ٺيڪ آهي. باقي مهنو محرم سو ته ڪڏهن سياري ڪڏهن اونهاري پيو اچي. اپٽي جو پنو پنو کولي لڳو مومن جو محرم مهنو ڳولهڻ. هي رجب، هي رمضان، شوال ذوالحج وغيره وغيره. هي سائين محرم. برابر سنڌي مهني ساوڻ ۾ ۽ آگسٽ ۾ اچيا پنو اٿس، گيارس ۽ برابر تاريخ ١٠. ذرا خوش ٿيو نه ڇوت ڳولي لڌم. هاڻي گراهڪ هٿان نه ويندو.

هوڏانهن لنڊن مان ٻڌي مونيل ليڊي صاحب کي نه اچي ٻاڊرين والگو ڪپندو هو سست پڊران چست مهراج. جيڪو لنڊاڪرو ته نه هجي. ويٺو ٻچاڙي ٽيليفون ۾ ڏاس دغا. آخرين اڪر مهراج جا جهٽي نه سگهي. اليٽي ٿيو پيو ڪيائين اٺي کي سڏ. جنهن پڊائڻ کان اول ڪي شرط شروط مڃائي، ڪمس ڪيسي ۾ قابو نه سوارٿ مولڪن ڪرايو.

هيڏانهن پوري چهين اچي ڪان ١٠ منٽ اڳ ئي مهراج ٺهي جڙي اچي ٽيليفون جي ڪنڊ تي ويٺو. پر منٽان اچي راس جا ١٠ لڳا. ساڻي مونت نه راڌي (سڏ نه ٿيس) آخر پارلا ڏيندو وڃي ٿيو هنڌ جي حوالي. پوءِ پوءِ خبر پيس نه جهر ڪي آڏمي وڃي اٺي ورڻ تي ويٺي. ڪجهه ڏينهن بعد رستي پنڌ پيو داستان پڌائي چوي لڳو وهان ته اپٽو لا ڪيو. ڪجهه نه ڀرهڻ کي ته سمجهايو نه پنهنجي سنڌي لٺ تاريخ مهنو نه نه ڇڏين. رهي ڪهي اها ئي وڏن جي وارث وڃائيندا نه باقي ڇا رهندو....؟ چئو سولس نه سوامي. ڌامن ڪاڻ جو ڌ لڌو اڪر مان ڪريان اڪو ڪڏهن ٻراهڻ يا جڄمان جو ڏکه تي ٿئي. لوهاڻڪي دوکو ضرور مليو آهي پر پڌو ڪو نه اٿئي نه جڏهن الهه ٿي ڏنگو ن ڏيڙيون، تڏهن ٻڌا ڪيئن ڪندا...؟ جڏهن سنسار کي سکيا ڏيندڙن جا ئي حال اهي آهن. تڏهن ٻين کي ڪهڙو ڏ ره ڏجي. اڄ ڇوڪ جو چارو ناهي، الٽو اپري اپندا اڳهن هولدي ته فرض طور اپٽي ۾ اهڙو اشارو ڪنداسين پوءِ جا ٻڌي سا واه. ساڳئي وقت سنڌو ٽيٽو پڙهندڙ سڄڻن جي ڌيان تي ته آڻجي تو نه ويچار ڪريو نه سنڌي جاتيءَ کي پنهنجي لٺ تاريخ يا مهنو آهي يا ڪوانهي. جي آهي ته اهو نه ڇڏجي ڇا....؟ ۽ اجان ته هينئت لڪيل ڪجهه غور سان پڙهڻ جي ڪريا ڪريو.

جوتش وديا جا حساب ۽ ڪتاب اڪثر سنسڪرت ۽ هندي الکن اکرن ۽ ٽالن سان مقرر ٿيل آهن ۽ سواءِ ٽيپڻي ڏسڻ جي ڪو به هندي هندستاني ڪجهه به نه پڙهائي سگهندو. ليڪن اهائي جوتش وديا، انهيءَ حسابي ڪم ڌراهه پوشيم (ڦل لٽيجو) سولائيءَ سان سمجهڻ ۽ ڪم آڻڻ واسطي سنڌي ڄاڻيءَ جي بوجب، وڏن جوتشين ٻڌائن، اهڙو سولو رستو ٻڌايو جو سواءِ ٽيپڻي ڏسڻ جي، فقط پنهنجي سنڌي تاريخن مهنن جي ڳڻپ حساب، ساڻ هلندي، چلندي اڳواٽ سڀ ڪجهه معلوم ڪري سگهجي ٿو.

جيڪڏهن جوتش وديا مان لاڀ وٺڻ چاهيون ٿا. جيڪڏهن قدرت جي قانون موجب گرهست جيون جو گاڏو هلائڻ واجب ۽ چڱو سمجهون ٿا ته اڻ ڄاڻ هوندي به فقط پنهنجي سنڌي تاريخن ۽ مهنن جي آڌار تي سڀ ڪجهه، ڄاڻي ڪاري ڪري سگهجن ٿا.

ظاهري روپ ۾ سولو ۽ جلد ڏسڻ ۾ اچن ٿا. اُن گرهن مان فقط ۳ گرهه هڪ ٽرڻي ۲. سج ۳. چنڊ.

ٽرڻيءَ تي اسان رهون ٿا. باقي سج، چنڊ جيڪي انهن گرهن کان سولا ۽ جلد ڏسجن ٿا. انهن جو ئي گهڻو اثر اسان جي طبع، سڀاوَ ۽ بناوت تي يا واپار وهنوار هرهڪ ڪاري ڪم تي پيو پوي. تنهن ڪري هلندي چلندي ڪاري ڪم ڪندي انهن (سج چنڊ) جو ئي پاڻ سان لاڳاپو هر هر پيا ڄاڻيندا آهيون. تنهن ۾ به خاص ڪري چندرمان جو وڏيڪ گرهست جيون ۾ فرض پالڻ ۽ ڪاري ڪم پاس ڪرڻ. ڪامياب ٿيڻ جي لاءِ، هيٺ لکيل ضروري ڳالهيون بنا ٽيپڻي ڏسڻ جي فقط سنڌي تاريخن مهنن جي ڳڻپ حساب سان معلوم ڪري سگهجن ٿيون.

۱. ڏيتي واپار يا ڪنهن به شيءِ ڪم لاءِ سٺو ڦل ڏيندڙ سورج چندرمان جي تاريخ مقرر ڪرڻ. ۲. فلاڻو ڪم اڄ ڪجي يا نه ۽ ڪرڻ يا نه ڪرڻ جو نتيجو ڇا نڪرندو. ۳. بيمار جو اڄ ڪهڙو حال ٿيندو مرندو يا بچندو....؟ يا ڪهڙيون تاريخون وڏيڪ ڪشٽ ۽ خطري جون اٿس. ۴. فلاڻو ماڻهون اڄ گڏبو يا منجهائس ڪم اڪرندو يا نه. ۵. ٻاهر وڃي اڄ ايندو يا نه يا سندس خط چٺي ڪڏهن ايندي..؟ گربه وارڻيءَ جي پرسوت (ويم) اڄ ٿيندو يا نه يا ڪڏهن...؟

۷. جهولا لڳڻ، گرم هوائون يا چوماسو ڪڏهن کان ڪيستائين ٿيندو. ۸. سنڌي چنڊ ۲۹ تاريخ ٿيندو يا ۳۰..؟ ۹. گيارس سمت ناراڻ وغيره، مهيني جي ڏڻن ۽ ورتن جي مقرر تاريخ ٺهرائڻ. ۱۰. سالياني وڏا ڏينهن، دسهرو، ڏياري هولي وغيره ڪهڙن مهنن ۽ تاريخن تي ٿيندا..؟ اهڙا ڪيترائي سوال آهن جن جي ڄاڻڻ جي دم دم ۾ گهرج پوي ٿي. ۽ سواءِ ٽيپڻي ڏسڻ جي هلندي چلندي سنڌي تاريخن مهنن جي ڳڻپ سان ئي معلوم ڪري سگهبا آهن. گڏيل انهن سان جي سنڌ ۽ ٽيپڻي ۾ اهڙو اشارو ڪيل آهي ۽ چندرمان وغيره معلوم ڪرڻ جون واٽون نه ڪجهه ڪجهه لکيون ويون آهن. جيڪڏهن سنڌي پاڻ پنهنجون تاريخون مهنا چالو ۽ قائم رکي سگهندا ته ايندڙ پڇي سال کان پنهنجي سنڌي

آڪاش وگيان ڪلا - ۱۵ سالن تائين سنڌي چنڊ درشن ڪئلينڊر

(ڪوجنا نمبر ۴)
(سمجھاڻي ڏسو صفحو ۵۲)

سنڌي جوتشين جي وديا ڪلا ۽ ڪاريگري. سنڌي ٻولي ۽ سنڌيت قائم رکڻ لاءِ.

مهينا / سنبت ۽ سن	چيٽ	ويساکه	جيٺ	آکاڙ	سانوڻ	بڊو	اسو	ڪتي	ناهري	پوهه	ماگهه	ڦڳڻ
۲۰۱۱ 1954 - 55	O و 4-5-54	x ڇ 2-6-54	x ن 1-7-54	O د 31-7-54	x ر 29-8-54	O و 28-9-54	O ڇ 28-10-54	O د 27-11-54	x ر 26-12-54	O و 25-1-55	O ڇ 24-2-55	x د 25-3-55
۲۰۱۲ 1955 - 56	x شما 23-4-55	O ر 23-5-55	x پ 21-6-55	x ڇ 20-7-55	O ن 19-8-55	[illegible]	O پ 16-11-55	x ن 15-12-55	O د 14-1-56	O ر 13-2-56	x پ 13-3-56	O ڇ 12-4-56
۲۰۱۳ 1956 - 57	x د 11-5-56	O شما 10-6-56	x و 9-7-56	x پ 7-8-56	O ڇ 6-9-56	x د 5-10-56	O شما 4-11-56	x و 3-12-56	O پ 2-1-57	O ن 1-2-57	O شما 3-3-57	x و 1-4-57
۲۰۱۴ 1957 - 58	O پ 1-5-57	x ن 30-5-57	O د 29-6-57	x ر 28-7-57	x و 26-8-57	O پ 25-9-57	x ن 24-10-57	O د 23-11-57	x ر 22-12-57	O و 21-1-58	O ڇ 20-2-58	x د 21-3-58
۲۰۱۵ 1958 - 59	O شما 20-4-58	O و 20-5-58	x ڇ 18-6-58	O ن 18-7-58	16-8-58 شما / 14-9-58 x	O و 14-10-58	x ڇ 12-11-58	O ن 12-12-58	x شما 10-1-59	O ر 9-2-59	x پ 10-3-59	O ڇ 9-4-59
۲۰۱۶ 1959 - 60	O د 9-5-59	x ر 7-6-59	O و 7-7-59	x ڇ 5-8-59	O ن 4-9-59	x شما 3-10-59	O ر 2-11-59	x پ 1-12-59	O ڇ 31-12-59	x د 29-1-60	O شما 28-2-60	x و 28-3-60
۲۰۱۷ 1960 - 61	O پ 27-4-60	O ن 27-5-60	x شما 25-6-60	O ر 25-7-60	x پ 23-8-60	O ڇ 22-9-60	x د 21-10-60	O شما 20-11-60	x و 19-12-60	O پ 18-1-61	x ن 16-2-61	O د 18-3-61
۲۰۱۸ 1961 - 62	x ر 16-4-61	O و 16-5-61	14-6-61 x ڇ / 14-7-61 O ن	O شما 13-8-61	x و 11-9-61	O پ 11-10-61	x ن 9-11-61	O د 9-12-61	x ر 7-1-62	O و 6-2-62	x ڇ 7-3-62	O ن 6-4-62
۲۰۱۹ 1962 - 63	x شما 5-5-62	x ر 3-6-62	O و 3-7-62	O ڇ 2-8-62	x د 31-8-62	O شما 30-9-62	O و 30-10-62	x ڇ 28-11-62	O ن 28-12-62	x شما 26-1-63	O ر 25-2-63	x پ 26-3-63
۲۰۲۰ 1963 - 64	O ڇ 25-4-63	x د 24-5-63	x شما 22-6-63	O ر 22-7-63	x پ 20-8-63	O ڇ 19-9-63	19-10-63 / 17-11-63 [illegible]	O و 17-12-63	X	O ڇ 16-1-64	x د 14-2-64	O شما 15-3-64
۲۰۲۱ 1964 - 65	15-4-64 x / 13-5-64 O پ	x ن 11-6-64	x د 10-7-64	O شما 8-8-64	x و 7-9-64	O پ 7-10-64	x ن 5-11-64	O د 5-12-64	O ر 4-1-65	O پ 3-2-65	x ن 4-3-65	O د 3-4-65
۲۰۲۲ 1965 - 66	x ر 2-5-65	O و 1-6-65	x ڇ 30-6-65	x ن 29-7-65	O د 28-8-65	x ر 26-9-65	O و 26-10-65	O ڇ 25-11-65	x د 24-12-65	O شما 23-1-66	O و 22-2-66	x ڇ 23-3-66
۲۰۲۳ 1966 - 67	x ن 21-4-66	O د 21-5-66	O ر 20-6-66	x پ 19-7-66	[illegible]	x شما [illegible]-10-66	x ر 13-11-66	O و 13-12-66	O ڇ 12-1-67	O د 11-2-67	x ر 12-3-67	O و 11-4-67
۲۰۲۴ 1967 - 68	O ڇ 11-5-67	x د 9-6-67	O شما 9-7-67	x و 7-8-67	x پ 5-9-67	O ڇ [illegible]-10-67	x د 3-11-67	x شما 2-12-67	O ر 1-1-68	O پ 31-1-68	x ن 29-2-68	O د 30-3-68
۲۰۲۵ 1968 - 69	O ر 29-4-68	x پ 28-5-68	O ڇ 27-6-68	x د 25-7-68	O شما 25-8-68	x و 23-[illegible]-68	O پ 23-10-68	x ن 21-11-68	O د 21-12-68	x ر 19-1-69	O و 18-2-69	x ڇ 19-3-69

حق واسطا قائم

سنڌي تاريخون

هميشه وارو سنڌو ٽپڻو پنڊت					ر	و	پ	ڇ	ن	د	شما
۱	۸	۱۵	۲۲	۲۹	آ	سو	م	پ	و	ش	ڇ
۲	۹	۱۶	۲۳	۳۰	سو	م	پ	و	ش	ڇ	آ
۳	۱۰	۱۷	۲۴		م	پ	و	ش	ڇ	آ	سو
۴	۱۱	۱۸	۲۵		پ	و	ش	ڇ	آ	سو	م
۵	۱۲	۱۹	۲۶		و	ش	ڇ	آ	سو	م	پ
۶	۱۳	۲۰	۲۷		ش	ڇ	آ	سو	م	پ	و
۷	۱۴	۲۱	۲۸		ڇ	آ	سو	م	پ	و	ش

جو ڏينهن

سمجھاڻي— (۱) [illegible] (۲) [illegible] (۳) [illegible] (۴) سنبت ۲۰۲۰ ۾ ناهري مهينو [illegible] (۵) [illegible]

(لکندڙ: پنڊت ... شرما، ۹۸۶ ... (بمبئي))

سنڌي رواج موجب سنڌي ڏڻ ڏهاڙن مهڙا ڪر آڏي اڳواٽ چنڊ معلوم ڪري سگهبو.

وڏن جي ڪلا ڪاريگري، سنڌي ۽ سنڌيت جو اهو ثبوت پيش ڪندا آهن.

فلحال ته ٿلهي ليکي هر مهيني جي ڏڻ وار جي مقرر تاريخن جي اڻ پڙهيلن کي به ڄاڻ آهي ۽ پيا ڪن. پر اهي پڙهيل ئي آهن جي پنهنجائيءَ کان اسري، پنهنجو دستور، آچار وهنوار، لٺ تاريخ مهنو وغيره سڀ ڪجهه وساري ۽ وڃائي ويٺا آهن. جهڙو ڪ، هر مهيني گيارس جي مقرر تاريخ ٩-١٠-٢٤-٢٥-ستاوائڻ ١٣-١٤-ڳٽهس چوٿ ١٦-١٧-اماس فقط ٢٨ تاريخ. چنڊ ٢٩ يا ٣٠. ساڳي طرح ساليانا وڏا ڏڻ به مقرر مهڻن تاريخن تي. پر انگريزي مهيني ۾ اها ئي ڏهت جي، گيارس ڪڏهن مارچ ته ڪڏهن اپريل ۾. تاريخ به ڪڏهن ١٥ ته ڪڏهن ٢٥-٢٧ وغيره. ڪنهن به ڏڻ وار چنڊ چوڏس جي تاريخ مهنو مقرر سنڌيءَ وانگر انگريزيءَ ۾ نه آهي ۽ نڪي ٿيندو.

ذرا ويچار ڪري ڏسجي، هٿ وٺي پنهنجي سنڌي ۽ سنڌيت جو علم عقل ڪلا ڪاريگريءَ جي ڄاڻ سمجهه ۽ سوا دستور رواج ڇڏي ٻي ٻاهه ۽ ٻي قانوني انگريزي تاريخن مهڻن جو آڌار پڪڙڻ عقل جو ڪم آهي....؟ ڇا! اهڙا اڀعا پر هلڻ سان سنڌي ۽ سنڌيت جو علم عقل قائم رهندو....؟

هاڻي هي به پڙهو، پنهنجن ڀاسي ڏلال سنڌي چنڊ ڪئلينڊر ڇاپيا ١٠ سالن کان لکندا پيا اچن ته سنڌي تاريخن مهڻن جي رسم رواج موجب تاهيل آهي: سنڌي تاريخ مهنو ڪم نه آئيو ته مقرر چنڊ معلوم ڪري نه سگهبو. پهريون سمبت ٢٠٢٠ برابر سنه ١٩٦٣ ۾ ٻاهري مهنو ڪو نه ٿيندو ۽ اسو مهنو به ڊٻا ٿيندو پهريون اڏڪ ٻيو ٻيون مهنو اسو. ايتري لکندي به ڪن پانڊن، مترن ۽ براهمڻ سماج جي سهڪار ۾ هلڻ خاطر انهن جي چوڻ موجب پنهنجو لکيو پاسيرو رکيو، هن سال سمبت ٢٠٢٠ سنه ٦٣ ۾ ڪٿي مهڏا به لکيا سهن. جن ۾ ٻيو ٻين ڪاتا ڪهل پعدوي ڪه ماس ڄاڻايو سهن. ليڪن سڀني ڏٺو ٻڌو ته ڪيترو گوڙ منجهارو ماڻهن ۾ ٿيو. گهٽي پاڳي ساري هندستان ۾ سنڌو نپٽي جي لکڻي موجب اسو مهنو به ڊٻا ٿيو اميد ته سنڌي براهمڻ پانڊن کي سنڌو نپٽي جي علم عقل ۾ آنيدهه وشواس ضرور جمندو ۽ وري به پنهنجن براهمڻ پانڊن کي سجاڳ ٿو ڪجي ته سو ڏيڍ سالن بعد ٿيندڙ ڪه ماس سنڌن پرکيا وٺڻ واسطي وري به جلد تي ٢٠ سالن اندر سمبت ٢٠٣٩ سنه ١٩٨٣ ۾ ٿيندو. جيئو ٽيڪ ڪنهن به هندي خواه سنڌي پنڊت اهڙي خاص پڌرائي اچان نه ڪئي آهي پر سنڌو نپٽي جا اکر نه وسارجو. سمبت ٢٠٣٩ برابر سنه ١٩٨٣ ۾ پوهه مهنو ڪه ماس ٿيندو. يعني پوهه مهنو ڪو نه ڪبو. ۽ ڦڳڻ مهنو به ڊٻا ٿيندو. پهريون اڏڪ ٻيو ڦڳڻ. ۽ هن سال وانگر ٻين جي آسري لڳي، اجائي ڀير غلطي نه ڪن. ۽ پنهنجو ئي سنڌي علم عقل ڪلا ڪاريگري قائم رکن ته سنڌن ئي جس ناموس وڌندو.

چنڊ ڪئلينڊر جي سمجهاڻي:- (١) مهني جي آخر ۾ ٢٩ يا ٣٠ تاريخ جو چنڊ ڏسي ملهائڻ جو دستور فقط سنڌين ۾ ئي آهي. انهن ڪري هي چنڊ ڪئلينڊر سنڌي پاشا سنڌي چنڊ موجب تاهيل آهي. هن ۾ چنڊ مهني جو چنڊ چڙهڻ جي ٢٩ يا ٣٠ تاريخ

و ۽ساڪڻ جو و ۽ساڪ جي ٢٩ يا ٣٠ تاريخ چنڊ ڏسبو. آخر ۾ ڦگڻ جي ٢٩ يا ٣٠ جو چنڊ ۽ ڪي ڇيٽي چنڊ چئبو آهي ۽ اهو ڦگڻ جو سمجهو.

(٢) انگريزي چنڊ جو ليشان X ۽ ڏنو. ٿيندو چنڊ جو نشان O يڙي مهين هيٺان خانن ۾ ڏنل آهي ۽ پڻ انگريزي تاريخ مهنو سڌ انگن ۾ (سوال) سنبت ٢٠١٣ جي ماگهه مهني جو چنڊ ڪهڙن ڏسجي؟ (جواب) اول ماگهه مهنو ڏسي سڌو هيٺ اچي سنبت ٢٠١٣ جي سامهون خانن ۾ اهو ڇتي X ڀ ٥٦-٣-١٣ لکيل آهي. جواب اهتو اسان X سمجهڻو معنيٰ انهيءَ ٢٩ تاريخ جو چنڊ ١٣ مارچ ١٩٥٦ جو ٿيندو. ڏيهن ڏسڻ لاء (ب) اکر سچي ماگهه مهني جي تاريخ لاء ڪم ڏيندو. تاريخن واري نقشي ۾ (ب) اکر ڳولهي هر هڪ تاريخ سان هيٺ ملايو ٢٩ تاريخ سامهون معنيٰ منگل ڏينهن آهي ۽ اهو چنڊ جو ڏينهن ٿيندو. سمورو جواب ته سنبت ٢٠١٣ جي ماگهه مهني جو چنڊ ٢٩ تاريخ برابر ١٣ مارچ ١٩٥٦ ۾ منگل ڏينهن ٿيندو.

(٣) ڪارن خانن وارا مهنا پرشوتم يا اڌڪ مهنا آهن. مثال سنبت ٢٠١٣ ۾ ٻئو مهني جو خانو ڪارو ڪيل ۽ ٻه پاڳا آهي. معنيٰ ٻه ٻڌا ٿيندا. منهن پرشوتم هنيون چالو مهنو ٻڌ و ڪري ڪم آڻيا اهڙي طرح ٻيا پڻ.

(٤) سنبت ٢٠٢٠ ۾ ٻاهري مهنو اصل ڪو نه ٿيندو: ڪتيءَ کان پوء پوه ڳڻبو.

(٥) هن ۾ لکيل ڪو به ٢٩ تاريخ جو چنڊ جيڪڏهن ڪن سببن ڪري ڏسڻ ۾ نٿو اچي ۽ پٺي ڏينهن آڪاش صاف آهي ته چنڊ ماما ازخود پرلکيه پو ماڻهن ڏيکاريندو ته چنڊ ڪالهه هو يا اڄ؟ هيل تائين ڪنهن به هندي يا سنڌي ٽيپڻي ۾ چنڊ بابت ڪيل حساب تو هان ڪي پورو ۽ ٺيڪ نه ملندو. هر سال ڪنهن نه ڪنهن مهني ۾ چنڊ جو رولو ڏسندا رهو ٿا. براهمڻ ديوتائن ۽ عوام جو اهو مونجهارو لاهڻ خاص ڪري سنڌي قوم جي وگهان ۽ وديا جي ڪلا زنده رکڻ لاء پورن خاطري جهڙو گارنٽي سان هي چنڊ ڪئلينڊر شموا ۾ پيش ڪجي ٿو. آشا آهي ته اي اسٽماپا جو مالڪ جڳديشور هن کي ضرور سچو ۽ سهڻي لاء لاڀدائڪ ضرور جي ڪرپا درشٽي ڪندو.

ٺرماتا:- پنڊت ڦتورام روپچند شرما، ٩٨٦، ڪلمان [امبئي]

خاص نوٽ:- ديوناگري هندي سکڻ جي خلاف نه آهيون سکڻ ضروري آهي ليڪن سنڌي اکر يا هندي و سعار جو خاص ڪاپرنه اهو ئي ته ٽيپڻي مان هر سال سکيا ملي ٿي الهاس جي. جيڪي به ڪجهه پڙهجو آهي (اکر، ٻولي يا رسم رواج، دستور) اهو سڀ سنڌو آهي ۽ اڻاپون هر ڪنهن ۾ آهن، دور ڪري سگهجن ٿيون، ليڪن ڇڏڻ يا مٽائڻ ۽ وسارڻ ۾ ڇڱائي هرگز نه آهي. سچو نه سچو مرضي توهان جي. هاڻي اچو ته ڏسون ته ايندڙ سال جو ڀاس ڪهڙو ٿيندو.

راجا ولي-وڪرم سنبت ٢٠٢١

شاڪ ١٨٨٦ — سن ١٩٦٤ سنسار تي حڪومت ڪندڙ گره اڌڪاري عهديدار

سال جو راجا چنڊر جنگي منورلي پيدا ڪندڙ، ويتر رس پدارٿ جو ڪارڪ ۽ سندس حوالي. جنهن سبب کير مکڻ، گيهه، ماکي وغيره رس پدارٿ گهٽ ۽ مهانگا ٿيندا. منتري (وزير) چندرما شانتيءَ لاءِ ڪوششون ڪندو سڦلتا ٿيندي، گاهه چاري جو مالڪ وسپتي ديوتا واڌارو ڪندو. اناج جو ڪارڪ منگل ديوتا ڪي، فصلن کي نقصان پهچائڻ جي امڪان ٿيندي انهو ڪٿي ڪٿي مهانگا ڪري، جل ۽ ڌن جو مالڪ پڻ ديوتا، پاڻي گهٽ، ڌن جو خرچ ۽ گهٽ اپت گهٽ. ڦل ڦول ميوو ۽ لشڪر قلعي جو فوجي ڪارڪ، سورج ديوتا ڪي. جنگي خيال سڌائون گرم ڪندڙ ۽ تيار. جل جي مالڪ آهي هڪ پاڻي وڌيڪ ۽ اوڏون ويتر بادل ڪرڻ جو ڪارڪ سورج ديوتا ڪي. برسات ۽ گهٽي، واءُ ۽ پاڻي روڪيندڙ ۽ وڌيون ديوتا آن جو واسو سمنڊ اندر تنهن سبب پڻ پاڻي گهٽ. سنبت جو اوس وڪش جي گهر ۾، واپاري ڪمائيندا. وڌيڪ وستار سان ڦل ٽيپڻي جي آخر ۾ پڙهو.

گرهڻ-هن سال ڀارت ۾ فقط ٻه چنڊ گرهڻ ٿيندا ۽ ڏسبا

چنڊ گرهڻ- پڌر تاريخ ١٣ جيٺ سنبت ٢٠٢١ برابر ٢٤، ٢٥ جون ١٩٦٤ تي ٿيندو. چاپا شروع تاريخ ٢٤ جون شام جو ٧ بجي ٤٥ منٽن کان، تنهن کان اڳي رسوئي ڪائي چڙهڻ گهرجي. اڌ رات بعد تاريخ ٢٥ جون پرڀات جو ٤ بجي ٤١ منٽن لڳندو ۽ پهرين ولبو ۽ سچو تي ولبو. صبح جو سج اڀرڻ بعد ٨ بجي ٣٥ منٽن ڇٽندو (صاف ٿيندو) پر تنهن کان اڳهين، ورال تي چنڊ اسٽ ٿي ويندو (لهي ويندو) شاستر پرمان موجب چٽل [صاف ٿيل] چندرما جو درشن ڪري پوءِ رسوئي ڪائڻ جي آگيا آهي. (مرضيءَ جا مالڪ آهيو) هي گرهڻ وڪ، ڪنيا ڌن مڪر راسين کي اشڀ آهي. ميکھ، متن، سنگهه، ورشڪ، راسين کي وچولو پهريون تورو اشڀ، باقي ڪرڪ، تل، ڪنڀ، مين، راسين کي سٺو ۽ شڀ آهي.

ٻيو چنڊ گرهڻ شڪروار تاريخ ١٣ ناهري سنبت ٢٠٢١ برابر ١٨ ڊسمبر. سج لٿي بعد رات ساڍي ٩ بجي چاپا شروع. تنهن کان اڳي ڪاڌو کائڻ گهرجي. اڌ رات بعد انگريزي تاريخ ١٩ ڊسمبر شروع سنڌي مهائي ١٣ ناهري. پرڀات جو ساڍي ٦ بجي ولبو صبح جو چنڊر تاريخ ١٤ ناهري برابر ١٩ ڊسمبر ٩ بجي ٤٧ منٽن ڇٽندو [صاف ٿيندو] تنهن کان اڳي صبح جو ني ورال تي اسٽ ٿي ويندو [لهي ويندو] شاستر پرمان موجب صاف ٿيل چندرما جو درشن ڪري رسوئي کائڻ گهرجي [جهڙي هلڻي هلت تهڙو ٿيندو حال هي گرهڻ ۽ سچو تي ۽ ولبو. متن، ڪرڪ، ورشڪ، مين راسين کي خراب آهي ٻين کي چڱو.

بمبئي پرانت ۾ سج اڀرڻ - لهڻ جو ٽائيم ٽيبل

موڪليندڙ- پنڊت ڪاڪن رام شامداس شرما ١١/A فورسٽ پاسٽالين ڪولابا بمبئي-٥

COLABA OBSERVATORY, BOMBAY-5.

Date	JANUARY		FEBRYARY		MARCH		APRIL		MAY		JUNE	
	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set
1	7-12	18-13	7-13	18-31	6-58	18-44	6-33	18-52	6-11	19-00	6-1	19-13
2	12	13	12	32	57	44	32	52	11	1	1	13
3	13	14	12	32	57	45	32	53	10	1	1	14
4	13	14	12	33	56	45	31	53	10	2	1	14
5	13	15	12	34	56	46	30	53	9	2	1	14
6	13	16	11	35	55	46	29	53	8	2	1	14
7	13	17	11	35	54	46	28	54	8	3	1	15
8	14	17	10	35	53	46	28	54	7	3	1	15
9	14	18	10	36	53	47	27	55	7	4	1	15
10	14	19	10	37	52	47	26	55	6	4	1	16
11	14	20	10	37	51	47	25	55	6	4	1	16
12	14	20	9	38	50	47	24	55	5	5	1	15
13	15	21	9	38	50	48	24	56	5	5	1	17
14	15	21	9	39	49	48	23	56	4	6	1	17
15	15	22	7	39	48	49	22	56	4	6	1	17
16	15	23	7	40	47	49	21	56	4	6	1	17
17	15	23	6	40	46	49	21	57	4	7	2	18
18	15	24	6	41	45	49	20	57	3	7	2	18
19	15	24	5	41	45	50	19	58	3	8	2	18
20	15	25	4	41	44	50	18	58	3	8	2	18
21	15	25	4	42	43	50	17	58	3	8	2	18
22	15	26	3	42	42	50	17	58	3	9	3	19
23	14	26	3	43	41	51	16	59	2	9	3	19
24	14	27	2	43	41	51	15	59	2	10	3	19
25	14	27	1	43	40	52	14	59	2	10	3	19
26	14	28	0	43	39	52	14	59	2	10	3	19
27	14	28	0	44	38	52	13	19-00	2	11	4	20
28	13	29	59	44	37	52	13	00	1	11	4	20
29	13	29			36	52	12	00	1	12	4	20
30	13	30			35	52		00	1	12	4	20
31	1	31			34	52				12		
تاريخ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ

بمبئي پرانت ۾ سج اڀرڻ - لهڻ جو ٽائيم ٽيبل

COLABA OBSERVATORY, BOMBAY-5.

Date	JULY		AUGUST		September		OCTOBER		NOVEMBER		DECEMBER	
	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set	Sun rise	Sun set
1	6-5	19-20	6-15	19-14	6-24	18-54	6-30	18-28	6-39	18-6	6-55	1-oo
2	5	21	16	14	24	53	30	27	39	6	56	oo
3	6	21	16	13	24	52	30	26	40	6	56	oo
4	6	21	16	13	24	51	30	25	40	5	57	ol
5	6	21	16	12	24	51	30	25	41	5	57	ol
6	7	21	17	12	24	50	30	24	41	4	58	ol
7	7	29	17	11	24	49	30	23	41	4	59	ol
8	8	20	17	11	24	48	30	22	42	3	59	o2
9	8	20	17	10	25	47	31	21	42	3	7-00	o2
10	8	20	18	10	25	46	31	20	43	2	00	o3
11	8	20	18	9	26	45	32	19	43	2	01	o3
12	9	20	19	9	26	44	32	18	44	2	02	o3
13	9	20	19	8	26	43	32	17	44	1	02	o3
14	9	20	19	8	26	43	32	17	45	1	03	o4
15	9	20	20	7	27	42	33	16	45	18-00	03	o4
16	10	24	20	7	27	42	33	16	46	00	04	o4
17	10	19	21	6	27	41	33	15	47	00	05	o4
18	11	19	21	5	27	40	33	15	47	00	05	o5
19	11	19	21	4	27	39	34	14	48	00	06	o5
20	11	19	21	3	28	38	34	14	48	00	06	o6
21	12	19	22	3	28	37	35	13	49	00	07	o6
22	12	18	22	2	28	36	35	12	50	00	07	o7
23	13	18	22	1	28	35	35	11	50	00	o8	o7
24	13	18	22	7-0	28	34	36	11	51	00	o8	o8
25	13	18	22	18.59	29	33	36	10	51	00	o8	o8
26	13	17	23	59	29	32	37	10	52	00	o9	o9
27	14	17	23	58	29	31	37	9	53	00	lo	lo
28	14	16	23	57	29	30	37	8	53	00	lo	lo
29	14	16	23	56	29	29	38	8	54	00	11	ll
30	14	15	23	55	30	29	38	7	54	00	11	ll
31	15	15	24	55			39	7			12	l2
سج	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ	اڀرڻ	لهڻ

PERPETUAL CALENDAR

INSTRUCTIONS.

1. There are seven columns in this chart. Column No. 1. Indicates years. No. 2. Centuries, No. 3. Alphabet No. 4. Capital letters No. 5. Months. No. 6. Days No. 7. Dates. Example.- We want to find the day on the 22nd May 1920. Instructions :- Find out the required years 20 in the column No, 1. provided for the purpose and the century 19 in the column No. 2. take perpend.-cular lines from century and year column to meet at "M" in column No. 3. with "M" as your guide in Capital letters column No. 4. Proceed to column No. 5. of months find the figure 5 for the month May there. At the same time find the date 22nd in colnmn No. 7 Proceed straight from columns Nos 5 & 7 which will meet at SA in column No. 6 Now the required day on the 22nd May 1920 will be Saturday. (2) After century 91, the century 20 should be taken from Zero and 21 from 100 and so on.

This is 1st Invention By: **PT. FATURAM R. SHARMA.**

COPY RIGHT

INVENTED BY. PANDIT FATURAM RUPCHAND SHARMA BK986 CAMP3 KALYAN BOMBAY

No. 1 YEARS				No. 2 CENTURIES 0 / 1600	100 / 1700	200 / 1800	300 / 1900
				P	F	D	B
1	29	57	85	B	G	E	C
2	30	58	86	C	A	F	D
3	31	59	87	D	B	G	E
4	32	60	88	M	K	H	N
5	33	61	89	G	E	C	A
6	34	62	90	A	F	D	B
7	35	63	91	B	G	E	C
8	36	64	92	K	H	N	L
9	37	65	93	E	C	A	F
10	38	66	94	F	D	B	G
11	39	67	95	G	E	C	A
12	40	68	96	H	N	L	J
13	41	69	97	C	A	F	D
14	42	70	98	D	B	G	E
15	43	71	99	E	C	A	F
16	44	72	·	N	L	J	P
17	45	73	·	A	F	D	B
18	46	74	·	B	G	E	C
19	47	75	·	C	A	F	D
20	48	76	·	L	J	P	M
21	49	77	·	F	D	B	G
22	50	78	·	G	E	C	A
23	51	79	·	A	F	D	B
24	52	80	·	J	P	M	K
25	53	81	·	D	B	G	E
26	54	82	·	E	C	A	F
27	55	83	·	F	D	B	G
28	56	84	·	P	M	K	H
No. 1 YEARS				No. 3 ALPHABETS			

No. 7 DATES					No. 6 DAYS						
1	8	15	22	29	S	M	Tu	W	Th	F	Sa
2	9	16	23	30	M	Tu	W	Th	F	Sa	S
3	10	17	24	31	Tu	W	Th	F	Sa	S	M
4	11	18	25	·	W	Th	F	Sa	S	M	Tu
5	12	19	26	·	Th	F	Sa	S	M	Tu	W
6	13	20	27	·	F	Sa	S	M	Tu	W	Th
7	14	21	28	·	Sa	S	M	Tu	W	Th	F

No. 4 CAPITAL LETTERS	No. 5 MONTHS						
A	1-10	5	8	2-3 11	6	9-12	4-7
B	4-7	1-10	5	8	2-3 11	6	9-12
C	9-12	4-7	1-10	5	8	2-3 11	6
D	6	9-12	4-7	1-10	5	8	2-3 11
E	2-3 11	6	9-12	4-7	1-10	5	8
F	8	2-3 11	6	9-12	4-7	1-10	5
G	5	8	2-3 11	6	9-12	4-7	1-10
H	1-4 7	10	5	2-8	3-11	6	9-12
J	9-12	1-4 7	10	5	2-8	3-11	6
K	6	9-12	1-4 7	10	5	2-8	3-11
L	3-11	6	9-12	1-4 7	10	5	2-8
M	2-8	3-11	6	9-12	1-4 7	10	5
N	5	2-8	3-11	6	9-12	1-4 7	10
P	10	5	2-8	3-11	6	9-12	1-4 7

جيستائين سڄو چنڊ ۽ ڌرتي آهن تيستائين هن مان انگريزي ڏاينهن تاريخ مهنو سال وغيره ڏسي سگهبو يعني ڏر ليء تائين ڪم ايندو.

سمجهاڻي - جملي ست ڀاڱا ڪيلبد و آهن هر هڪ لي امبر لڳل اول اهي ڏ-و هاڻي سمجهو ۲۲ مئي ۱۹۲۰ جو ڏينهن گهربل آهي اول سال ۲۰ پهرين ڀاڱي ۾ ڳولي ساڄي پاسي هلو پوءِ ۱۹۰۰ ڳولي هيٺ اچو ٻنهي کي ۳ ڀاڱي ۾ الي ملايو جتي M آهي . پوءِ M چوٿين ڀاڱي ۾ ڳولي ساڄي طرف ۵ ڀاڱي ۾ هلو ۽ الي مئي جو انگ ۵ ڳولي مٿي وڃي. ساڳي وقت ۷ ڀاڱي مان تاريخ ۲۲ ڳولي ساڄي طرف هلو ۽ ٻنهي کي ٦ ڀاڱي ۾ الي گڏيو جتي S A اکر آهي جواب اڪثر ۲۲ مئي ۱۹۲۰ جو ڇنڇر ٿيندو.

चिरस्थायी इंग्लिश क्यालंडर

निर्माता पं. फतूराम रूपचंद्र शर्मा बैरक नं. ९८६ कॅम्प ३ कल्याण

भाग १ वर्ष

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६
५७	५८	५९	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४
८५	८६	८७	८८	८९	९०	९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९													

भाग २ शताब्द — भाग ३ अक्षर

०	१६००	ठ	श्री	क	ख	ञ	ङ	ॐ	श्री	ज	ग	घ	ङ	च	क	ख	ग	ट	ॐ	श्री	क	झ	घ	ङ	ॐ	छ	ख	ग	घ	ठ
१००	१७००	घ	ङ	ॐ	श्री	ज	ग	घ	ङ	च	क	ख	ग	ट	ॐ	श्री	क	झ	घ	ङ	ॐ	छ	ख	ग	घ	ठ	श्री	क	ख	ञ
२००	१८००	ख	ग	घ	ङ	च	क	ख	ग	ट	ॐ	श्री	क	झ	घ	ङ	ॐ	छ	ख	ञ	घ	ठ	श्री	क	ख	ञ	ङ	ॐ	श्री	ज
३००	१९००	श्री	क	ख	ग	ट	ॐ	श्री	क	झ	घ	ङ	ॐ	छ	ख	ग	घ	ठ	श्री	क	ख	ञ	ङ	ॐ	श्री	ज	ग	घ	ङ	च

भाग ४ वर्षाधिपति अक्षर

ॐ	श्री	क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट	ठ

भाग ७ तारीखें

१	२	३	४	५	६	७
८	९	१०	११	१२	१३	१४
१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१
२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
२९	३०	३१				

भाग ५ महीने — भाग ६ दिन

१-१०	४-७	९-१२	६	२-३-११	८	५	१-४-७	९-१२	६	३-११	२-८	५	१०	सू	चं	मं	बु	गु	शु	श
५	१-१०	४-७	९-१२	६	२-३-११	८	१०	१-४-७	९-१२	६	३-११	२-८	५	चं	मं	बु	गु	शु	श	सू
८	५	१-१०	४-७	९-१२	६	२-३-११	५	१०	१-४-७	९-१२	६	३-११	२-८	मं	बु	गु	शु	श	सू	चं
२-३-११	८	५	१-१०	४-७	९-१२	६	२-८	५	१०	१-४-७	९-१२	६	३-११	बु	गु	शु	श	सू	चं	मं
६	२-३-११	८	५	१-१०	४-७	९-१२	३-११	२-८	५	१०	१-४-७	९-१२	६	गु	शु	श	सू	चं	मं	बु
९-१२	६	२-३-११	८	५	१-१०	४-७	६	३-११	२-८	५	१०	१-४-७	९-१२	शु	श	सू	चं	मं	बु	गु
४-७	९-१२	६	२-३-११	८	५	१-१०	९-१२	६	३-११	२-८	५	१०	१-४-७	श	सू	चं	मं	बु	गु	शु

क्यालेंडर देखने की क्रया

क्रमश ७ भाग क्यालेन्डर में हैं, भाग १ वर्ष — भा. २ शताद्ब — भा. ३ अक्षर — भा ४ वर्षाधिपति अक्षर — भाग ५ महिना भा. ६ दिन — भाग ७ तारीखें.

(प्रशन) तारीख २२ मास मई सन १९२० का कौन दिन होगा?

(उत्तर) पहिले वर्ष २० भाग १ में देखकर सीधा नीचे चलो-फिर भाग २ में शताब्द १९०० देखकर दाहने जाइये - दोनो पंकती भाग ३ "ञ" अक्षर पर आकर मिलेंगी - यह "ञ" अक्षर वर्ष २० का राजा या अधिपति जानना - और दिन तारीख महिनादि देखने में काम आवेगा भूले नहीं. अब वही 'ञ" अक्षर भाग ४ में देखकर नीचे भाग ५ में जाईये - वहां मास मई का अंक ५ को पकडकर दाहने बाजू भाग ६ में ले चलो - उसीही समय भाग ७ में तरीख २२ देखकर उसको भी नीचे भाग ६ में ले चलो दोनों पंक्ती भाग ६ दिनों में "श" अक्षर अर्थात शनीवार पर आकर मिलेंगी - उत्तर मिला कि ता. २२ मई १९२० का शनीवार होवेगा - इसी प्रमाणानूसार आगे पिछे किसी भी वर्ष का महिना तारीख दिनादि देख सकते हैं.

शताब्द १९०० के बादि O के खाने में २००० और १०० के खाने में २१०० रखना है, ऐसे ही सब नम्बरवार रखते जावें - मगर वर्तमान ईस्वी सन में हेरफेर नहीं होवेंगी - तो यह क्यालन्डर प्रलयकाल तक काम देता रहेगा

तब ही इस का नाम चिरस्थयी "सदा के लिये" क्यालन्डर रखा गया हैं - यद्यपि ऐसे कितने ही छापे गए हैं परन्तु वो अशुद्ध और देखने - जानने में अति कठिन देखे गये हैं - इसके देखने की की क्रया अति सरल है और रजिस्टर कराया गया है दूसरा अधिकार भी शीघ्रही निकलेंगा। प्रतक्षा करें।

पं:— फतुराम शर्मा बी. के ९८६ कॅम्प ३ कल्याण. (बम्बई)

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत । अभ्युत्थानमधर्मस्यss सृजाम्यहम् ॥

Arjuna, whenever there is decline of righteousness, and unrighteousness is in the ascendant, then I body My self. GITA-7.

وڏي جڏهن پاپ جو انڌڪار
وڃي ڪرم وات ڪان سنسار
ستيہ ۽ ڌرم جو پرچار
تڏهن ڪريان اچي جڳ ۾
تڏهن موجب — گيتا ۴-۷

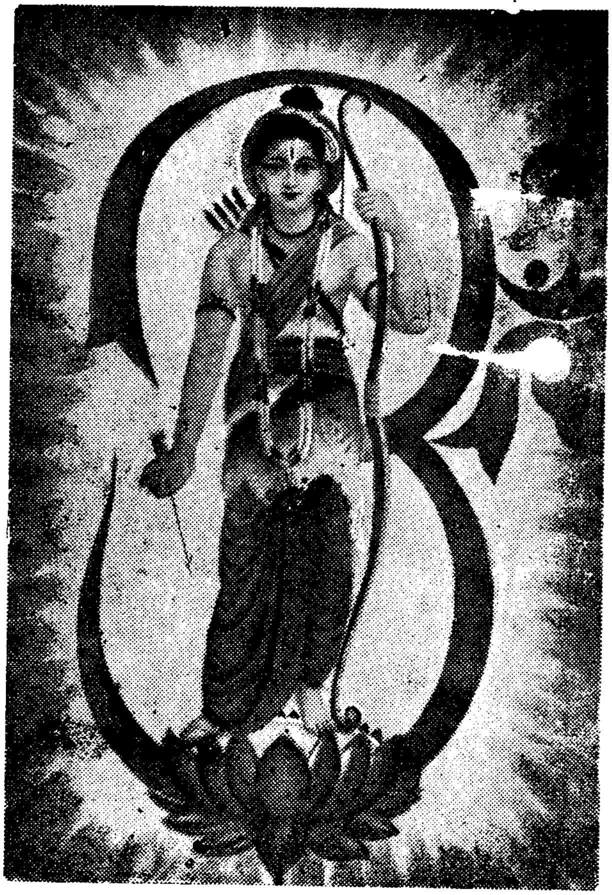

اول اوتار ڌرتيءَ تي- ڌري شري رامچندر آيو اجوڌيءَ ۾ نارايڻ

مانش مهہ روپ درشايو سال جي ٻهران نئي مهني چيٽ سهائي نومي تٿ تي قدرت جو مالڪ ايشور- لوڪن ڪي سُکہ ڌرم جي راهہ ڏيکارڻ لاءِ حاڪم مان محڪوم بڻجي - مريادا پرشوتم شري رامچندر جنم ورتو.

سندس جنم ڏڻ، مها پرب "رام نومي" ٻهران نئي مهني چيٽ ۾ سڄي ڀرم شرڌا ۽ ڌوم ڌام سان ساري ڀارت ۾ ملهايو ويندو. ڀڳوان رامچندر جي جيون چرتر واري پستڪ رامايڻ جو پاٺ ۽ اپياس ڪرڻ جو نت نيم ڌاريو. رامايڻ مان سکيا ملي ٿي پنجن پرڪارن جي. ١. ڀڳوان رامچندر جي زماني جي ڪلا ڪاريگري بعدلي وگيان. ٢. اتهاس سندس ۽ ٻين لوڪن جي حلت چلت آچار وهنوار بابت. ٣. سماجڪ ڪل خاندان ۽ وڏن جي عزت قائم رکڻ آگيا ڪاري ٿيڻ، ٻاڙن سان ۽ عام سان ڪيئن هلجي....؟ ۴. ڌارمڪ ڌرم فرض، يگيہ، دان، تپ، ڪرم، ستيہ جي سکيا. ٥. آرٿڪ مالي حالت سڌارڻ سکيو وقت گذارڻ جو اپديش، اڄڪلهہ جي زماني جو حال ڏسو ويٺا، خاص ڪري اڄ ڏينهن ٿيءَ وارن جو، جيڪڏهن چاهيو ٿا تہ ستيہ، ڌرم ۽ عزت سان رهجي اچي تہ رامايڻ جي سکيا موجب وڏن جي وات نہ وساريو.

سو چو سمجهو خوب سياڻا — ڪهن چڏيو اصول اباڻا
ونئو وات اهڻا ئي — جا اٿو سدا سکدائي

مهنو ڀهريون چيٽ (پرشوتم اڌڪ) سنبت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ١٦ مارچ کان ١٣ اپريل ١٩٦٤ تائين

ڏينهن	تاريخون سنڌي	تاريخون انگريزي	تاريخون سنڪرانت	اوڪ تٿ	شراڌ تٿ	نکيتر	چندرما ڪيتري تائين	بسنت راڄو - سوريه الرابع و ٣ ڏينهن - مهاپرب	دنيا محور المعول
سومر	١	١٦	٢	ٻيج	ٻيج	ريوتي	مين ١٠ صبح	اڌڪ سڌي مسلم ١١ ذوالقاد	
منگل	٢	١٧	٣	چوٿ	چوٿ	اشوني	ميکه	پڌرا ١١ صبوح کان ١١ رات	
ٻڌر	٣	١٨	٤	پنچمي	پنچمي	ڀ.ڪر	ميکه ١٢ م		
وسپت	٤	١٩	٥	ڇٺ	ڇٺ	روهڻي	ورک		
شڪر	٥	٢٠	٦	ستمي	ستمي	مرگشر	ورک ٣ م	ستمي، پڌرا ٤ شام کان ٢ رات	
ڇنڇر	٦	٢١	٧	اٺمي	اٺمي	آردرا	مٿن		
آرتوار	٧	٢٢	٨	نومي	اوڏسمي	پنروسو	مٿن ٦ شا		
سومر	٨	٢٣	٩	ڏسمي	گيارس	پکه	ڪرڪ	پڌرا ١٠ رات کان	
منگل	٩	٢٤	١٠	گيارس	ٻارس	اسليشا	ڪرڪ ٨ شام	ايڪادشي ورت پڌرا ٨ ص تائين	
ٻڌر	١٠	٢٥	١١	ٻارس	تيرس	مگها	سنگهه		
وسپت	١١	٢٦	١٢	تيرس	چوڏس	پو-ڦا	سنگهه		
شڪر	١٢	٢٧	١٣	چوڏس	پورڻما	اترا-ڦا	ڪنيا	چوڏس پڌرا صبح سج لٿي تائين	
ڇنڇر	١٣	٢٨	١٤	پورڻما	ٻڙوا	هست	ڪنيا	ستيه نارائڻ	
آرتوار	١٤	٢٩	١٥	ٻڙوا	ٻيج	چترا	ڪنيا ١٢ م	چيٽ سڌي	
سومر	١٥	٣٠	١٦	ٻيج	ٽيج	سواتي	تل	پڌرا ١٠ رات کان سڀاڻي ١١ ص تائين	
منگل	١٦	٣١	١٧	ٽيج	—	وشاکا	تل ١١ را	گڻيش چوٿ چنڊ اڀرندو ٩-١٥	
ٻڌر	١٧	١	١٨	چوٿ	چوٿ	وشاکا	ورشچڪ	اپريل ١٩٦٤	
وسپت	١٨	٢	١٩	پنچمي	پنچمي	انوراڌا	ورشچڪ		
شڪر	١٩	٣	٢٠	ڇٺ	ڇٺ	جيشٽا	ورشچڪ ١٢ م	پڌرا ٦ شام کان ٦ پرڀات	
ڇنڇر	٢٠	٤	٢١	ستمي	ستمي	مول	ڌن		
آرتوار	٢١	٥	٢٢	اٺمي	اٺمي	پو-شا	ڌن ١٠ را		
سومر	٢٢	٦	٢٣	نومي	نومي	اترا-شا	مڪر		
منگل	٢٣	٧	٢٤	ڏسمي	ڏسمي	شروڻ	مڪر	پڌرا ١٠ صبح کان ١٠ رات	
ٻڌر	٢٤	٨	٢٥	گيارس	گيارس	ڌنشٽا	مڪر ٨ ص	ايڪادشي ورت پنجڪ ٨ ص کان	
وسپت	٢٥	٩	٢٦	ٻارس	ٻارس	ستڀشا	ڪنڀ		
شڪر	٢٦	١٠	٢٧	تيرس	تيرس	پو-ڀا	ڪنڀ ٣ م	پرودوش پڌرا ١٠ رات کان پڌرا ٨ صبح تائين	
ڇنڇر	٢٧	١١	٢٨	چوڏس	چوڏس	اترا-ڀا	مين		
آرتوار	٢٨	١٢	٢٩	اماس	اماس	ريوتي	مين ٦ شا	اماس پنجڪون ختم ٦ شام جو ۽ وسنت نارو ٻڌي	
سومر	٢٩	١٣	٣٠	ٻڙوا	ٻڙوا	اشوني	ميکه	چنڊ ويساکي ميکه سڪرات شروع ۽ نوراتا ايڪاٽو ١	

سنڌارو آٽيو - بيماريون گهٽايو، نيٺي جي سکيا موجب ڪانڌ ٻنڌ لي هر طرح ضابطو رکيو آهي. جهڙوڪ ورت اپواس مدد موافق کاڌي جي مٽ سٽ، اسپتالون ۽ دوائون ۽ ڊاڪٽر ٻڌوان، سخت پرهيزگاري، صحت سنڀال ۽ پنهنجي دوا پاڻ ڪرڻ جي سکيا لي عمل ڪرايو وڃي ته بيماريون جو پڻ ناس ڪري سگهو ٿا. اسپتالون ۽ ڊاڪٽر اهو فرض پالين.

ڪلاس ۴ آرام واري مسافريءَ لاءِ ڏسو [illegible] ڪالباديوي روڊ ممبئي ٢

مهينو چيٽ سمت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ١٤ اپريل کان ١٣ مئي ١٩٦٤ تائين (چيٽ شڪل پکو)

ڏينهن	تاريخون: سنڌي	انگريزي	اسلامي	لوڪ تٿ	شاستري تٿ	نکشتر	چنڊ راشي ۾ ڪيتري تائين	سنسڪرت ورت - تهوار، ۽ ٻيا ڏينهن - مها پرب	[illegible]
منگل	١	١٤	٢	ٻيج	ٻيج	ڀرڻي	ميکهه ٩ رات	ايڪو ٢ چيٽ سڏي مسلم ١٣ ذوالحج	[illegible]
ٻڌر	٢	١٥	٣	ٽيج	ٽيج-چو	ڪرتڪا	ورک	„ ٣ ڀدرا هڪ م کان	
وسپت	٣	١٦	٤	چوٿ-پ	پنچمي	روهڻي	ورک ١٠ رات	„ ٤ ڀدرا ٨ صبح تائين	
شڪر	٤	١٧	٥	ڇٺ	ڇٺ	مرگشر	مٿن	„ ٥ ڇٺي رات جوڳين لاءِ	
ڇنڇر	٥	١٨	٦	ستمي	ستمي	آردرا	مٿن ١ رات	„ ٦ ستمي ڀوائي درشن ٻيا واڪان	
آرتوار	٦	١٩	٧	اٺمي	اٺمي	پنرواسو	ڪرڪ	درگا اشٽمي ٻي ١١ ص تائين	
سومر	٧	٢٠	٨	نومي	نومي	پ-اسليها	ڪرڪ ٢ رات	رام نومي	
منگل	٨	٢١	٩	ڏهمي	ڏهمي	مگها	سنگهه		
ٻڌر	٩	٢٢	١٠	گيارس-	گيارس	پو-ڦا	سنگهه	ايڪادشي ورت ٻي ٨ ص کان ٨ را	
وسپت	١٠	٢٣	١١	ٻارس	ٻارس	الرا-ڦا	سنگهه ١١ ص		
شڪر	١١	٢٤	١٢	تيرس	تيرس	الرا-ڦا	ڪنيا	پردوش	
ڇنڇر	١٢	٢٥	١٣	چوڏ-	چوڏس	هست	ڪنيا ٩ رات	چوڏس ڀدرا ٩ رات کان	
آرتوار	١٣	٢٦	١٤	پورنما	پورنما	چترا	تل	ستيه نارائڻ ڀدرا ٩ ص تائين	
سومر	١٤	٢٧	١٥	ٻڙوا	ٻڙوا	سواتي	تل	ويساکھ وڏي	
منگل	١٥	٢٨	١٦	ٻيج	ٻيج	وشاکا	تل ٧ صبح		
ٻڌر	١٦	٢٩	١٧	ٽيج	ٽيج	انورادا	ورشچڪ	ڀدرا ٣ م کان ٣ رات	
وسپت	١٧	٣٠	١٨	چوٿ	چوٿ	جيشٺا	ورشچڪ ٩ را	گڻيش چوٿ چنڊ ٩ رات	
شڪر	١٨	١	١٩	پنچمي	پنچمي	مول	ڌن	مئي ١٩٦٤	
ڇنڇر	١٩	٢	٢٠	--	ڇٺ	پو-شا	ڌن		
آرتوار	٢٠	٣	٢١	ڇٺ	ستمي	الرا-شا	مڪر	ڀدرا ٩ صبح کان ٩ رات	
سومر	٢١	٤	٢٢	ستمي	اٺمي	شروڻ	مڪر		
منگل	٢٢	٥	٢٣	اٺمي	نومي	ڌنشٺا	مڪر ٤ شام	پنچڪون ٤ شام کان	
ٻڌر	٢٣	٦	٢٤	نومي	ڏهمي	شتڀشا	ڪنڀ	ڀدرا ١٠ رات کان	
وسپت	٢٤	٧	٢٥	ڏهمر	گيارس	پو-ڀا	ڪنڀ ٦ شام	ڀدرا ١٠ صبح تائين	
شڪر	٢٥	٨	٢٦	گيا-	ٻارس	الرا-ڀا	مين	ايڪادشي ورت	
ڇنڇر	٢٦	٩	٢٧	ٻ-تير	تيرس	ريوتي	مين ٢ رات	پردوش پنچڪون ٣ رات تائين	
آرتوار	٢٧	١٠	٢٨	چوڏ-	چوڏس	اشوني	ميکهه	ڀدرا ٦ صبح کان ٦ شام	
سومر	٢٨	١١	٢٩	ماس	اماس	ڀرڻي	ميکهه	سومرتي اماس (وسپت تائين [illegible])	
منگل	٢٩	١٢	٣٠	ٻڙوا	ٻڙوا	ڪرتڪا	ورک	ويساکھ سڏي	
ٻڌر	٣٠	١٣	٣١	ٻيج	ٻيج	روهڻي	ورک	چنڊ درشن	

[illegible]

ھرمسا ڦري ۽ جي مهڪل مٿٿن ۽اهصلاح ڪرووڻهسيھڻ ۽صودن ۽ برد رس، ڪالهاداري ورن، امبلي ۲.

مهنو ويساکم سمبت ۲۰۲۱ شاڪ ۱۸۸۶ ۽ا۽ر ۱۴ ڻي ڪان ۱۱ جون ۱۹۶۴ ڻاه (وڀساکر پکيھ)

ڏينهن	تاريخون سنڌي	تاريخون انگريزي	تاريخون سنڪرانتي	اوڪ لٿ	شراڌ لٿ	اکيتر	چنڊ راس ڪيتري لاءِ	سمت وار - سوره الراتڙ ۽ ڏا ڏينهن - مهاپرب	ڏرلي مدور الر امپل
وسپت	۱	۱۴	۱	ڻيجه	ڻيجه	مرگهشر	ورک ۷ صبح	اکڙ ڻيجه و ۽ساکر سڌي ورک	
شڪر	۲	۱۵	۲	چوٿ	چوٿ	آردرا	مٿن	۽دراص ڪان ۵ [سڪرانت مڪرم	
ڇنڇر	۳	۱۶	۳	۽نچمن	۽نچمن	۽نروسو	مٿن ۱۰ صبح		
آرتوار	۴	۱۷	۴	ڇٺ	ڇٺ	۽کيه	ڪرڪ	گنگا ستمي	
سومر	۵	۱۸	۵	ستمن	سمت-اٺ	اسلشا	ڪرڪ ۳ م	۽درا ۱۰ صبح ڪان ۱۰ رات	
منگل	۶	۱۹	۶	اٺمن	اومي	مگها	شنگهه		
ٻڌر	۷	۲۰	۷	نومي	ڏسمي	۽و- ڦا	شنگهه ۸ شام		
وسپت	۸	۲۱	۸	ڏسمر	گيارس	الرا-ڦا	ڪنيا	۽درا ۹ رات ڪان [عاشورا]	
شڪر	۹	۲۲	۹	گيار-	ٻارس	هست	ڪنيا	ايڪادشي ورت ۽درا ۸ ص ڻاه	
ڇنڇر	۱۰	۲۳	۱۰	ٻارس	ٽيرس	چترا	ٽل	۽ردوش	
آرتوار	۱۱	۲۴	۱۱	ٽيرس	—	سواٽي	ٽل	۽ر شنگهه چوڏس	
سومر	۱۲	۲۵	۱۲	چوڏس	چوڏس	وشاکا	ٽل ۳ م	چوڏس ۽درا ۱۱ م ڪان ۱۱ را	
منگل	۱۳	۲۶	۱۳	۽ورما	۽ورما	الراڌا	ورشچڪ	ستيه نارائڻ	
ٻڌر	۱۴	۲۷	۱۴	۽ڙوا	۽ڙوا	جيشٺا	ورشچڪ ۲ را	جيٺ وڏي	
وسپت	۱۵	۲۸	۱۵	۽ٻجه	۽ٻجه	مول	ڌن		
شڪر	۱۶	۲۹	۱۶	ڻيجه	ڻيجه	۽و- شا	ڌن	۽درا ۷ صبح ڪان ۸ رات	
ڇنڇر	۱۷	۳۰	۱۷	چوٿ	چوٿ	۽و- شا	ڌن ۳ م	گڻيش چوٿ چنڊ ۱۰ ا۽	
آرتوار	۱۸	۳۱	۱۸	۽نچمن	۽نچمن	الرا-شا	مڪر		
سومر	۱۹	۱	۱۹	ڇٺ	ڇٺ	شروڻ	مڪر ۱۱ را	۽نچڪون ۱۱ رات ڪان جون	
منگل	۲۰	۲	۲۰	ستمن	ستمن	ڌ اشٺا	ڪنڀ	۽درا ۱۱ منجهند ڻاءِ	
ٻڌر	۲۱	۳	۲۱	اٺمن	اٺمن	ستڀشا	ڪنڀ		
وسپت	۲۲	۴	۲۲	اومي	اومي	۽و-۽ا	مين		
شڪر	۲۳	۵	۲۳	ڏسمر	ڏسمي	الرا-۽ا	مين	۽درا ۸ صبح ڪان ۸ رات	
ڇنڇر	۲۴	۶	۲۴	گيار-	گيارس	ريوٽي	مين ۱۰ صبح	ايڪادشي ورت ۽نچڪون ۱۰ اصلاء	
آرتوار	۲۵	۷	۲۵	ٻارس	ٻارس	اشوني	ميک	۽ردوش	
سومر	۲۶	۸	۲۶	ٽيرس	ٽيرس	۽وٽي	ميک ۲ م	۽درا ۳ منجهند ڪان ۱۲ رات	
منگل	۲۷	۹	۲۷	چوڏس	چوڏس	ڪرووه	ورک		
ٻڌر	۲۸	۱۰	۲۸	اماس	اما-۽ڙ	مرگهشر	ورک ۳ م	اماس ۽ڙساو ٽري ورت	
وسپت	۲۹	۱۱	۲۹	۽ڙوا	۽ٻجه	آردرا	مٿن	چنڊ درشن جيٺ سڌي	

سڌارو آڻيو - وڌيا ۽ابس وري ۽ ۽ دفعا ويچار ڪريو، الگريزي علم ۽ آچار وهنوار ايمان اهڪار ۽هدا ڪيو آهي. الهي ۽ علم وهنوار ۽ لٺ انگر خود الگريزن کي ۽ ڻباه ڪيو آهي (جاچ ڪريو) ۽اوواسي آد جڳاد ڪان اول هيا مالا ۽تيا جا ۽وجاري، اڄ انگريزي ۽هرين درجي ۽ ڻي ڻڳي ۽وو الهن جي ۽ي ۽ جو ڻالو ڪرم ۽ ۽وه آدرش اصول ۽ا ڪتمر.

مهينو جيٺ سنبت ۲۰۲۱ شڪ ۱۸۸٦ برابر ۱۲ جون کان ۱۰ جولاءِ ۱۹٦۴ تائين (جيٺ شڪل پکيه)

ڏينهن	تاريخون سنڌي	انگريزي	سنڪرانتي	لوڪ تٿ	شراڌ تٿ	نکيتر	چنڊ رما ڪيتري تاءِ	گرهه چار - سورهه انراڻ وڏا ڏينهن - مها پرب
شڪر	۱	۱۲	۳۰	ٽيهه	ٽيهه	پنروسو	مٿن ٦ شام	چيٽ سنڌي، رميا ورت مسلم سفر
ڇنڇر	۲	۱۳	۳۱	چوٿ	چوٿ	پکيه	ڪرڪ	مهاراشٽر پرانت جو چوماسو شروع
آرتوار	۳	۱۴	۱	پنجمي	پنجمي	اسليشا	ڪرڪ ۱۰ رات	مٿن سنڪرات شروع پيا مرڪان ۱۲ ار
سومر	۴	۱۵	۲	ڇٺ	ڇٺ	مگها	سنگهه	
منگل	۵	۱٦	۳	ستئين	ستئين	پو-ڦا	سنگهه ۳ رات	ستئين شڪرتارو پڌرو پيو ۹ راڪان
ٻڌر	٦	۱۷	۴	اٺين	اٺين	اترا-ڦا	ڪنيا	پڌرا ۷ صبح تائين
وسپت	۷	۱۸	۵	نومي	نومي	هست	ڪنيا	
شڪر	۸	۱۹	٦	ڏسمر	ڏسمي	چترا	ڪنيا ۱۲ م	گنگا دشمي راميشور لنگ پوڄ
ڇنڇر	۹	۲۰	۷	گيارس	گيارس	سواتي	تل	نرجلا ايڪادشي ورت پيا اصڪان ااڙ
آرتوار	۱۰	۲۱	۸	ٻارس	ٻارس	وشاکا	تل ۱۰ رات	
سومر	۱۱	۲۲	۹	تيرس	تيرس	انوراڌا	ورشچڪ	پردوش
منگل	۱۲	۲۳	۱۰	چوڏس	چوڏس	انوراڌا	ورشچڪ	چوڏس پڌرا ۴ پرڀات کان
ٻڌر	۱۳	۲۴	۱۱	پورنما	پورنما	جيشٽا	ورشچڪ ۱۰ ص	ستيه ناراڻ چنڊ گرهڻ پ ۴ شام
وسپت	۱۴	۲۵	۱۲	پڙوا	پڙوا	مول	ڌن	آکاڙ وڏي، شڪر تارو اپرٿ
شڪر	۱۵	۲٦	۱۳	پڙوا	ٻيج	پو-شا	ڌن ۱۰ رات	
ڇنڇر	۱٦	۲۷	۱۴	ٻيج	ٽيج	اترا-شا	مڪر	پڌرا ۱۰ رات کان
آرتوار	۱۷	۲۸	۱۵	ٽيج	چوٿ	شروڻ	مڪر	گڻيس چوٿ چنڊ ساڍي ۹ پ ۱۰ ص تائين
سومر	۱۸	۲۹	۱٦	چوٿ	پنجمي	ڌنشٽا	مڪر ۸ صبح	پنجڪون شروع ۸ صبح
منگل	۱۹	۳۰	۱۷	پنجمي	ڇٺ	ستڀشا	ڪنڀ	
ٻڌر	۲۰	۱	۱۸	ڇٺ	ستئين	پو-ڀا	ڪنڀ ۱ م	جولاءِ ۱۹٦۴ پڌرا ۱۰ ص کان ۱۰ ر
وسپت	۲۱	۲	۱۹	ستئين	اٺين	اترا-ڀا	مين	
شڪر	۲۲	۳	۲۰	اٺ-او	نومي	ريوتي	مين ٦ شام	پنجڪون ختم ٦ شام
ڇنڇر	۲۳	۴	۲۱	ڏسمر	ڏسمي	اشوني	ميکه	پڌرا ٦ شام کان ۵ پرڀات
آرتوار	۲۴	۵	۲۲	گيارس	گيارس	ڀرڻي	ميکه ۹ رات	ايڪادشي ورت
سومر	۲۵	٦	۲۳	ٻارس	ٻارس	ڪرتڪا	ورکه	
منگل	۲٦	۷	۲۴	تيرس	تيرس	روهڻي	ورکه ۱۰ رات	پردوش پڌرا ۱۰ رات کان
ٻڌر	۲۷	۸	۲۵	چوڏس	چوڏس	مرگهشر	مٿن	پڌرا ۱۰ صبح تائين
وسپت	۲۸	۹	۲٦	اماس	اماس	آردرا	مٿن ۲ رات	جيٺي اماس سيما ڪنڀ جي
شڪر	۲۹	۱۰	۲۷	پڙوا	پڙوا	پنروسو	ڪرڪ	چنڊ درشن، آکاڙ سنڌي

ڏرلي مهورت / الر لميل

سنڌارو آڌيو- ايڪتا- ٻاهر ته ڇڏيو پر گهر ۾ به ٻڌي ايڪتا ضروري وقت ناهي. پٽ ڌيءَ کان، ڀاءُ ڀاءُ کان، زال مڙس کان خيالن ۾ جدا، هرڪو پنهنجي هلائڻ چاهي ٿو، ڪير به ٻئي جي ڳالهه کي گهٽ سمجهڻ لاءِ تيار ناهي - اڳي ائين ڪين هو، اڄ ائين ڇو ٿيو آهي؟ چاڪاڻ ته ڌارين جي سنگت، وديا ۽ ورتاءُ اهڙي بڻايو آهي.

جهاز هوائي جهاز ۽ ريلوي ٽڪيٽ لاءِ ڏسو ويئسيمل بصرمل برادرس ڪالماديوي روڊ بمبئي ۲

مهينو آکاڙ سنبت ۲۰۲۱ شاڪ ۱۸۸٦ برابر ۱۱ جولاءِ کان ۹ آگسٽ ۱۹٦۴ تائين (آکاڙ شڪل پکه)

ڏينهن	تاريخون: سنڌي	تاريخون: انگريزي	تاريخون: سنڪرانتي	لوڪ لٺ	شراڌ لٺ	نکيتر	چندرما ڪيتري تاءِ	گرهڻ ولو - سورجه دڪشائڻ ۽ وڏا ڏينهن - مها پرب
چنڇر	۱	۱۱	۲۸	ٻيج	ٻيج. ٽيج	پکيه ا	ڪرڪ	آکاڙ سڌي مسلم رامع اول
آرتوار	۲	۱۲	۲۹	ٽيج	چوٿ	مگها	شنگهه	پڙوا ۱۰ رات کان
سومر	۳	۱۳	۳۰	چوٿ	پنچمي	پو. ڦا	شنگهه	پڙوا ۸ صبوح تاءِ
منگل	۴	۱۴	۳۱	پنچمي	ڇٺ	او. ڦا	شنگهه ۱۱ م	
ٻڌر	۵	۱۵	۳۲	ڇٺ	ستڻ	الر. ڦا	ڪنيا	ڪرڪ سنڪرانت شروع
وسپت	٦	۱٦	۱	ستڻ	اٺين	هست	ڪنيا ۸ رات	سنتڻ پڙوا ۸ صبوح کان ۹ رات
شڪر	۷	۱۷	۲	اٺين	نومي	چترا	تل	
چنڇر	۸	۱۸	۳	نومي	—	سواتي	تل	
آرتوار	۹	۱۹	۴	ڏسمر	ڏسمي	وشاکا	ورشچڪ	پڙوا ۱۲. رات کان سياري ۱ م تاءِ
سومر	۱۰	۲۰	۵	ڪيارس	ڪيارس	الراڌا	ور شچڪ	ايڪادشي ورت پارلي چوماسو
منگل	۱۱	۲۱	٦	ٻارس	ٻارس	جيشٺا	ورشچڪ ٦ شا	پردوش [شروع
ٻڌر	۱۲	۲۲	۷	تيرس	تيرس	مول	ڌن	
وسپت	۱۳	۲۳	۸	چوڏس	چوڏس	پو. شا	ڌن ۴ رات	چوڏس پڙوا ۸ رات
شڪر	۱۴	۲۴	۹	پورما	پورما	الرا. شا	مڪر	ستيہ نارائڻ پڙوا ۸ صبوح تاءِ
چنڇر	۱۵	۲۵	۱۰	ٻڙوا	ٻڙ وا	شروڻ	مڪر	ساٺوڻ وڏي
آرتوار	۱٦	۲٦	۱۱	ٻيج	ٻيج	ڌانشٺا	مڪر ۲ م	پنجڪون شروع ۲ منجهند
سومر	۱۷	۲۷	۱۲	ٽيج	ٽيج	ستيشا	ڪنڀ	پڙوا ۱۰ صبوح کان ۱۰ رات
منگل	۱۸	۲۸	۱۳	چوٿ	چوٿ	پو. ڀا	ڪنڀ ۹ رات	گڻيس چوٿ چند سائي ۹
ٻڌر	۱۹	۲۹	۱۴	پنچمي	پنچمي	الرا. ڀا	مين	ناگ پنچمي آرواڙ
وسپت	۲۰	۳۰	۱۵	ڇٺ	ڇٺ	ريوتي	مين ۲ رات	پنجڪون ختم ۲ رات ۸ واڳان
شڪر	۲۱	۳۱	۱٦	ستڻ	ستڻ	اشواڻي	ميک	پڙوا ٦ صبح تاءِ
چنڇر	۲۲	۱	۱۷	اٺين	اٺين	ڀرڻي	ميک	آگسٽ ۱۹٦۴ تلڪ جينتي
آرتوار	۲۳	۲	۱۸	نومي	نومي	ڪرتڪا	ورک	پڙوا ۱۰ رات کان
سومر	۲۴	۳	۱۹	ڏسمر	ڏ. ڪيا	روهڻي	ورک	پڙوا ۱۰ صبوح تاءِ
منگل	۲۵	۴	۲۰	ڪيا. ٻا	ٻارس	مرگهشر	ورک ۸ صبح	ايڪادشي ورت
ٻڌر	۲٦	۵	۲۱	تيرس	تيرس	آردرا	مٿن	پردوش پڙوا ۲ رات کان
وسپت	۲۷	٦	۲۲	چوڏ.	چوڏس	پنرو سو	مٿن ۱۰ ص	پڙوا ۲ منجهند تاءِ
شڪر	۲۸	۷	۲۳	اماس	اماس	پکيه	ڪرڪ	اماس هرياڻي اماس
چنڇر	۲۹	۸	۲۴	ٻڙ وا	ٻڙ وا	اسليشا	ڪرڪ ۲ م	ساٺوڻ سڌي
آرتوار	۳۰	۹	۲۵	ٻيج	ٻيج	مگها	شنگهه	چنڊ درشن

ڏرلي مهور ذکرلمل

سڌارو اڏوو - سماج ۾، الڪ سڌارڪ، الڪ پنچائتون، منڊل، منڊليون سڌارو ڪرڻ لاءِ بر پا ٿيل. هڪ ڏينهن مکي ٿاڦيدا پئي ڏينهن ان جي پڪ لاهيندا. هر ڪو پنهنجي ڳالهه چاهيندو. انهيءَ فوٽ ۽ نفاق ۽ الاکامياپي پڌي، انڪنا جو مکيه علاج آهي پاڻ کي گهٽ سڌارڻ. (ڪري سگهندا اٿون...؟)

جهاز هوائي جهاز، ريلوي ٽڪيٽ لاءِ ڏسو ويلسيمل بصرمل؛ بردرس ڪالباديوي روڊ ممبئي ٢

مهنو ساوڻ سمبت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ١٠ آگسٽ کان ٧ سيپٽمبر ١٩٦٤ ع (سو لو شڪل پکيه)

ڏينهن	تاريخون: سنڌي	تاريخون: انگريزي	تاريخون: [illegible]	لوڪ لمت	شراڌ لمت	نکيتر	چندرما ڪيتري تائين	ورت ولو - سوريه ڏکڻائڻ و ڏا ڏينهن - مهاپرب
سومر	١	١٠	٢٦	ٽيهه	ٽيهه	پو-ڦا	شنگهه ٧ شام	ساوڻ سڌي مسلم واهع لاڪر
منگل	٢	١١	٢٧	چوٿ	چوٿ	الرا-ڦا	ڪنيا	پڙوا ٧ صبح کان ٨ رات
ٻڌر	٣	١٢	٢٨	پنجمن	پنجمن	هست	ڪنيا ٢ رات	گوگڙو
وسپت	٤	١٣	٢٩	ڇٽ	ڇٽ	چترا	تل	اولن پچڙ جي ڇٽ
شڪر	٥	١٤	٣٠	ستئن	ستئن	سواتي	تل	نميي ٽنڌڙي پڙوا ١٠ رات کان
ڇنڇر	٦	١٥	٣١	اٺئن	اٺئن	وشاکا	تل ١٢ م	پڙوا ١٠ صبح تائين آزادي ڏينهن
آرتوار	٧	١٦	١	اومي	اومي	الراڌا	ور شڪ	شنگهه سنڪرات
سومر	٨	١٧	٢	ڏسمي	ڏسمر	جيشٽا	ورشڪ ٢ ارا	
منگل	٩	١٨	٣	گيارس	گيار-	مول	ڌن	پڙوا ٥ شام کان ٥ پر پاس
ٻڌر	١٠	١٩	٤	ٻارس	ٻارس	پو-شا	ڌن	ايڪادشي ورت- ٽيجڙي پوکڻ
وسپت	١١	٢٠	٥	تيرس	ٻارس	الرا-شا	ڌن ١١ ص	
شڪر	١٢	٢١	٦	چوڏس	تيرس	الرا-شا	مڪر	[کان ٩ رات
ڇنڇر	١٣	٢٢	٧	پورما	چوڏس	شروڻ	مڪر ٩ رات	چوڏس-ٻنڪون ٩ را کاپ ٩ ص
آرتوار	١٤	٢٣	٨	پڙوا	پورما	ڌانشٽا	ڪنڀ	ستيه نارائڻ- اراکي پورم رکيا ٻنڌن
سومر	١٥	٢٤	٩	ٻيج	ٻڙوا	ستڀشا	ڪنڀ	ٻڌو وڏي (رکڙيون
منگل	١٦	٢٥	١٠	ٽيج	ٻيج	پو-ڀا	مين	ڌامو لڙي پڙوا ١٠ رات کان ٨ص
ٻڌر	١٧	٢٦	١١	چوٿ	ٽيج	الر-ڀا	مين	ٽيجڙي ڪٽمس چوٿ گڻ. چنڊ ٣٠-١٠
وسپت	١٨	٢٧	١٢	پنجمن	چوٿ	ريوتي	مين ١٠ ص	پنجڪون ختم ١٠ صبوح
شڪر	١٩	٢٨	١٣	ڇٽ	ڇٽ	اشوني	ميکه	ڇهڻ ڇٽ اولن ٿرڻ جي ڇٽ
ڇنڇر	٢٠	٢٩	١٤	ستئن	ستئن	ڀرڻي	ميکه ٢ م	وڏي ٽنڌڙي پ ص کان ٢ م تائين
آرتوار	٢١	٣٠	١٥	اٺئن	اٺئن	ڪرتڪا	ور ک	ڄ ماشٽمي شري ڪرشڻ جنم
سومر	٢٢	٣١	١٦	اومي	اومي	مرگهسر	ور ک ٥ شام	گوگا نومي
منگل	٢٣	١	١٧	ڏسمي	ڏسمر	آردرا	مٿن	سيپٽمبر ١٩٦٤ پڙوا ٨ص کان
ٻڌر	٢٤	٢	١٨	گيارس	گيار-	پنروسو	مٿن ٦ شام	ايڪادشي ورت سالا پوکڻ
وسپت	٢٥	٣	١٩	ٻارس	ٻارس	پکيه	ڪرڪ	پردوش-ان منيو ٨ شام تائين
شڪر	٢٦	٤	٢٠	تيرس-چو	تيرس	اسليشا	ڪرڪ ٩ را	پڙوا ١١ صبح کان ١١ رات
ڇنڇر	٢٧	٥	٢١	اماس	چوڏس	مگها	شنگهه	
آرتوار	٢٨	٦	٢٢	پڙوا	اماس	پو-ڦا	شنگهه رات	ڪش گرهڻي اماس
سومر	٢٩	٧	٢٣	ٻيج	پڙوا	الرا-ڦا	ڪنيا	چنڊ درشن- سالا پوڄڻ

ڏرلي مهورت ذکر لميل

سنڌ اور آکهو- ڏينتي ليتي کهڻا ڙاتي ٿ سر ڪاري قاٿدا ۽ سمت مهالهاڻن جا ايديشن الهڪ ليتيون چڙهن لک الهن وڏا جهمتا ...
ردايتي وديا ۽ رهمرار لر چڻاو ليسنا ۽ اهدڪار ايماني لوپ لر لهمدو ۽ جمستا ڙون اهدڪار ايمان آهي ليسٽ ڙون ...
ليتي ڪهڻي لر سکهدي لر هڪ ري وڏادي رهدي ...

مهينو ٻٻو سنبت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ٨ سيپٽمبر کان ٧ آڪٽوبر ١٩٦٤ تائين (ٻئي وسڪل پکي)

ڏينهن	تاريخون: سنڌي	تاريخون: انگريزي	تاريخون: مسلماني	لوڪ تٿ	شراڌ تٿ	نکيتر	چنڊ راس ڪيتري تائين	ورت، تهوار - سورج، دڪشائن وڏا ڏينهن - مها پرب	ڏرلي مهورت ڏکڻ لاءِ
منگل	١	٨	٢٤	ٻيج	ٽيج	هست	ڪنيا ١٠ ص	ٻٻي سڏي مسلم جماد الاول	
ٻڌر	٢	٩	٢٥	ٽيج	چوٿ	چترا	تل	گڻيس جينتي - هرتاليڪا ٽيج ٨ را	
وسپت	٣	١٠	٢٦	چوٿ	پنجمي	سواتي	تل	رشي پانچم پدرا ٩ صبح تائين	
شڪر	٤	١١	٢٧	پنجمي	ڇٽ	وشاکا	تل ٨ رات	سورج ڇٺ	
ڇنڇر	٥	١٢	٢٨	ڇٽ	—	انوراڌا	ورشچڪ		
آرتوار	٦	١٣	٢٩	ستمي	ستمي	جيشٽا	ورشچڪ	شمهن ٧ مهالڪشمي پڏهيدرا ١١ م کان	
سومر	٧	١٤	٣٠	اشٽمي	اشٽمي	جيشٽا	ورشچڪ ٨ ص	١ رات]	
منگل	٨	١٥	٣١	نومي	نومي	مول	ڌن		
ٻڌر	٩	١٦	١	ڏشمي	ڏشمي	پوروشاڙا	ڌن ٨ رات	ڪنيا سنڪرانت	
وسپت	١٠	١٧	٢	ڳيارس	ڳيارس	اتراشاڙا	مڪر	ايڪادشي ورت ٻپ ٨ ص کان ٩ رات	
شڪر	١١	١٨	٣	ٻارس	ٻارس	شروڻ	مڪر	وامن جينتي ٻن ٻڏي	
ڇنڇر	١٢	١٩	٤	تيرس	تيرس	ڌنشٽا	ڪنڀ	پردوش پڏيڪون ٧ صبح کان	
آرتوار	١٣	٢٠	٥	چوڏس	چوڏس	شتڀشا	ڪنڀ	اننت چوڏس ٻپ ١١ را کان	
سومر	١٤	٢١	٦	پورنما	پورنما	پوروڀاڌرپدا	ڪنڀ ١ م	سنياسي اپوشراڌ شروع (آهي ماڻي) ٻپ	
منگل	١٥	٢٢	٧	پڙوا	پڙوا	اتراڀاڌرپدا	مين	شراڌ ايڪم اسو وڏي [١٢ م تائين	
ٻڌر	١٦	٢٣	٨	ٻيج	ٻيج	ريوتي	مين ٦ شام	» ٻيج پڏيڪون ٦ شام تائين	
وسپت	١٧	٢٤	٩	ٽيج	ٽيج	اشوني	ميک	» ٽيج، گڻيس چوٿ چنڊ ٩ ٻجي ٻپ	
شڪر	١٨	٢٥	١٠	چوٿ	چوٿ	ڀرڻي	ميک ٩ رات	» چوٿ [٧ شام تائين	
ڇنڇر	١٩	٢٦	١١	پنجمي	پنجمي	ڪرتڪا	ورک	» پنجمي	
آرتوار	٢٠	٢٧	١٢	ڇٽ	ڇٽ - ستمي	روهڻي	ورک ٤ رات	» ڇٽ ستمي گڏ ڀدرا ١١ ص کان ١١ را	
سومر	٢١	٢٨	١٣	ستمي	اشٽمي	مرگشر	مٿن	» اشٽمي مها لڪشمي سڳڙ و چوڙ	
منگل	٢٢	٢٩	١٤	اشٽمي-او	اومي	آردرا	مٿن ٢ رات	» نومي سهاڳڻ جو شراڌ	
ٻڌر	٢٣	٣٠	١٥	ڏشمي	ڏشمي	پنرواسو	ڪرڪ	» ڏشمي گرهڻ ٻپ ٤ شام کان ٢ را	
وسپت	٢٤	١	١٦	ڳيارس	ڳيارس	پکيا	ڪرڪ	» ايڪادشي ورت آڪٽوبر	
شڪر	٢٥	٢	١٧	ٻارس	ٻارس	مگها	شنگهه	» ٻارس گانڌي جينتي	
ڇنڇر	٢٦	٣	١٨	تيرس	تيرس	پوروڦالگني	شنگهه	» تيرس پردوش مگهن جاڳهر	
آرتوار	٢٧	٤	١٩	چوڏس	چوڏس	اتراڦالگني	شنگهه ١١ ص	» چوڏس ٻپ ١٠ صبح تائين [ٻارن جا	
سومر	٢٨	٥	٢٠	اماس	اماس	هست	ڪنيا	سومرولي اماس - شراڌ سماپت	
منگل	٢٩	٦	٢١	پڙوا	پڙوا	چترا	ڪنيا ١١ شام	نوراتا شروع - اسو سڌي ايڪاڻوا	
ٻڌر	٣٠	٧	٢٢	ٻيج	ٻيج	سواتي	تل	چنڊ درشن » ٢	

سنڌارو آٿمو - ڏيڻهي ليکي - ڳهتاڻ لاءِ خاص ادائي ليکو آڳوڻو ٻڌائي ٻه رول ڇمول آزاد ڳهڻ لي ورو مسڪا

مهنو اسو سنبت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ٨ آڪٽوبر کان ٥ نومبر ١٩٦٤ ع (اسو شڪل پکہ)

ڏينهن	تاريخون سنڌي	تاريخون انگريزي	تاريخون سنڪرانت	لوڪ لت	شراڌ لت	لڪيتر	چندرما ڪهڙي راس ۾	شرد رتو - سوريه ڏکڻائڻ وڏا ڏينهن - مهاپرب
وسپت	١	٨	٢٣	ٽيج	ٽيج	سواتي	تل ٢ راس	ايڪاٽو ٣ اسو سڏي. جماد لاڪر
شڪر	٢	٩	٢٤	چوٿ	چوٿ	وشاکا	ورشڪ	" ٣ پدرا ١١ صبوح کان ١١ را
ڇنڇر	٣	١٠	٢٥	پنجمن	پنجمن	انراڌا	ورشڪ	" ٥
آرتوار	٤	١١	٢٦	ڇٺ	ڇٺ	جيشٽا	ورشڪ ٢ م	" ٦
سومر	٥	١٢	٢٧	ستمن	ستمن	مول	ڌن	ستمن جٽي راس جوڳمن لاءِ
منگل	٦	١٣	٢٨	اٺمن	اٺمن	پو. شا	ڌن ٢ را	پرالي درشن ۾ جيها. کان ٧ شام
ٻڌر	٧	١٤	٢٩	اٺمن	اومي	اترا-شا	مڪر	درگا اشٽمي
وسپت	٨	١٥	٣٠	نومي	ڏسمي	شروڻ	مڪر	دسهڙو
شڪر	٩	١٦	٣١	ڏسمر	—	ڌانشٽا	مڪر ١٢ م	پنجڪون شروع ١٢ را پدرا اڌاڪان
ڇنڇر	١٠	١٧	١	گيارس	گيارس	ستڀشا	ڪنڀ	ايڪادشي ورت ال سڪرات پ
آرتوار	١١	١٨	٢	ٻارس	ٻارس	پو-ڀا	ڪنڀ ٩ راس	پرد وش [١١ ص لاءِ
سومر	١٢	١٩	٣	تيرس	تيرس-چو	اتر-ڀا	مين	
منگل	١٣	٢٠	٤	چوڏس	پورما	ريوتي	مين ٢ راس	پنجڪون ٢ راس لاءِ-چوڏس پ
ٻڌر	١٤	٢١	٥	پورما	ٻڙوا	اشوني	ميک	ستيہ ناراڻ [١١ ص کان ١٠ را
وسپت	١٥	٢٢	٦	ٻڙ.ٻ	ٻيج	ڀرڻي	ميک	ڪارتڪ شنان ڪارتڪوڏي
شڪر	١٦	٢٣	٧	ٽيج	ٽيج	ڪرتڪا	ورک	پدرا ٤ شام کان ٤ راس
ڇنڇر	١٧	٢٤	٨	چوٿ	چوٿ	روهڻي	ورک	گڻيش چوٿ چنڊ ٩ بجي
آرتوار	١٨	٢٥	٩	پنجمن	پنجمن	مرگشر	ورک ٩ صبح	
سومر	١٩	٢٦	١٠	ڇٺ	ڇٺ	آردرا	مٿن	پدرا ٩ راس کان
منگل	٢٠	٢٧	١١	ستمن	ستمن	پنروسو	مٿن ١١ صبح	آهوئي پدرا ٨ صبوح لاءِ
ٻڌر	٢١	٢٨	١٢	اٺمن	اٺمن	پکيہ	ڪرڪ	
وسپت	٢٢	٢٩	١٣	اومي	نومي	اسليشا	ڪرڪ ١ م	
شڪر	٢٣	٣٠	١٤	ڏسمر	ڏسمي	مگها	سنگهہ	
ڇنڇر	٢٤	٣١	١٥	گيارس	گيارس	پو-ڦا	سنگهہ ٧ شام	ايڪادشي ورت
آرتوار	٢٥	١	١٦	ٻارس	ٻارس-تير	اترا-ڦا	ڪنيا	پردوش ڌن تيرس [نومبر
سومر	٢٦	٢	١٧	تيرس	چوڏس	هست	ڪنيا ١٠ راس	نرڪ چوڏس روپ چوڏس پ ١٠ را کان
منگل	٢٧	٣	١٨	چوڏس	—	چترا	تل	ڏياري لڪشمي پوڄن ٨ بجي راس پ
ٻڌر	٢٨	٤	١٩	اماس	اماس	سواتي	تل	ٻڙهم-ان ڪومت گوورڌن پوڄا [١٠ ص لاءِ
وسپت	٢٩	٥	٢٠	ٻڙوا	ٻڙوا	وشاکا	تل ١١ صبح	چنڊ درشن-ڀائن جو اڪساڻو ا

ڏرلي مهور ڏڪڻ نمل

سنڌارو آڻيو - هن وقت سڀ ڪنهن لاءِ مها ڪٺن ڏکيائون آهن پهچي او ودبا جو غلط اميراوءِ جڏهن مان پهدا
لڳي ٿو هٿ، وڏائي، اهنڪار، نشهن اي ادايي، چنو چشڪو، بد پرهيزي، ڪاري، اي روزگاري، هٿ جي
جي هنر، هسٽ باورهتي کان لڦرس، خرچ جي واڌ. (سوچ ڪريو)

جهاز هوائي جهاز، ريلوي ٽڪيٽ لاءِ ڏسو ويلسيمل بصرمل، بردرس ڪالباديوي روڊ ممبئي ٢

مهر ڪتي سمبت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ٦ نومبر کان ٥ ڊسمبر ١٩٦٤ تائين (ڪتي شڪل پکو)

ڏينهن	تاريخون سنڌي	تاريخون انگريزي	تاريخون اسلامي	لوڪ لگن	شراڌ لگن	نڪيتر	چنڊ رما ڪيتري تائين	شڀ ڏينهن، ورت، تهوار ۽ ٻيا ڏينهن - مها پرب
شڪر	١	٦	٢١	ايڪم	ايڪم	الراڌا	ورشچڪ	ڪارتڪ سڌي پاڙي جو تلڪ مسلم
ڇنڇر	٢	٧	٢٢	ٻيج	ٻيج	جيشٽا	ورشچڪ ١٠ را	[رجب .
آرتوار	٣	٨	٣٢	چوٿ	چوٿ	مول	ڌن	ڀدرا صبوح کان سڄ لٿي تائين
سومر	٤	٩	٢٤	پنجمي	پنجمي	پو.شا	ڌن ٩ صبوح	سو ڀاڳيہ پنچمي
منگل	٥	١٠	٢٥	ڇٺ	ڇٺ	الرا.شا	مڪر	
ٻڌر	٦	١١	٢٦	ستمي	ستمي	شروڻ	مڪر	ستمي ڀدرا ١٠ رات کان
وسپت	٧	١٢	٢٧	اٺمي	اٺمي	شروڻ	مڪر ٨ رات	گوپ اشٽمي پنچڪون ٨ رات کان
شڪر	٨	١٣	٢٨	نومي	نومي	ڌانشٽا	ڪنڀ	اومون شروع [ڀدرا ٢ م تائين
ڇنڇر	٩	١٤	٢٩	ڏسمي	ڏسمي	ستڀشا	ڪنڀ ٣ را	ڀدرا ٤ شام کان ١ رات
آرتوار	١٠	١٥	٣٠	گيارس	گيارس	پو-ڀا	مين	ايڪادشي ورت تلسي و واهہ پکم
سومر	١١	١٦	١	ٻارس	ٻارس	الرا-ڀا	مين	ورشچڪ سنڪرانت [شروع
منگل	١٢	١٧	٢	تيرس	تيرس	ريوتي	مين ١٠ ص	پردوش پنچڪون ختم ١٠ ص
ٻڌر	١٣	١٨	٣	چوڏس	چوڏس	اشوني	ميکهہ	چوڏس ڀدرا ١٠ رات کان
وسپت	١٤	١٩	٤	پورنما	پورنما	ڀر-ڪر	ميکهہ ٢ م	ستيہ نارائڻ پوڄن-گرونانڪ جنم
شڪر	١٥	٢٠	٥	ٻڙوا	ٻڙوا	روهڻي	ورکہ	منگهر وڌي [ڀدرا ٩ ص تائين
ڇنڇر	١٦	٢١	٦	ٻيج	ٻيج	مرگشر	ورکہ ٥ شام	ڀدرا ٤ رات کان
آرتوار	١٧	٢٢	٧	ٽيج	ٽيج	آردرا	مٿن	گڻيش چوٿ چنڊ ٩ بجي ٤٥ شا تائين
سومر	١٨	٢٣	٨	چوٿ	چوٿ	پنرو سو	مٿن ٧ شام	
منگل	١٩	٢٤	٩	پنجمي	ڇٺ	پکہ	ڪرڪ	
ٻڌر	٢٠	٢٥	١٠	ڇ-س	ستمي	اسليشا	ڪرڪ ١٠ را	ڀدرا صبوح ٧ کان سڄ لٿي تائين
وسپت	٢١	٢٦	١١	اٺمي	اٺمي	مگها	سنگهہ	
شڪر	٢٢	٢٧	١٢	نومي	نومي	پو-ڦا	سنگهہ ١٢ را	
ڇنڇر	٢٣	٢٨	١٣	ڏسمر	ڏسمي	الرا-ڦا	ڪنيا	
آرتوار	٢٤	٢٩	١٤	گيارس	گيارس	هست	ڪنيا	ايڪادشي ورت
سومر	٢٥	٣٠	١٥	ٻارس	ٻارس	چترا	ڪنيا ٩ ص	
منگل	٢٦	١	١٦	تيرس	تيرس	سواتي	تل	پردوش ڀدرا ١٢ رات کان ڊسمبر ٦٤
ٻڌر	٢٧	٢	١٧	چوڏس	چوڏس	وشاکا	تل ٧ شام	ڀدرا ٢ منجهند تائين
وسپت	٢٨	٣	١٨	اماس	اماس	انراڌا	ورشچڪ	اماس
شڪر	٢٩	٤	١٩	ٻڙوا	ٻڙوا	جيشٽا	ورشچڪ	منگهر سڌي
ڇنڇر	٣٠	٥	٢٠	ٻڙوا	ٻيج	مول	ڌن	چنڊ درشن

ذرعي ڪم ۽ ڏڪڻ عمل

سنڌ ۾ ورو ۽ آڪهو - ڪي وقت مکيہ ڪماون لهر ٣ ابهار لون - اڳي علي ڄاڻ [illegible]
[illegible]

مهر ناهوري سمت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ٦ ڊسمبر کان ٤ جنوري ١٩٦٥ع تائين (منگهر شڪل پکه)

ڏينهن	تاريخون سنڌي	تاريخون انگريزي	تاريخون سنڪرانت	لوڪ لٿ	شراڌ لٿ	نکيتر	چندرما ڪيتري تائين	هيمنت رتو - سو رڄ دکڻايڻ و ڏا ڏينهن - مها پرب	ڏرلي ڪور ڏکڻ لمبل
آرتوار	١	٦	٢١	پڙه	—	مول	ڏن	منگهر سڌي مسلم ٨ شهباڻ	سڌارو آڻيو - هن وقت مکه ڏکيائون لمبر ٣ قوت، لقاق، ٻڌي ايڪتا ڪال. شهر ۽ وڏا وڙهيل غريب ٻيا ٻهسجن. ڪو قرجي مارجي ٻيا ٻک موري ٻ. ٻاڙي وارو واجهو ٻ ايندس. ٻاڪ هرهڪ گهر جي ٻالمن ٻ ٻ اسهڪارو ٻيداوڏن کان تهه سياڻا ۽ زور. اهنج گهڻيا ايڪتا سان، اڃو ڪي و ديا ۽ سکيا سان ايڪتا اچڻي ٿاهي (سوچ ڪريو)
سومر	٢	٧	٢٢	ٻيج	ٻيج	پو.شا	ڏن ٥ شام	پڊرا ١٠ راست کان	
منگل	٣	٨	٢٣	چوٿ	چوٿ	الترا.شا	مڪر	پڊرا ٢ منجهند کان	
ٻڌر	٤	٩	٢٤	پنجمي	پنجمي	شروڻ	مڪر ٢ راست	پنجڪون ٢ راست کان	
وسپت	٥	١٠	٢٥	ڇٺ	ڇٺ	ڌانشٽا	ڪنڀ	چمپا ڇٺ	
شڪر	٦	١١	٢٦	ستمي	ستمي	سنڀشا	ڪنڀ	ستن پڊرا ٥ شام کان ٥ پرڀاست	
ڇنڇر	٧	١٢	٢٧	اٺمي	اٺمي	پو.ڀا	ڪنڀ ١٢ م		
آرتوار	٨	١٣	٢٨	اومي	اومي	الترا.ڀا	مين		
سومر	٩	١٤	٢٩	ڏسمي	ڏسمي	ريوتي	مين ٥ شام	پنجڪون ٥ شام تائين ٣ وا کان	
منگل	١٠	١٥	١	گيارس	گيارس	اشوني	ميکه	ايڪادشي ورت ڏن سنڪرانت گيتا	
ٻڌر	١١	١٦	٢	ٻارس	ٻارس	ڀرڻي	ميکه ٩ راست	پردوش [جيستي ٻي ٣ مرتائين	
وسپت	١٢	١٧	٣	تيرس	تيرس-چودس	ڪرتڪا	ورک		
شڪر	١٣	١٨	٤	چودس-پور	پورنما	روهڻي	ورک ١١ راست	چندرگرهڻ ستيالاريڻ ٻي ٨ ص کان	
ڇنڇر	١٤	١٩	٥	ٻڙوا	ٻڙوا	مرگهشر	مٿن	[٨ راست	
آرتوار	١٥	٢٠	٦	ٻيج	ٻيج	آردرا	مٿن ٢ راست	پوهه وڏي	
سومر	١٦	٢١	٧	ٽيج	ٽيج	پنرواسو	ڪرڪ	پڊرا ١٢ منجهند کان ١٠ راست	
منگل	١٧	٢٢	٨	چوٿ	چوٿ	اسليشا	ڪرڪ	گڻيش چوٿ چنڊ ٩ بجه	
ٻڌر	١٨	٢٣	٩	پنجمي	پنجمي	مگها	سنگهه		
وسپت	١٩	٢٤	١٠	ڇٺ	ڇٺ	پو.ڦا	سنگهه	پڊرا سج لٿي کان ٦ پرڀاست	
شڪر	٢٠	٢٥	١١	ستمي	ستمي	الترا.ڦا	سنگهه ١٠ ص		
ڇنڇر	٢١	٢٦	١٢	اٺمي	اٺمي	هست	ڪنيا		
آرتوار	٢٢	٢٧	١٣	اومي	اومي	چترا	ڪنيا ٤ شام	پڊرا پرڀاست ٦ کان	
سومر	٢٣	٢٨	١٤	ڏسمي	ڏسمي	سواتي	تل	پڊرا ٦ شام تائين	
منگل	٢٤	٢٩	١٥	گيارس	گيارس	وشاکا	تل ١٢ راست	ايڪادشي ورت	
ٻڌر	٢٥	٣٠	١٦	ٻارس	ٻارس	وشاکا	ورشچڪ		
وسپت	٢٦	٣١	١٧	تيرس	تيرس	انراڌا	ورشچڪ	پردوش پڊرا ٩ راست کان	
شڪر	٢٧	١	١٨	چودس	چودس	جيشٽا	ورشچڪ ٢ ام	جنوري ١٩٦٥ پڊرا ٩ ص ڪر	
ڇنڇر	٢٨	٢	١٩	اماس	اماس	مول	ڏن	اماس	
آرتوار	٢٩	٣	٢٠	ٻڙوا	ٻڙوا	پو.شا	ڏن ١٠ راست	پوهه سڌي	
سومر	٣٠	٤	٢١	پڙه	پڙه	الترا.شا	مڪر	چنڊ درشن	

مهنو پوهه سنبت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ٥ جنوري کان ٣ فيبروري ١٩٦٥ تائين (پوهه شڪل پکه)

ڏينهن	تاريخون: سنڌي	تاريخون: انگريزي	تاريخون: سنڪرانت	لوڪ لٽ	شراڌ لٽ	نکيٽر	چندرما ڪيتري تائين	هيمنت رتو - سورج اترائڻ وڏا ڏينهن - مهاپرب	ڌرتي محور الرعمل
منگل	١	٥	٢٢	ٽيج	ٽيج	شروڻ	مڪر	پوهه سڌي مسلم ٩ رمضان	سڌارو آڪيو- هن وقت ڏڪايون لمبر ٤. ڏينهن گهٽائڻ لاءِ سرڪاري قائدا ۽ مهالمائن جا اپديس جام. انهيءَ جو پي اثر ۽ وڏيڪ خراب. شاهوڪار جي شاهوڪاري. خالدان جي عزت. ايماندارن جو ايمان. هندو جاليءَ جو سون برابر قرض پتوروت ڏرم ۽ لاري چرلر سڀ ڪجهه پوو برباد ٿئي. (سوچ ڪري سڌارو آڻيو)
ٻڌر	٢	٦	٢٣	چوٿ	چوٿ	ڌنشٽا	مڪر ١٠ ص	پنجڪون ١٠ صبوح کان پدرا	
وسپت	٣	٧	٢٤	پنجمي	پنجمي	ستڀشا	ڪنڀ	پدرا ٧ صبوح تائين [٧ شام کان	
شڪر	٤	٨	٢٥	ڇٺ	ڇٺ	پوربا	ڪنڀ ٧ شام		
ڇنڇر	٥	٩	٢٦	ستمي	ستمي	الرا-پا	مين		
آرتوار	٦	١٠	٢٧	اٺمي	اٺمي	ريوتي	مين ١٢ رات	ستمي پنجڪون ختم ١٢ رات ٻ ٨ ص	
سومر	٧	١١	٢٨	نومي	نومي	اشوني	ميکه	[کان ٨ رات	
منگل	٨	١٢	٢٩	ڏسمي	ڏسمي	ڀرٽي	ميکه ٥ رات	پدرا اسپاٽي ٻڌر مدد ١٣ ڏينهن کان ارا	
ٻڌر	٩	١٣	١	گيارس	گيارس	ڪرتڪا	ورک	ايڪادشي ورت مڪر سنڪرانت	
وسپت	١٠	١٤	٢	ٻارس	ٻارس	روهڻي	ورک	اترائڻ پنج ڪال لوهوري [لعل لوئي	
شڪر	١١	١٥	٣	تيرس	تيرس	مرگهشر	ورک ٨ ص	پردوش-	
ڇنڇر	١٢	١٦	٤	چوڏس	چوڏس	آردرا	مٿن	چوڏس پدرا ٩ ص کان ٦ ٻڻ رات	
آرتوار	١٣	١٧	٥	پورما	پورما	پنروسو	مٿن ٩ ص	ستيه نارائڻ ماگهه سنان شروع	
سومر	١٤	١٨	٦	ڀڙوا	ڀڙوا	پکه	ڪرڪ	ماگهه وڏي	
منگل	١٥	١٩	٧	ٻيج	ٻيج	اسلشا	ڪرڪ ١ م	پدرا ١٠ رات کان	
ٻڌر	١٦	٢٠	٨	ٽيج	ٽيج-چو	مگها	شنگهه	گڻيس چوٿ چنڊ ٩ ٻج ٻ ١٠ ص تائين	
وسپت	١٧	٢١	٩	چوٿ	پنجمي	پو-ڦا	شنگهه ٥ شام		
شڪر	١٨	٢٢	١٠	پنجمي	ڇٺ	الرا-ڦا	ڪنيا		
ڇنڇر	١٩	٢٣	١١	ڇٺ	ستمي	هسٿ	ڪنيا ١١ رات	پدرا ٩ صبوح کان ٨ رات	
آرتوار	٢٠	٢٤	١٢	ستمي	اٺمي	چترا	تل		
سومر	٢١	٢٥	١٣	اٺمي	نومي	سواتي	تل		
منگل	٢٢	٢٦	١٤	نومي	ڏسمي	وشاکا	تل ٨ ص	برجاوادي ڏينهن پدرا رات کان	
ٻڌر	٢٣	٢٧	١٥	ڏسمي	—	الراڌا	ورشڪ	پدرا ٩ صبح تائين	
وسپت	٢٤	٢٨	١٦	گيارس	گيارس	جيشٽا	ورشڪ ٧ شا	ايڪادشي ورت	
شڪر	٢٥	٢٩	١٧	ٻارس	ٻارس	مول	ڌن	پردوش	
ڇنڇر	٢٦	٣٠	١٨	تيرس	تيرس	پو-شا	ڌن	پدرا ٥ شام کان ٥ پرڀات	
آرتوار	٢٧	٣١	١٩	چوڏس	چوڏس	الرا-شا	مڪر	پنجڪون شروع ٧ صبح کان	
سومر	٢٨	١	٢٠	اماس	اماس	شروڻ	مڪر	سوموتي اماس فيبروري	
منگل	٢٩	٢	٢١	ڀڙوا	ڀڙوا	ڌنشٽا	مڪر ٦ شام	ماگهه سڌي:	
ٻڌر	٣٠	٣	٢٢	ٻيج	ٻيج	ڌنشٽا	ڪنڀ	چنڊ درشن-	

مهنو ماگهه سمت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ٤ فيبروري کان ٣ مارچ ١٩٦٥ تائين (ماگهه شڪل پکيه)

ڏينهن	تاريخون: سنڌي	انگريزي	مسلماني	لوڪ تٿ	شراڌ تٿ	نکيتر	چندرما ڪهڙي راس	ششر رتو - سورج الرائٽ ۽ وڏا ڏينهن - مهاپرب
وسپت	١	٤	٢٣	ٽيج	ٽيج	سٽيڀشا	ڪنڀ ٢ رات	ماگهه سڌي مسلم ١٠ شوال
شڪر	٢	٥	٢٤	چوٿ	چوٿ	پو-ڀا	مين	پدرا ١٢ منجهند کان ١١ رات
ڇنڇر	٣	٦	٢٥	پنچمي	پنچمي	اترا-ڀا	مين	بسنت پنچمي حقيقتراءِ
آرتوار	٤	٧	٢٦	ڇٺ	ڇٺ	ريوتي	مين ٩ ص	پنچڪون ختم ٩ ص [شهيدي
سومر	٥	٨	٢٧	ستمي	ستمي	اشوني	ميک	ماگهي ستمي پدرا ٨ رات کان
منگل	٦	٩	٢٨	اٺمي	اٺمي	ڀر-ڪر	ميک ٢ م	ڀيشم اشٽمي پدرا ٨ صبوح تائين
ٻڌر	٧	١٠	٢٩	نومي	نومي	روهڻي	ورک	
وسپت	٨	١١	٣٠	ڏسمي	ڏسمي	مرگهشر	ورک ٥ شام	پدرا ڇهه بجه رات کان
شڪر	٩	١٢	١	ڳيارس	ڳيارس	آردرا	مٿن	ايڪادشي ورت ڪنڀ سنڪرانت
ڇنڇر	١٠	١٣	٢	ٻارس	ٻا-تير	پنروسو	مٿن ٧ شام	پردوش- [پدرا ١ منجهند تائين
آرتوار	١١	١٤	٣	تير-چوڏ	چوڏس	پکهه	ڪرڪ	چوڏس پدرا ٻارهين ٦ کان
سومر	١٢	١٥	٤	پورنما	پورنما	اسليشا	ڪرڪ ٩ را	ستيهنارائڻ پدرا ٤ شام تائين
منگل	١٣	١٦	٥	ٻڙوا	ٻڙوا	مگها	سنگهه	ڦاڳڻ وڏي
ٻڌر	١٤	١٧	٦	ٻيج	ٻيج	پو-ڦا	سنگهه ١٢ رات	
وسپت	١٥	١٨	٧	ٽيج	ٽيج	اترا-ڦا	ڪنيا	پدرا ١٢ منجهند کان ١١ رات
شڪر	١٦	١٩	٨	چوٿ	چوٿ	هست	ڪنيا	گڻيس چوٿ چنڊ ٩ بجه
ڇنڇر	١٧	٢٠	٩	پنچمي	پنچمي	چترا	تل	
آرتوار	١٨	٢١	١٠	ڇٺ	ڇٺ	سواتي	تل	پدرا ١١ رات کان
سومر	١٩	٢٢	١١	ستمي	ستمي	وشاکا	تل ٣ م	پدرا ١١ صبوح تائين
منگل	٢٠	٢٣	١٢	اٺمي	اٺمي	انوراڌا	ورشڪ	
ٻڌر	٢١	٢٤	١٣	نومي	نومي	جيشٽا	ورشڪ ٢ را	
وسپت	٢٢	٢٥	١٤	ڏسمي	ڏسمي	مول	ڌن	پدرا ٤ شام کان ٤ رات
شڪر	٢٣	٢٦	١٥	ڳيارس	ڳيارس	پو-شا	ڌن	
ڇنڇر	٢٤	٢٧	١٦	ڳيارس	ٻارس	پو-شا	ڌن ١ م	ايڪادشي ورت
آرتوار	٢٥	٢٨	١٧	ٻارس	—	اترا-شا	مڪر	پردوش شڪراست (تارو ٻڌي)
سومر	٢٦	٢٩	١٨	تيرس	تيرس	شروڻ	مڪر ١ رات	پنچڪون شروع ١ بجي رات
منگل	٢٧	١	١٩	چوڏس	چوڏس	ڌنشٽا	ڪنڀ	شوراتري [مارچ ١٩٦٥
ٻڌر	٢٨	٢	٢٠	اماس	اماس	سٽيڀشا	ڪنڀ	اماس
وسپت	٢٩	٣	٢١	ٻڙوا	ٻڙوا	پو-ڀا	ڪنڀ ١٠ ص	چنڊ درشن- ڦاڳڻ سڌي

ڏرلي مدور الرامل

سنڌارو آٺون - هن وقت ڏکيائون لمبر ٥- مالي حالت اڳي ... [illegible]

جهاز هوائي جهاز؛ ريلوي ٽڪيٽ لاءِ ڏسو وينسيمل بصرمل؛ پردرس ڪالباديوي روڊ، امبئي ٢.

مهنو ڦڳڻ سنبت ٢٠٢١ شاڪ ١٨٨٦ برابر ٥ مارچ کان ٣ اپريل ١٩٦٥ لاءِ (ڦاڳڻ شڪل پکيه)

ڏينهن	تاريخون سنڌي	تاريخون انگريزي	تاريخون سنڪرانت	لوڪ تٿ	شراڌ تٿ	نکيتر	چندرما ڪهڙي راس	شهر رڻو - سوراه الرائط و ڏا ڏينهن - مهاپرب
شڪر	١	٥	٢٢	ٻهج	ٻهج	الرا-ڀا	مين	ڦاڳڻ سڌي مسلم ١١ ذوالقد
ڇنڇر	٢	٦	٢٣	ٽيج	ٽيج	ريوتي	مين ٤ شام	پنجڪو ن ختم ٤ شام، ميا ر واس کان
آرتوار	٣	٧	٢٤	چوٿ	چوٿ	اشوني	ميکه	پدرا ١ مجهند تائين
سومر	٤	٨	٢٥	پنجمي، ڇٺ	پنجمي	ڀرڻي	ميکه ١٠ رات	
منگل	٥	٩	٢٦	ستمي	ڇٺ	ڪرتڪا	ورکه	ڦاڳڻي ستمي
ٻڌر	٦	١٠	٢٧	اٺمي	ستمي ـ اٺمي	روهڻي	ورکه ١٢ رات	هولاشٽڪ پدرا ٧ ص کان ٧ شام تائين
وسپت	٧	١١	٢٨	نومي	نومي	مرگشر	مٿن	
شڪر	٨	١٢	٢٩	ڏسمي	ڏسمي	آردرا	مٿن ٢ رات	
ڇنڇر	٩	١٣	٣٠	گيارس	گيارس	پنروسو	ڪرڪ	ڦايڪادشي ورت پدرا ١١ ص کان ١١ را
آرتوار	١٠	١٤	١	ٻارس	ٻارس	پکيه-ا	ڪرڪ ٦ ٻارهين	مينارڪ (مين سنڪرانت شروع)
سومر	١١	١٥	٢	تيرس	تيرس	مگها	سنگهه	پردوش [پدرا ٥ شام کان ٣ را
منگل	١٢	١٦	٣	چوڏس	چوڏس	پوفا	سنگهه	هولي-رات ساڍي ٣ بجي پرالدي
ٻڌر	١٣	١٧	٤	پورما	پورما	الرا-ڦا	سنگهه ١٠ ص	ستيه نارائڻ ڏو ڙيو
وسپت	١٤	١٨	٥	ٻڙوا	ٻڙوا	هست	ڪنيا	چيٽ وڏي
شڪر	١٥	١٩	٦	ٻهج	ٻهج	چترا	ڪنيا ٣ م	پدرا ١ بجي رات کان سياٽي مجهند
ڇنڇر	١٦	٢٠	٧	ٽيج	ٽيج	سواتي	تل	گڻيس چوٿ چنڊ ٩ وڳي [٢ بجي تائين
آرتوار	١٧	٢١	٨	چوٿ	چوٿ	وشاکا	تل ١١ رات	
سومر	١٨	٢٢	٩	پنجمي	پنجمي	الراڌا	ورشڪ	
منگل	١٩	٢٣	١٠	ڇٺ	ڇٺ	الراڌا	ورشڪ	پدرا ٥ شام کان ١٠ رات تائين
ٻڌر	٢٠	٢٤	١١	ستمي	ستمي	جيسٽا	ورشڪ ١٠ ص	
وسپت	٢١	٢٥	١٢	اٺمي	اٺمي	مول	ڌن	
شڪر	٢٢	٢٦	١٣	اومي	اومي	پو-شا	ڌن ٧ شام	
ڇنڇر	٢٣	٢٧	١٤	ڏسمي	ڏسمي	الرا-شا	مڪر	پدرا ١٢ مجهند کان ١١ رات
آرتوار	٢٤	٢٨	١٥	گيارس	گيارس	شروڻ	مڪر	ايڪادشي ورت
سومر	٢٥	٢٩	١٦	ٻارس	ٻارس	ڌنشٽا	مڪر ٩ ص	پنجڪو ن شروع ٩ صبوح کان
منگل	٢٦	٣٠	١٧	تيرس	تيرس	ستڀشا	ڪنڀ	پردوش پدرا ٻارهين ٦ کان
ٻڌر	٢٧	٣١	١٨	چوڏس	چوڏس	پو-ڀا	ڪنڀ ٧ شام	پدرا شام ٦ بجي تائين
وسپت	٢٨	١	١٩	اماس	اماس	الرا-ڀا	مين	اماس اورالا شروع اپريل ١٩٦٥
شڪر	٢٩	٢	٢٠	ٻڙوا	ٻڙوا	ريوتي	مين	چيٽ وڏي ايڪاڻو ١
ڇنڇر	٣٠	٣	٢١	ٻهج	ٻهج	اشوني	مين ٧ ص	چيٽي چنڊ پنجڪو ن ختم ٧ ص ” ٢

ڏرلي معمور الو امل

سڌارو آڌيو - مٿان کان لکيل سڀ اهنجه ڏکيائون دور ڪرڻ لاءِ امت ايون يوجنائون رٿون صلاحون ۽ اپديش ور هين کان هلندڙ جاري هلائيندڙ ۽ انهڪ ۽ حالتون خود ڏسو وينا. جيڪي ڪاله هئو سو اڄ ناهي. جيڪو اڄ ڏسو ٿا تنهن جو سياڻي آسرو ني ڪوناهي. سنڌو نپٽو تو هر سال پڌائي ته وامت وڏن جي سکدائي آهي.

وهانون جا مهورت

چيٽ	٣٠	ٻڌر	برابر	١٣	مئي	١٩٦٤
ويساک	١	وسپت	"	١٤	"	"
"	٥	سومر	"	١٨	"	"
"	٧	ٻڌر	"	٢٠	"	"
"	١١	آرتوار	"	٢٤	"	"
"	١٥	وسپت	"	٢٨	"	"
"	١٧	ڇنڇر	"	٣٠	"	"
"	١٨	آرتوار	"	٣١	"	"
"	٢٣	شڪر	"	٥	جون	"
"	٢٥	آرتوار	"	٧	"	"
چيٽ	٢٠	ٻڌر	"	١	جولاءِ	"
"	٢١	وسپت	"	٢	"	"
"	٢٢	شڪر	"	٣	"	"
"	٢٥	سومر	"	٦	"	"
آکاڙ	٥	ٻڌر	"	١٥	"	"
ڪتي	١٥	شڪر	"	٢٠	نومبر	"
"	٢٢	شڪر	"	٢٧	"	"
"	٢٣	ڇنڇر	"	٢٨	"	"
"	٢٤	آرتوار	"	٢٩	"	"
"	٢٥	سومر	"	٣٠	"	"
"	٣٠	ڇنڇر	"	٥	ڊسمبر	"
ناهري	١	آرتوار	"	٦	"	"
"	٤	ٻڌر	"	٩	"	"
"	٩	سومر	"	١٤	"	"
پوهه	١٥	مڱل	"	١٩	جنوري	١٩٦٥
"	١٧	وسپت	"	٢١	"	"
"	١٨	شڪر	"	٢٢	"	"
"	٣٠	ٻڌر	"	٣	فيبروري	"
ماگهه	١	وسپت	"	٤	"	"
"	٢	شڪر	"	٥	"	"
"	١٤	ٻڌر	"	١٧	"	"
"	١٥	وسپت	"	١٨	"	"

جڻين جا مهورت

چيٽ	٣٠	ٻڌر	برابر	١٣	مئي	١٩٦٤
ويساک	٧	ٻڌر	"	٢٠	"	"
"	٨	وسپت	"	٢١	"	"
"	٩	شڪر	"	٢٢	"	"
"	١٥	وسپت	"	٢٨	"	"
"	١٨	آرتوار	"	٣١	"	"
پوهه	١٥	مڱل	"	١٩	جنوري	١٩٦٥
"	١٧	وسپت	"	٢١	"	"
"	٣٠	ٻڌر	"	٣	فيبروري	"
ماگهه	١	وسپت	"	٤	"	"
"	١٤	ٻڌر	"	١٧	"	"
"	١٥	وسپت	"	١٨	"	"

تارو ٻڏل

وسپت تارو ٻڏندو ٢٨ پرشوتم برابر ١٢ اپريل کان ٢٨ چيٽ ١١ مئي تائين.

شڪر تارو ٻڏل- مڱل ٥ چيٽ برابر ١٦ جون کان ١٤ چيٽ برابر ٢٥ جون تائين ٻيو دفعو شڪر تارو ٻڏل- آرتوار ٢٥ ماگهه برابر ٢٨ فيبروري ١٩٦٥ کان ٻه مهنا هلندو.

ڌنارڪ (ڌن سنڪرانت) مڱل ١٠ ناهري برابر ١٠ ڊسمبر ١٩٦٤ کان ٨ پوهه برابر ١٣ جنوري ١٩٦٥ تائين.

مينارڪ- (مين سنڪرانت) آرتوار ١٠ ڦڳڻ برابر ١٤ مارچ ١٩٦٥ کان ١١ ڦڳڻ برابر ١٣ اپريل ١٩٦٥ تائين

نوٽ- ڌنارڪ، مينارڪ ۽ تاري ٻڏڻ جي وقت ۾ وهانءُ ۽ ٻيا شڀ ڪارج نه ڪرڻ گهرجن.

گروجن جا مهاپرب

شري گرو هرراءِ صاحب اوتار ٢٧ جنوري ١٩٦٤
" هرراءِ صاحب گرياڻي ١٢ مارچ "
" انگد صاحب جوتي جوت ١٥ اپريل "
" هرگوبند صاحب " ١٧ " "
" هرڪشن صاحب " ٢٥ " "
" تيغ بهادر صاحب اوتار ٢ مئي "
" ارجن ديو صاحب " ٤ " "
" امرداس صاحب اوتار ٢٥ مئي "
" ارجن ديو صاحب شهيدي ١٣ جون "
" هرگوبند صاحب اوتار ٢٦ " "
" هرڪشن صاحب " ٢ آگسٽ "
" رامداس صاحب جوتي جوت ٩ سيپٽمبر "
" امرداس صاحب " ٢١ " "
" گرو نانڪ ديو " ٣٠ " "
" رامداس صاحب اوتار ٢٢ آڪٽوبر "
" هرراءِ صاحب جوتي جوت ٢٩ " "
" گرو گرنٿ صاحب گرياڻي ٦ نومبر "
" گوبند سنگهه جوتي جوت ٩ " "
" نانڪ ديو اوتار ١٩ " "
" تيغ بهادر شهيدي ٩ ڊسمبر "
بابا اجيت سنگهه " ٢٢ " "
" جهوجهار سنگهه " ٢٢ " "
" زورآور سنگهه " ٢٧ " "
" فتح سنگهه " ٢٧ " "

موڪلون

مهاراشٽر سرڪار ١٩٦٤ لاءِ هيٺيان موڪلن جا ڏينهن مقرر ڪيا آهن

نئون سال	اڱر ١ جنوري ١٩٦٤	
مهاشوراتري	منگل ١١ فيبروري	"
رمضان عيد	ڇنڇر ١٥ "	"
گڍي پڙوا	ڇنڇر ١٤ مارچ	"
امبيڊڪر جينتي	منگل ١٤ اپريل	"
مهاوير جينتي	شڪر ٢٤ "	"
مهاراشٽرا ڏينهن	شڪر ١ مئي	"
شيواجي جينتي	اڱر ١٣ "	"
محرم	ڇنڇر ٢٣ "	"
تلڪ ورسي	ڇنڇر ١ آگسٽ	"
آزادي ڏينهن	ڇنڇر ١٥ "	"
گڻيش چترٿي	اڱر ٩ سيپٽمبر	"
گانڌي جينتي	شڪر ٢ آڪٽوبر	"
دسهرو	وسپت ١٥ آڪٽوبر	"
ڏياري	منگل ٣ نومبر	"
ناتال	شڪر ٢٥ ڊسمبر	"

نوٽ:- پرجاوادي ڏينهن ٢٦ جنوري ۽ پارسين جو نئون سال ٣٠ آگسٽ آچر تي آرتوار تي آهن.

شڪر گذاري:- هن پستڪ جي ڇپائيءَ جا پئسا لاڙڪاڻي واري ڀائي سڳنيمل گوڏومل ڪڪريجا، لوهه جا واپاري، ڪلياڻ ڪئمپ ٣، ڀرانا صاحب سومن مل جي پوتر يادگيريءَ ۾ ڏولهن طور ڀريا آهن. (ڌنيواد)

اڏياءَ ٽيون- سماجڪ اوسٿا ورڻن

ٽپٽي ۾ مهين جي ٻاسن ڪان لکيل سماجڪ اوسٿا اول پڙهو ۽ واقف ٿيو، ٽپٽي ۾ لکيل ٽئين تاريخن ۾ مهاپرشن ۽ ٻهمڻن وڏن جا جنم ڏڻ ۽ ورسيون ڏوم ڌام سان اچي ڪان وڏيڪ ٻيون ملهائجن ٿا فقط ٻاهريون ڏيکاءَ انهن مهاپرشن جواه وڏن جو آدرش آچار وهنوار ڪنهن کي وٽي ڪو نه ٿو. اڄ سڀ ڪنهن کي پسند آهي ڇڙواڳي ۽ آزادي هٿ ايمان ۽ وڏائي ڇڏي، مطلب لاءِ هيٺ پرو ٿيي هلڻ لاءِ ڪير به تيار ڪونهي تازو هن سال جا ٻه مثال ونو—

١- جئپور ۾ سنڌين جو ميلاپ ٿيو آڪٽوبر ٦٣ ۾— مجهن عربي سنڌي ۽ ديوناگري اکرن لي، ١٠ سالن کان هلندڙ ڪشمڪشا چالو، آخر ٿيا ۽ ٺهراءُ پاس سرڪار کي موڪليل ته عربي سنڌي اکرن ۾ ئي اسان جي ٻولي سنڌي سڪاريو ماڃو ئي مرڻ (گهور ڏاهن) وري اخبارن ۾ پڙهيون ته انهن ٺهراءُ پاس ٿيو ئي ڪونهي. هاڻي ٻي ڌر ديوناگري ۾ سنڌي ٻولي سڪارڻ جا ٺهراو پاس ڪري سرڪار کي موڪلي. اهو اکرن لاءِ جهيڙو ۽ ڦوٽ لفاق ١٠ سالن کان چالو رکندڙ ٻه آهن اهڙي سماج سڌارڪ، عالم فاضل، پڙهيل ڪڙهيل پر ٿريل اصل نه جهڪڏهن ٿريل هجن ها ته اکرن لاءِ آپت جو ورود ايترا سال هلائين ئي ڪين ها.

ٻيو مثال:- هن سال ٦٣ ۾ دسهڙي ڏياريءَ جو رواو ساري هندستان ۾، بمبئي مهاراشٽر ۽ پنجاب اڳواٽ اپلون ڪيڻون دسهڙي پاس، سيني انهن ڪيو، پر سنڌين جي وڏي سواميءَ ساڌٻيلي جي سنت لڪي سرڪار سان ساٿ ڏو لکي ٿي لکن سنڌين ٻسان ۽ نه وري ودوان براهمڻ جي اپل اوناپانهن. دسهڙو آڪٽوبر ڏياري نومبر ۾ ڪري سنڌين ۾ جدائي پيدا ڪيائون، ڇاڪاڻ ته سنڌ ۾ دسهڙو ڏياري ٻه ملهائڻ لاءِ ٻه نه اهڙي سنڌي سيٺيون شاهوڪار توڙي غريب رهي عامل ٿيا.

نيڪي مريادا- آهي ته جنهن شهر ۾ آستان هجي، جتي رهجي اتي ٻهنجي ۽ لوڪن جي ميلاپ ۾ ئي رهڻ واجب آهي. پر اڄ هر ڪنهن کي کپي ڇڙواڳي آزادي، جنهنجو نتيجو ملي پيو ڦوٽ ۽ نفاق. هڪ ٻئي کي دسڻ ڪيرائڻ ۽ هڪ ختم ڪرڻ ۾ خوش. سڌاري جا جتن اپاو اڻ اوان اوان اهڪ هلندڙ. پر اثر ڪنهن تي ڪو نه- ڇاڪاڻ ته علم، سکيا ۽ سنگت اها نه آهي. جهڙا اڳي هئي.

ٽپٽي مان امبر ٽيون سکيا ملندي سماجڪ - هر هڪ منش خواه ٻيون کي ڪن حدن تائين هڪ ٻئي سان ٻڌل ضرور رهڻو آهي. جڏهن اهو دستور چالو هو تڏهن هٿو براهمڻن جو راڄ جن اها سکيا ٻئي ڏني. اڄ اهڙي براهمڻ ٻيا آهن ٿوهان جي ڪيسي ۾ انهن جي جاءِ ٻري پين. ڪرڻو فيصلو. ته سماج ۾ اڳي سڌريل هئي يا اڄ....؟

(اڏياءُ ٽيون سماپت)

اڏياءُ چوٽون ڌارمڪ اوسٿا ورڻن

> پکيان پيٽي جل نا ڪٽي
> نديان ڪٽي نه نير
> ڌرم ڪيئي ڌن نا ڪٽي
> ڪهه گئي داس ڪبير

سائين لوڪن جا وچن ۽ واڪيه ته سورهن آنا سچا پر سمجهڻ وارو ڪو سمجهي. سوال آهي ته ڌرم ڪهڙو ۽ ڌرم جا ڪي ڦل ٿو چکجي....؟ جنهن لاءِ ڌن ڌرم ڪجي. ڌن جا مالڪ ته اڳي ڪان به اڄ گهڻو ڌن ڌرم پيا ڪن. الهيءَ ۾ ته ڪو به شڪ ڪونهي ته انهن جو ڌرم ۾ ڌن ڏيڻ سان ڪنهن وڪوا هوالدو. پر گهٽي ۾ گهٽو ڪنجن ۾ پيڙجن پيا اهـي جهڙي ڌرم جي ڌن مان لاڀ وٺندڙ آهن. وٺو مثال-

١. علم وديا جو وڪاس ۽ واڌپو وڌائڻ لاءِ- پاٺشالائون اسڪول ڪاليج، ڪولڻ لاءِ ڌن ڌرم ڪرڻ ته تمام چڱو پر الهيءَ ڌرم جي ڌن وسيلي جهڙي لاڀ پيا وٺن (وديارٿي) انهن جو آدرش، اصول، ايمانداري وغيره اخلاقي ڌن پيو لٽجي ۽ ڪنجي. ورلـو ڪو هوندو جيڪو ان لاءِ پورو- (مڏڪر يا موامف) ٢. سنت سادو مهاتمائن وغيره سيڪو پيو اپديش ڏني ته پکوان اڻو غريبن ۾، انهن جي پرگهور لهو ۽ سيوا ڪريو-سٽ وچن ڪري ڌن ۽ ان وراهڻ جو ڌرم اڳي ڪان اڄ جهجهو پيو هلي. پر جن ورتو ۽ کاڌو. انهن جا هڏ وڌي ويا، انهن مان غيرت وئي، پورهئي ڪان پوتني، ڪمائڻ ڪـان ڪريا، پڙڻ لي ٿريا
(مڏڪر خواه موامف)

٣. سرڪاري خواه ڌنوانن جون اسپتالون، دواخانا، ڌرمائو ڌن مان ٺهيل. مراد پياڪ ڪي سک پهچائڻ جي. پر جن ورتو انهن مان لاڀ يا فائدو اهي پاسي-ڌائين اهو. پنهنجو هوش هر صحت سنڀالڻ جو فرض ۽ اخلاقي خزانو وڃو انهن جو به کوٽ ڪاٽي ۾. اڄ ڏرڏر پيا پٽڪن اهيئي اسپتالون خواه ڊاڪٽر انهن کي ڌڪا ڏيئي پيا ٻاهر ڪڍن: ثابتيءَ لاءِ مٿيان به ٽي مثال ٿي ڪافي آهن وڌيڪ توهان چوڌاري نهاريو ۽ ڏسو ته ڌرمائو ڌن سان جهڙي ڪار به ڪم هليا آهن، يا هلن پيا انهن جي آسري ۾ عام لوڪن جــو اوائلي حياءُ شرم ۽ آدرش اخلاق جو خزانو کوٽ کاٽي ۾ آهي يا واڌ ۾....؟

سوال ٿو اٿي ته چڱي ڪم جو نتيجو خراب ڇو ٿو اٿي ٺهن ڪري اهـي چڱا ڪم چڙي ڏجن ڇا....؟ سڌو سنئون ثابتيءَ سان اڪن اڳيان جواب ڏسو پيا ته- پڙهڻ پرجهڻ (سمجهڻ) جو پاڻ ۾ وڏو فرق ڦير، جن سهي سچائو پير روحل رات نه ڏنکي معني چڱا ڪم چڏيا نه آهن. پر جنهن اصولي ٿئي پيو- سو سهي واٽ سان نه آهي. ۽ سهي واٽ پٽائيندڙ اپديشڪ آهن اڄ مکين ڪان به گهٽا. گهڻو مکم جو واڌارو آهي موت جـي ليشاني. جڏهن اڳي سهي واٽ سان لوڪ پئي هليا تڏهن اهڙا اهـڃ، دک سور ڪونه هوا ۽ تڏهن هئو براهمڻن جو راڄ. انهن پئي سهي واٽ جــي سکيا ڏني. اڄ اهيئي براهمڻ پيا آهن توهان جي ڪيسي ۾. جنهن شيئهن سرڪس جي پڃري ۾ پيلا ڇو. ڇا سبب ؟

[اڏياءُ چوٽون سماپت]

اڌياءُ پنجون

آرٿڪ (مالي حالت) اوسٿا ورڌن (ٻاڍو ڀيريون)

مالي حالت- ٺيڪ رکڻ لاءِ ضروري آهن ٻه ڳالهيون- هڪ تندرستي، ٻيو قدرتي قانون موجب ڪرم (ڪم) ڪرڻ. سٺي تندرستي لاءِ ڪپي سخت ٻرهم وات ۽ ولاس جي. (اڄ اها ٻرهمڻ ناهي.) ڪرم (ڪم) آهي ان قسمن جو. اول ٻه ڀاڻ، ٻوڇاڻ، ٻرار ٿنا يگيه هون آدڪ ڪرم (ڪم) ڪري ايشور جو آسرو وٺڻ. تنهن بعد محنت پورهيو ڏنڌو واپار وغيره ڪمائڻ جا ڪرم (ڪم) ڪرڻ. نيٺ ٻه ڏال! قدرتي قانون ايمن موجب ساعت مهل وقت جو ويچار ڪري سچائي ايمانداريءَ سان ڪمائڻ جو ڪرم (ڪم) ڪرڻ. ليڪن اڄ سچائي ايمانداري ۽ ايشور آسري بدران يا بي ايماني ٺڳيا آسرا جو حال وڌيل ۽ وڌندڙ آهي.

جڏهن اڳي اهڙن قانون ايمن تي ٻڌي هليا تڏهن گهٽي ڀاڳي سڀ ڪجهه ٺيڪ، سک ۽ سنتوش هئو ۽ ٻڍاپو ڏاڍو سٺو ٿي. اهڙو واپو معذول ناهڻ ۽ ڏاڍ رکڻ واسطي هر طرح جا حيلا وسيلا ڪم آڻي چڱائيءَ جي راهه تي هلائڻ لاءِ ويد شاستر ۽ شري گيتا آدڪ ڌرمي پستڪن جي وچن موجب ابدي هوندو هئو هڪ فقط ٻراهمڻ- اڄ ابدي آهن اهڙ، وڌن جي مشهور ڪهاوت آهي ته ٻن جوين ور- تنهن جو مطلب ٻه گهر اها حالت ڏسجي پئي. اڄ ڪٿي ڪٿري نه سياڻپ ۽ سائنس پيدا ٿي. پر هر سال نيٺي مان سڪيا ملي آيو ته وڌن جو وهنوار تي سدا سڪدائي اٿو (سوچ ڪريو).

آرٿڪ اوسٿا ورڌن ٻاڍو ڀيو (گهرو علاج)

مدد موسم جي هيٺ ڦير يا غفلت سبب ٻرهمچاري ٻه ڪڏهن نه ڇڏن نه ناچگو ٿيو پوي. ٻيو- جنهن جي طاقت ڪم آهي، تنهن تي بيماري جو حملو گهٽ ٿئي ٿو. گڏوڙ ان چئن سالن کان طاقت جا اسٿا نيٺي ٻه وڌندا آهيون ته مرڪو ڀاڻ ناهي ته سڀ اهي پون ۽ صحت سنڀالڻ جو هوش هنر ۽ الساهه نه وڌي. ٻر انهي ٿيڻ دوائن جي طلب وڌڻ لڳي محنت لاءِ ڪم نه ليار ته همت جي محنت خود غريبن ۽ گهرجائو سچڻ کان نه ڪالهه ٿي پئي. زمانو موڙاچيءَ تي هري ويو آهي. ڪن مترن جي صلاح ۽ زور ته نهل دوائون ڏجن. جڏهن ڪڏهن ڪي ڀاءُ ٻولڊيون ته ڪاهڻ جو چاهه پيدا ٿيندو. صحت سنڀالڻ جو هوش هنر ۽ الساهه پيدا ڪرڻ جو اهو ٻه هڪ رستو آهي. هڪ ٻه سال آزمائڻ لاءِ اها رٿا شروع ڪجي ٿي. گڏوڙ ان چئن سالن ٻه جيڪي اسٿا نيٺي ٻه ڏنا ويا آهن اهي ليار ٿيل موڪلياءِ بزار ۽ پوست جا اگهه وڌيل آهن ۽ وڌن پياءُ ڪڏهن ٻه بيماري جي علاج بابت صلاح وغيره يا گهرائل دوا جا اگهه وغيره ڏنل ڪارڊ رستي اول ٻچا ڪري ٻڌو گهرجائو متر گهرائن. اول لکڙ وڪيو ٻه ٻٽيا نه موڪلي، دماغي خواه بدني طاقت جو گهر ٻه آزمائل هڪ ٻه اسٿو هن سال ٻه لکجي ٿو.

نسخو ١- انگل پاڻ يا وڏيڪ ساوا ڏاڻا، چٽيءَ والگر گهو ٽي، ڪپڙي ۾ ڇاڻي اڌ پاءُ پاڻي ڪڍجي. تنهن ۾ ڪڻڪ ٻــا مصري اڌ پاءُ ۽ وجهي چاش ٺهرايو، جڏهن ماکيءَ جهڙي گهاٽي چاش ٿئي ته سڄي ماکي ١... تولا، ڦوٽا ننڍا ڪري پيٺل پائوڊر تيل ٣ ماسا وجهي گڏيوس ڪجهه وقت اچا ته گهاٽو ٿئي ته لاهي ٺاري وڏيڪري منهن واري شيشي ٻــا ڀرٽيءَ ۾ هوا بند ڪجي. اهو سڏيو خميرو ڏاڻن جو. بادامن ٥ يا ٧ گورا رات جو پاڻي ۾ ڀسڻ وجهجن، صبوح جو انهن جي کل لاهي. مٿئين خميري اڌ مٺي تولي ۾ گڏي کائجن. مٿان کير يا چانهه ضرور پيئڻ گهرجي.

فائدو- سڀ ڏينهن ۾ معلوم ڪندا. جوان خواه ٻار ٻڍي لاءِ سڀ ڪنهن مدد ۾ ڪم آڻڻ جهڙو آهي. پرهيز ڪا به نه ۽ فقط صبوح نهراڻي ۽ رات جو سمهڻ وقت کائي کير پيئڻ گهرجي. وڏيڪ اسخا پيدڙ سال ضرور لکيا. اهڙو ضروري ڪتاب هن سال ضرور ڪڍيو (نوٽ ڪريو)

سنڌو ٽپڻي ۾ لکيل پيشين (اڳڪٿين) بابت سچائي

سوچي سوچ نه هر وهين- جو سوچي لکه وار- ٿيو طور نانڪ پنٿي اهي

اگر پڙهائيندا آهن اپديش ڪرڻ وقت. پر اهيءَ جي معنيٰ اها ڪانهي ته منش سوچ ويچار ڪرڻ ڇڏي ڏئي....؟ وديا ڪلا ڪار پکري، سگهه سمجهي ڪم آڻڻ لاءِ سوچ ويچار ۽ همت سان ڪم آڻڻ ئي گهرجي. سچو ناءُ پرماتما جو آهي. منش جي سائنس خواه داڪٽري يا جوتش وديا جا حساب ١٦-آنا سچا نه ٿيندا آهن. البت انسان کي سوچ ويچار ڪري انهن کي لاڀ دائڪ بڻائڻو آهي ۽ سگهه ونڻو آهــي. سنڌو ٽپڻي ۾ ڇهاو طـــور اڳڪٿيون گهڻي سوچ ويچار سان حساب ڪري وجهجن ٿيون. ڏسندا ٻپاسندا پيا اچون ته گهڻي ڀاڱي برابر اڪرن ٿيون. عام جو اساهه وڌائڻ لاءِ مختصر روپ ۾ هـر سال لکندا آهيون. سمورو گذريل سال جو وستار لکڻ مشڪل آهي. جن وٽ گذريل سال جو سنڌو ٽپڻو هجي اهي صفحو ٩٣-٩٤-٩٥ وري پڙهن ۽ اورڪ ڪن. ڪجهه ٿورو مختصر هيٺ لکجي ٿو:-

١. جنگي تياريون وڌيڪ ۾ وڌيڪ چين پاڪستان کي منهن ڏيڻ لاءِ (ڏسو سنڌو ٽپڻو صفحو ٩٣) تنهن موجب- ٿئي پيو اخبارن ۾ روز پڙهو ٿــا. ٢. پيداوار وڌيڪ مگر سستائي نه ٿيندي (سنڌو صفحو ٩٣) تنهن موجب آگسٽ کـــان بزار جا اگهه ڏسمبر تائين جاچيو. ڏڍ سوا راڻي، سير لڳو پيو آهي. ڏسمبر ۾ هي اهان لکيو اٿئون پر اچا اـــ اگهه وڌندا. ٣- آڪٽوبر ٦٣ کان فيبروري ٦٤ تائين حادثا (سنڌو صفحو ٩٣) تنهن موجب جنگي لـڊ ٿين وڌ. هند سرڪار جا پنج جنگي بهادر آفيسر هيلڪاپٽر ڪرڻ سبب مري ويا. پيو هوائي جهاز ڪشمير طرف گم ان ۾ اٺ ماڻهو. ساڳيءَ طرح روز اخبار جا اڳر ته اڄ آمريڪا جو جهاز ڪريو جنهن ۾ ١١٨ چڙها ختم. روس جو هوائي جهاز ڪريو ٦٣ چڙها ويا موڪلائي آڪٽوبر نومبر ۾ حادثا تمام وڌيڪ وڌا ۽ ڀيانڪ ٿيا آهن ۽ لکڻ تائين اجان ٿيــا ٿين. ٤- سرڪاري ڪنٽرول ڀاون ٽيڪسيون وڌنديون (سنڌو صفحو ٩٣) تنهن موجب ٿيو آهي ۽

هلي پيو حال ۽ گولڊ ڪنٽرول سبب ڪيترن سونارن جان وڃائي آپ گهات ڪيا. ٥ ڪميونسٽن جو زور هن سال ٿئي پوندو (سنڌو صفحو ٩٣) سو نه ڏسو ويندا ۽ هندستان اندر سڀ وڏا ڪميونسٽ ڏڪ ۾ آهن ۽ وري وڙهيل پاڻ ۾. هوڏانهن روس جي ليڊري ۾ ڦيرو آيل، چين جو ڪانو خراب ڪري ڇڏيو اٿس. سڄي ڪميونسٽ دنيا چين جي خلاف.

٦. مدراس ۽ مهاراشٽر جي مکيه وزيرن جو سرڪواس. (سنڌو صفحو ٩٣) تنهن موجب مهاراشٽر جو مکيه وزير ڪنهور چالاڻو ڪيو. مدراس جي ڪهڙو پڇجي اهو سگهي آهي. ٧. مرڪز خواهه سڀني پرانتن ۾ وزارت جي مٽ سٽ ۽ ڦوٽ اتفاق. (سنڌو صفحو ٩٣) تنهن موجب نه رڳو مرڪز دهليءَ ۾ پر هر هڪ پرانت ۾ ڦير گهير ٿي آهي جاچ ڪريو. خاص ڪري اتر پرديش ۾ ڪانگريس سرڪار جي موڪليل سچيتا ڪرپالاڻي اهو آئي آئي نه سگهي آهي. ٩. انگلنڊ ١. وزارت ۾ ڦير گهير. ٢. مزدور پارٽيءَ جو ورود. ٣. مالي حالت تنگ. ٤. چين سان اڻ بڻت. ٥. هندستان سان سهڪار، ٦. ڪامن مارڪيٽ ۾ داخلا نه ملندس معاملو منجهيل رهندو (سنڌو صفحو ٩٥) تنهن موجب ڪامن مارڪيٽ ۾ نه چڙهيو، معاملو اڃان منجهيل وزارت جي مٽ سٽ مئڪملين اڳوڻو وزير اعظم ڏئي جي ڏيارين ۾. ١٠. آمريڪا ١ ڪميونسٽن سان ورڌ چالو. ٢ ڀارت چين جي جنگ بابت جولاءِ کان اڳتي ڀارت جو طرفدار ٿيڻ جي چين کي للڪار ڪندو. ٣ ڳالهين ڪرڻ کان وڌيڪ ڪينيڊي ڪم ڪري ڏيکاريندو. ٤ گهرو جنگ ۽ خرچ لاءِ پريشاني وغيره. وغيره [سنڌو صفحو ٩٥] تنهن موجب گهرو جنگ سبب ڪينيڊي قربان ٿي ويو. تنهن کان اڳي جولاءِ ۾ چين کي سندس چتاءُ ايشيا ۾ چين ڪوبه قدم کڻندو ته سندس مقابلو آمريڪا ڪندي. تنهن سواءِ ڀارت کي مدد پڻ ڏسو ويندا. ١١. رشيا - ١ پرڌان منتري ڪروشچيو جنگ نه چاهيندو. سندس دشمن وڌيل. ٢ چين سان وڌيڪ ورود. ٣ امن لاءِ سلامت رهيو ته ڀارت لاءِ سٺو ڪم ڪندو. ٤ جمعيتين ڪروشچيو ۽ ايوب هوائدا پيستانين جنگ نه لڳندي. وغيره [سنڌو صفحو ٩٥] تنهن موجب سڀ ڪجهه ٿيو. ٽيپڻي ۾ لکيل موجب چين جي حملي جون تياريون آگسٽ ۾ هيون [ڏسو هندستان اخبار ٢٩ جولاءِ ۽ ٨ آگسٽ ٦٣] پر سڀ پڇ ڪينيڊي جي چتاءُ ۽ ڪروشچيو جي دٻاءُ چين جا طبق اونڌا ڪري ڇڏيا. هن وقت چين روس جي پاڻ دشمني گهٽي وڌيل. ڏسجي ته اڳتي اهي ڪميونسٽن جا پنڊت ڪڏهن ٿا سرچن. خاص ڳالهه اهميت واري اها ته جڏهن آمريڪا روس پاڻ سخت ورودي ۽ ايوب هندستان جو پر ٽيپڻو پڌائي ٿو ته ڪروشچيو ۽ ايوب هوائدا ته جنگ نه لڳندي. تنهن موجب ٦٣ لاءِ نه شانت آهي. ايوب جون ٽنڪ تياريون ۽ ڌمڪيون سڀ مهمل. ١٢ آخر ۾ پاڪستان ۽ چين بابت. گذريل سال جو سنڌو ٽيپڻو صفحو ٩٤. پڙهڻ سان معلوم ڪري سگهندا ته ڪيترو برابر ويو. اهيءَ ۾ ڪو به شڪ ڪونهي ته لکيل موجب چين ساري دنيا لاءِ اشانتي پيدا ڪئي آهي خاص ايشيائي ملڪن لاءِ خطرو پڻ. پاڪستان لکيل موجب چين

ڏاڍو جهڪندو هو وڃي ۽ دوستن جو وشواس وڃايو اٿس، هاڪي سر
رهيا آهن ته احسان فراموش پاڪستان، ڏسو (هندستان ٢ آگسٽ ٦٤) جنگي تيار ين
۽ دڙڪا وڏيڪ ڏيندي ته اڄان ته ڊسمبر تائين دير آهي، اميد ته اڳتي اسين چڱي مصيبت
ايندس. ته ته مدي ڪمي ناڪا، سر ٻر مدا هوءِ. جهڙي ٻوڪندو ته ڙي اهندو
(اوم شانتي) هاڻي، پنهنجو خواهه سنسار جي آئيندي جو ڦل ٻڌو ان ٻچن لئي ٻڌو ۽
هوشيار رهو.

ٻارهن راسين جو ڦل ۽ انهي سمجهاڻي

سمجهاڻي ١- راس ڦل چندر ما جي چال موجب لکيو آهي. جو فقط ٦-٨ آنا سچو
ڪري ڄاڻو. سچي ۽ سموري خبر چلي يا جنم پتري ۾ مان ملندي آهي ۽ اها سورج جي
چال موجب ٺاهي آهي. ٢- چلي ۾ يا جنم پتري جي نالي سان راس ڦل ڏسڻ کپي. هتراڏو
نقلي يا مثالي نالا راس ڏسڻ ۾ ڪم آڻڻ نه گهرجن. ٣- پنهنجو راس ڦل ڏسڻ لاءِ اول
سال جي اپت ڪپت جو نقشو ڏسجي ته ڪيترو لاڀ ۽ خرچ آهي ۽ چندر جي ساڍي
ست ورهي ڏسو ته هلندڙ آهي ڇا ۽ ڪهڙو ڦل اٿس....؟ تنهن بعد پنهنجي راس جو ڦل
پڙهو. نقشي ۾ جهڪي ۽ رايا برابر ٿين اهو سال جو ڦل سمجهو.

هن سال سمبت ٢٠٢١ سن ١٩٦٤ ۾ توهان جي اپت ڪپت جو نقشو												
راسيون	ميکه	ورک	مٿن	ڪرڪ	سنگهه	ڪنيا	تل	ورشچڪ	ڌن	مڪر	ڪنڀ	مين
آمدني	٨	٢	٨	٢	٥	٨	٢	٨	٥	١٤	١٤	٥
خرچ	٥	١٤	١١	٨	٥	١١	١٤	٥	١١	١١	١١	١١

سمجهاڻي- اول پنهنجي راس صفحي ٢٨ تي ڏسي مقرر ڪريو، پوءِ هن نقشي ۾
پنهنجي راس هيٺان انگ جوڙ ڪريو. هڪ ڪاٺي ٻاقي ۾ کي ٨ سان ونڊ ڪريو، باقي
١-٢-٦-٧ بچي ته آمدني ۽ لاڀ وڏيڪ. ٣-٤-٥ ۽ ٻڙي بچي ته آمدني گهٽ خرچ وڌيڪ
سمجهو. سال ٺالدي وارو ته هجي ته دل نه لاهيو. سڀني راس واري سان واقف رکو ته اقص
نه ٻولدو سک سان وقت گذري ويندو ۽ ٻچاءُ ٿيندو.

چندر ديوتا جي ساڍي ست ورهي ۽ اڍائي ورهي ١٨ فيبروري ١٩٦٤

ساڍي ست ورهي- مڪر راس وارن کي ١٨ فيبروري ١٩٦٤ کان باقي اڍائو
پورن ٿي، ٿامو پائي، ڦل شڀ.

ڪنڀ راس وارن کي پوريان اڍائي سال گذريا. باقي پنج سال هلندي. تنهن ۾ ١٨ فيبروري
٦٤ کان اڍائي سال ٻيٽ ٿي، چاندي پائي، ڦل شڀ.

مين راس وارن کي ١٨ فيبروري ٦٤ کان ساڍا ست سال هلندي. تنهن
اڍائي سال مٿي ٿي. سون پائي، ڦل وچولو شڀ.

اڍائي ورهي- ڪرڪ ۽ ورشچڪ راس وارن کي ١٨ فيبروري ٦٤
اڍائي سال. پوريان ١٠ مهينا مٿي ٿي، پوءِ ١٠ مهينا پيٽ ٿي، پويان ١٠ مهينا پورن
چاندي پائي. ڦل شڀ.

سرڳواسي پرسڌ شاعر

شري ڪشنچند بيوس

لاڙڪاڻو سنڌ

شيواڌاري (گوردن موهن)

پاڪستان ۾ لکل لعل پاڻي
ڄيٺومل ساڌومل راچنداڻي
ڪنڊياري واسيءَ جي ياد
يادگيريءَ ۾ سنڌس سپتر
شري لڪومل احمد آباد ۾
رهندڙ شيوا ڪرائي. هو ج
راجا ويڙ جو ياراهي شوڪ
۽ عام جي شيوا ۾ سنڌس
چست گهڻو لڳل هوندو هو.
ڏ ايواد

سرڳواسي سيٺ هيرالعل ٽيڪمداس
شيوارامائي جي يادگيري ۾ شري
ٽوپڻداس پرڊس ٽيڪمدار ١٤٥٩
هيراڪنڊ الهاس نگر ٤ شيوا ڪرائي

سنڌ وڀاڳي جي خاص سکيا

عام پبلڪ جي ڀلي ۽ سک واسطي
جنهن ۾ پرمارٿ جا ڪم ڪيا ويا
آهي سقل لکڻ ليندا جنهن اول
آچار وهنوار ۽ سداچار قائم هوندو
جنهن عام لوڪن ۾ سداچار وهنوار
نه آهي نه ڪيتري ۾ ڏال سمايتامان
الهن جو چاڙهو نه ليندو [سوچ ڪرايو]

لڏل ٻار ڏهي وچو گم ٿيل ٻارن جي
ڀچا ڪرايو، شيواڌاري سڳنومل
گرڏومل اوه جا واپاري شواجي
چونڪ الهاس نگر ٣.

سرڳواسي ڀائا سومون مل
گوڏومل ڪڪريجا لاڙڪاڻه
سنڌ جي يادگيريءَ ۾ شيوا
ارپڻ. شيوا ۾ سڳنومل گوڏومل

ڌرم پرچار ۽ عام جي ڀلي واسطي
سرڳواسي سيٺ گاگنداس
ڪيولرام ڪنڊيارو سنڌ
جي ياد يادگيريءَ ۾ شيوا
ڪرائي. شيواڌاري جوٺمل
ايسرداس پرڊس مالڪ ايشور
پسڪوٽ فيڪٽري [جئپور]

انڊين ريڊ ڪراس سوسائٽي

ريڊ ڪراس. جنگ ۽ صلح ۾ جسم آهي. جنگ وقت بيمار گهايل ۽ جنگي قيدين کي راحت پهچائي ٿي. ۽ صلح وقت بيماري، ڏڪر ۽ مصيبت جو مقابلو ڪري ٿي. ريڊ ڪراس انسان ذيا ۽ شيوا جو نشان آهي. جنهن ۾ ڌرمي، جاتيوار ۽ سياسي معيدن کان سواءِ انڊين ريڊ ڪراس سوسائٽي. هندستاني سپاهي، بيمارن روڳ ۽ ڏک دور ڪرڻ لاءِ اڻ ٿڪ ڪوشش ڪاريه ڪري رهي آهي. انهن کي هر طرح مدد ڏيڻ هر هڪ ڀاءُ جو فرض آهي. وڌيڪ ڄاڻ لاءِ پڙهو وڌيڪ خبرچار وٺي سگهو ٿا.

ائڊريس: انڊين ريڊ ڪراس سوسائٽي، الهاس نگر سب برانچ ... الهاس نگر ٣ (مهاراشٽر)

پڙهندڙ نسُل . پَ نَ

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ” اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري مارڪ ”لُڙهندَڙ نَسُل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ٿي لکيو:

انڌي ماءُ ڄڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندَڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، ڄُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪَندَڙُ، ٻاڙي، ڪاٺُو، ياجوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وِڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سڀني ۾ چار ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪَ ٻِئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻ جي آسَ رکون ٿا.

پَڙهندڙ نَسل (پَنَ) ڪا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪو بہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهڙي دعوىٰ ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو ڪُوڙو آهي. نہ ئي وري پَنَ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بہِ ڪُوڙو آهي.

جهڙيءَ طَرح وڻن جا پَنَ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اَهڙيءَ طرح پڙهندڙ نَسُل وارا پَنَ بہ مختَلِف آهن ۽ هوندا. اُهي ساڳِئي ئي وقت اُداس ۽ پڙهندڙ، ٻَرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وِڙهندڙ ۽ پڙهندڙ بہ ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پَنَ ڪا خُصوصيِ ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نہ آهي.

ڪوشش اها هوندي تہ پَنَ جا سڀ ڪَم ڪار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي تہ ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي بہ ٿِين. اهڙي حالت ۾ پَنَ پاڻ هِڪَٻِئي جي مدد ڪَرڻ جي اُصولَ هيٺ ڏي وَٺُ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رهندا. پَنَن پاران ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪو بہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز ڪرڻ ڪان پوءِ ٻيو اهم مرحلو وِرهائڻ distribution جو ٿيندو. اِهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو تہ ڀلي ڪمائي، رُڳو پَنَن سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ هوندو.

پَنَن کي ڪُليل اڪرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ هو وَس پٽاندڙ وڌِ ڪان وَڌِ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليکڪَن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمتائِن. پر ساڳِئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪَنهن بہ رُڪاوٽ کي نہ مڃن.

شيخ اَياز علمَ، ڄاڻ، سمجهہَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُڪارَ سان تَشبيهہ ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہِ جڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.
... ...
جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جَڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇُپن ٿا؛
ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي مَنجهہِ پهاڙ ڇُپن ٿا؛
... ...
ڪالههَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهہ نيلا پيلا آهن؛
گيتَ بہِ جڻ گوريلا آهن........
... ...
هي بيتُ اَٿي، هي بَم- گولو،
جيڪي بہ ڪٺين، جيڪي بہ ڪٺين!
مون لاءِ ٻنهي ۾ فَرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،
جنهن رِڻ ۾ رات ڪَيا راڙا، تنهن هَڏ ۽ چَمَ جو ساٿي آ -

اِن حسابَ سان اڄڪلهہ جي پاڻ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ ”هاڻي ويڙهہ ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وڃايو“ ناداني‌ءَ جي نشاني آهي.

پَڙهڻ جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڇي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڄڪلهہ ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَڙهَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين

ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بڻائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني کي **چو، چالاءِ ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بَيانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺَ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ کي نہ رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اٽٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻَ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون ياڪِي پائي چيو تہ "منهنجا ياءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ".
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)